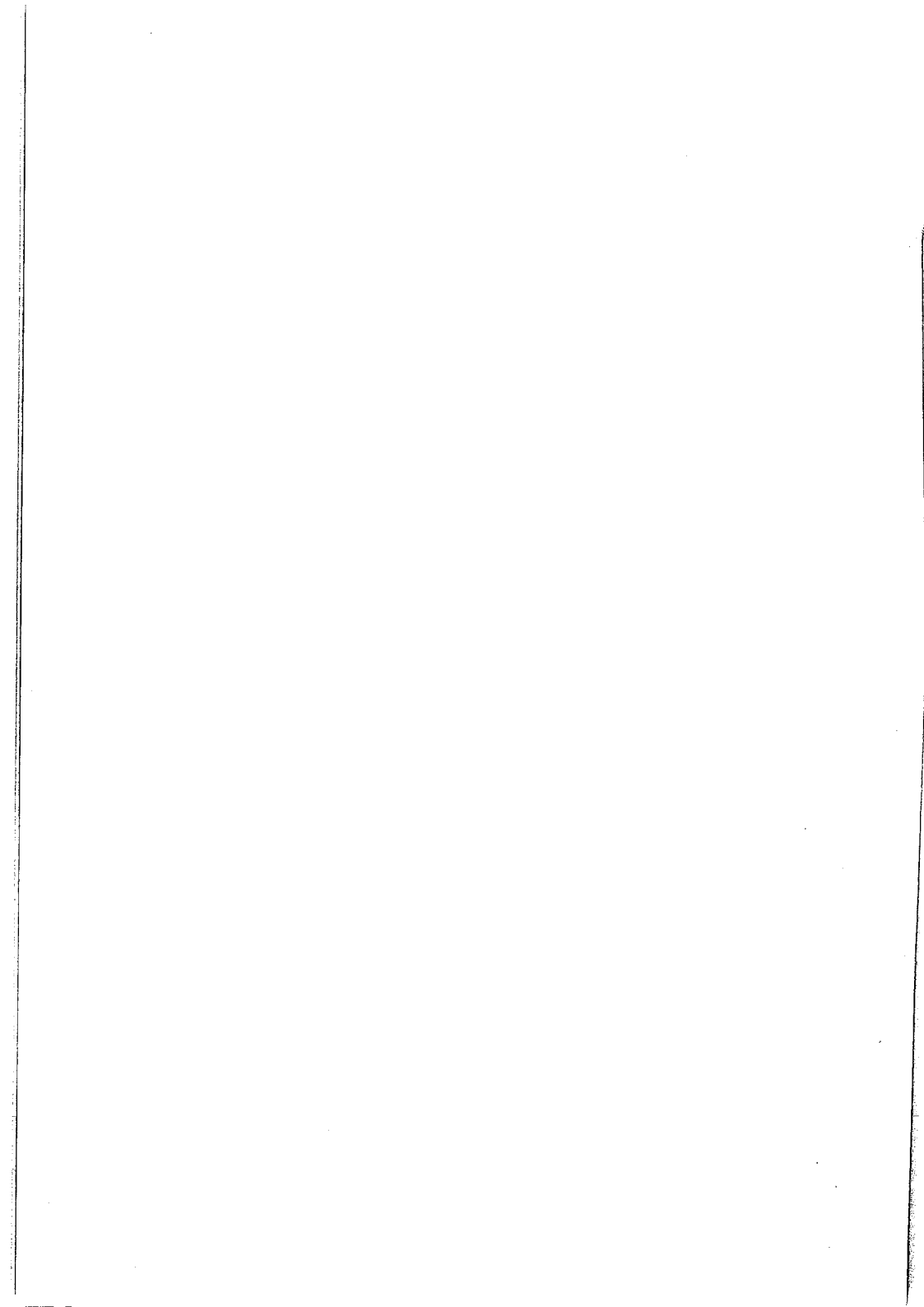

Urheilu ja oikeus 2005

Urheilu ja oikeus 2005

URHEILUOIKEUDEN YHDISTYS RY

© Urheilu oikeuden yhdistys
Päätoimittaja Heikki Halila

ISBN 951-98154-2-2

Gummerus Kirjapaino Oy
Jyväskylä 2005

SISÄLLYS

Lukijalle	7
Jarmo Hagman	
• Harrasteurheilijan näkökulma urheilun oikeudellistumiseen	9
Heikki Halila	
• Urheilun oikeus tutkimuskohteena Suomessa	21
Pertti Välimäki	
• Urheilun oikeusturvalautakunnan ratkaisuja vuodelta 2004 – I	41
Risto Jalanko	
• Urheilun oikeusturvalautakunnan ratkaisuja vuodelta 2004 – II ..	53
Hannu Kalkas	
• Urheilijan oikeus apurahaan	61
Seppo Koskinen – Miikka Kunnari – Timo Tammilehto	
• Pelaajasopimuksen purkamisesta	69
Tuomas Ojanen – Antti Aine – Essi Kinnunen – Tuomas Mylly	
• Urheilu Euroopan perustislakisopimuksessa	89
Juha Viertola	
• Urheilijan yksityiselämän suojasta dopingvalvonnassa	102
Urheiluoikeuden yhdistyksen toimintakertomus 2003	117

Urheilu oikeuden yhdistyksen toimintakertomus 2004	120
Kirjoittajaesittely	123
Urheilu ja oikeus -lehden artikkelit 1998–2005	124

LUKIJALLE

Urheilu-oikeuden yhdistyksen vuosikirjatyyppinen jäsenlehti ”Urheilu ja oikeus” ilmestyy tänä vuonna kahdeksannen kerran. Viime vuonna julkaisu ilmestyi mittavana 325-sivuisena yhdistyksen 10-vuotisjulkaisuna. Nyt on palattu arkeen, tavanomaiseen vuosijulkaisumittaan. Urheilu-oikeuden harrastuksenn syventymisen myötä tarjolla on kuitenkin taaskin varsin mittava lukupaketti. Lehti ilmestyy viimevuotiseen tapaan A 5 -koossa.

Urheilu ja oikeus -lehdessä julkaistaan tänä vuonna kahdeksan urheilun oikeuskysymyksiä koskevaa artikkelia. Vanhaa tapaa noudattaen mukaan on otettu yhdistyksen aktiivijäsenten ja ulkopuolisten asiantuntijoiden kirjoituksia. Sana on ollut vapaa sekä käytännön tarpeita palveleville katsauksille että tieteellisin tavoittein rakennetuille artikkeleille. Kiitän kaikkia kirjoittajia lehden avustamisesta.

Urheilu-oikeuden tapahtumien vyöry on jatkunut vahvana. Se näkyy tässä julkaisussa kommentoiduissa urheilun oikeusturvalautakunnan ratkaisuissa ja Urheilu-oikeuden yhdistyksen vuosikertomuksista. Suomessa järjestetään 20.–21.10.2006 Pohjoismaiden urheilu-oikeuden symposiumi. Siihen valmistautuminen kuuluu Urheilu-oikeuden yhdistyksen keskeisiin lähiajan tehtäviin, ja se tulee näkymään aikanaan myös Urheilu ja oikeus -lehdessä.

Helsingissä 29.9.2005

Heikki Halila

HARRASTEURHEILIJAN NÄKÖKULMA URHEILUN OIKEUDELLISTUMISEEN

Jarmo Hagman

1. JOHDANTO

Urheilun oikeudellistumiskehitys on ollut nopeaa, ja se on tuntunut vieraalta aikaisemmin urheilun autonomian ja yhdistysautonomian taakse piiloutuneille urheilujärjestöille. Urheilun itsesääntelyn ja autonomian on sanottu murentuneen.¹ Itsesääntelyn rajat ovat kaventuneet eikä vielääkään ole selvää kuinka pitkälle urheilun oikeudellistuminen etenee. Selvää kuitenkin on, että urheilu elämänalueena ei enää anna perustetta poiketa normaalista oikeudellisesta menettelystä.² Käsittelen tässä artikkelissa urheilun oikeudellistumisen vaikutuksia harrasteurheiluun. Tarkastelun kohteena on erityisesti urheilijoiden kurinpitoon liittyvät kysymykset.

---

¹ Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n työsuhdetyöryhmän mietintö 5.10.1999, s. 4.

² Tämä on Halilan mielestä urheiluoikeuden keskeisiä periaatteita. Ks. Halila, Heikki: Miten tehokkaasti urheilun oikeusturvalautakunnasta saadaan oikeusturvaa?, Defensor Legis 1998, s. 14. Ks. myös Halila, Heikki: Mihin urheilutoiminnassa tarvitaan lainsäädäntöä?, Defensor Legis 2002, s. 814–815. Tosin mielestäni tämän periaatteen ei voida sanoa täysin toteutuneen nykyisessä urheilutoiminnassa.

2. URHEILUOIKEUS JA HARRASTEURHEILUN OIKEUDELLISTUMINEN 10

Pekka Timonen on määritellyt käsitteen urheiluoikeus siten, että urheiluoikeudessa on kysymys ensisijaisesti kaupallistuneen kilpaurheilun – tai huippu-urheilun – oikeudellisesta analyysistä. Harrastetoiminnassa on Timosen mukaan edelleen kysymys perinteisen järjestötoiminnan ja järjestöautonomian alan kysymyksistä, joita varten tuskin olisi tarvittu erityistä ”urheiluoikeutta”. Kuitenkin urheiluoikeus kattaa huippu-urheilupainotuksestaan huolimatta kaikki urheiluun liittyvät oikeudelliset kysymykset.³

Urheiluoikeutta voidaan pitää oikeustieteen luomana nimityksenä urheilua koskevalle oikeudelliselle tarkastelulle ja tutkimukselle.⁴ Urheiluoikeuden nimissä tehdään usealle eri oikeudenalalle painottuvaa tutkimusta. Yhteistä eri oikeudenalojen piirissä tehtävälle tutkimukselle on urheilun näkökulmasta selvä painottuminen huippu-urheiluun. Tutkimus on usein ongelmakeskeistä ja keskittyy pääasiassa urheilun kaupallistumisen ja ammatillistumisen mukanaan tuomiin ongelmiin.⁵

Syitä urheilun oikeudellistumiselle on monia, kuten esimerkiksi urheilun muuttuminen ammattimaiseksi viihdeteollisuudeksi. Pääsyynä taustalla on kuitenkin yksinkertaisesti yhä suurempien rahamäärien tuleminen mukaan urheiluun. Urheiluun on tullut rahan myötä muusta elinkeinotoiminnasta tuttuja lieveilmiöitä. Urheilullinen voitto ei enää aina ole sama kuin taloudellinen voitto. Jo nyt on todellisuutta taloudellisen edun tavoittelun nouseminen välillä tärkeämmäksi kuin urheilulli-

---

³ Timonen, Pekka: Urheilun oikeudellistumisesta urheiluoikeuteen oikeudenalana, *Urheilu ja oikeus* 2004, s. 289. Vielä vuonna 1998 Timosen mielestä urheiluoikeutta hahmoteltaessa tulisi ottaa huomioon se, että urheilu on meillä ensisijaisesti yleishyödyllistä ja vapaaehtoistyöhön pohjautuvaa toimintaa. Ks. Timonen, Pekka: Arvostelu teoksesta Rauste, Olli: *Urheiluoikeus, Lakimies* 1998, s. 688. Timosen kirjoitusten sävy on muuttunut näiden kuuden vuoden aikana huomattavasti. Tämä kuvanee hyvin urheiluoikeuden nopeaa kehittymistä ja nimenomaista keskittymistä huippu-urheiluun.

⁴ Varsinainen oikeudenalalla urheiluoikeus ei nähdäkseen ainakaan vielä ole. Ks. keskustelusta urheiluoikeuden asemasta oikeustieteessä mm. Hagman, Jarmo: *Urheiluoikeus harrasteurheilijan näkökulmasta*, *Urheiluoikeuden sarja* 6/2004, s. 6–9, Heikki Halila: *Urheilun etiikka ja sen oikeudellistuminen*, *Urheilu ja oikeus* 2004, s. 26–28, Kinnunen, Essi: *Mitä etuliite urheilu merkitsee oikeudessa?*, *Urheilu ja oikeus* 2004, s. 54–56 sekä Timonen 2004, s. 280–289.

⁵ Ks. esim. Kinnunen 2004, s. 54–55.

sen voiton tavoittelu.⁶ Harrasteurheilu on monissa urheiluoikeudellisissa tutkimuksissa rajattu tutkimuksen ulkopuolelle heti tutkimuksen alkumetreillä, koska harrasteurheilussa ei oikeudellisia ongelmia ole samassa määrin kuin huippu-urheilussa. Perustellusti voidaan mielestäni sanoa urheilun oikeudellistuneen huippu-urheilun ehdoilla.⁷

Urheilun ja erityisesti huippu-urheilun oikeudellistumisella on vaikutuksia koko urheilun kenttään ja siten myös harrasteurheiluun. Urheilun ammatillistuminen ja kaupallistuminen aiheuttavat koko ajan enemmän erilaisia ongelmia, joita urheilujärjestöt pyrkivät ratkaisemaan. Seurauksena tästä urheilujärjestöt tuottavat yhä kiihtyvämällä tahdilla uusia, entistä tiukempia, sääntöjä ja normeja. Syitä urheilun normitultvaan on monia. Puhutaan muun muassa eettisen periaatteiden murtumisesta ja urheilun eriytymisestä. Voidaankin sanoa, että urheilun järjestelmää pyritään pitämään hallinnassa vahvalla kontrollilla, paremmilla ja kattavammilla säännöillä.⁸ Liikuntasosiologian tutkijat, Hannu Itkonen johdolla, ovat jo pitkään olleet sitä mieltä, että urheilun kuviteltua yhtenäisyyttä ei voida palauttaa minkäänlaisin mahtikäskyin tai ohjelmin.⁹ Kuitenkin nykyinen normitustyö unohtaa vielä lähes täysin urheilun eriytymisen ja urheilijoiden erilaisuuden.

Erittäin tärkeä ja mielenkiintoinen kysymys on, mitä urheilun ja erityisesti huippu-urheilun oikeudellistuminen merkitsee harrasteurheilulle ja yksittäiselle harrasteurheilijalle? Ovatko huippu-urheilua varten luodut säännöt ja niitä koskevat erilaisten urheilun oikeusturvaelinten päätökset ja mahdolliset tuomioistuinten ratkaisut sellaisenaan sovellettavissa harrasteurheiluun? Tarvitseeko harrasteurheilu urheiluoikeudellista tutkimusta? Entä ovatko urheilutoiminnan oikeudelliset ongelmat ja urheilijoiden oikeussuojan tarve suoraan verrannollisia asiaan liitty-

---

⁶ Esimerkkinä voidaan mainita pesäpallon ”sopupelit”. Ks. myös Riitesuo, Risto: Erottaminen ja kurinpito yhdistyksessä, Jyväskylä 2001, s. 237.

⁷ Ks. tarkemmin Hagman 2004, s. 5–6.

⁸ Ks. esim. Kinnunen 2004, s. 68–69.

⁹ Itkonen, Hannu: Liikkeen pirstaleiset tulkinnot ja urheilun normimyllerryt, Liikunta & Tiede 1999, s. 8. Ks. myös Reilu peli, Suomalaisen liikunnan ja urheilun eettiset periaatteet 15.11.2003. Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n raportti, s. 4. ”Siitä, miten ammattimainen huippu-urheilu ja laajojen joukkojen urheiluharrastukset tulisi nähdä moraalisisilta arvoiltaan ja normeiltaan yhtenä kokonaisuutena, ei ole mitään selkeää näkemystä.”

viin taloudellisiin intresseihin?¹⁰ Tällöinhän harrasteurheilussa ei pääsääntöisesti pitäisi olla oikeudellisia ongelmia. Onko harrasteurheilu oikeudellistunut? Vastaukset näihin kysymyksiin eivät ole helppoja, mutta mikäli oikeudellistuminen olisi pysähtynyt huippu-urheilun ja harrasteurheilun kuvitellulle rajalle niin tämänkin artikkelin olisi voinut jättää kirjoittamatta.

3. TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOS JA URHEILUN ERIYTYMINEN

Urheilu ei ole enää entisensä. Urheilu on muuttunut. Yksi tapa kuvata muutosta on selittää liikuntakulttuurin eriytyneen tai pirstoutuneen. Enää ei voida puhua yhdestä ainoasta urheilusta.¹¹ Muutoksen hallitseminen oikeustieteilijälle on haasteellinen ongelma.¹² Selvää on, että urheilu toimintaympäristönä on muuttunut. Urheilun eriytymisen aiheuttamia oikeudellisia vaikutuksia ei kuitenkaan ole vielä kunnolla tutkittu. Samalla kun mielikuva yhdestä ainoasta urheilusta on hajonnut, on oikeustieteilijän tehtävänä arvioida, voidaanko myöskään puhua yhdestä koko kenttää hallitsevasta urheiluoikeudesta. Tai vaihtoehtoisesti voidaan esittää kysymys siitä, onko urheiluoikeus koskaan kattanutkaan koko urheilun kenttää?

Urheilun ja liikunnan maailman muutoksen vaikutukset ovat moninaisia, ja urheiluoikeudellisen tutkimuksen tähän mennessä tunnistamat muutokset ovat vain osa huomattavasti laajempaa muutosta. Muutoksen hallintaa vaikeuttaa käytännössä osaltaan Timosen esiintuoma *tunnistutusongelma*, jonka mukaan urheilun sisältä katsottuna toimijoiden kyky ja toisinaan etenkin halu tunnistaa toimintaympäristön muutos ja erilai-

---

¹⁰ Rahaa on pidetty joskus oikeussuojan tarpeellisuuden mittarina ja yhtenä urheilun oikeudellistumisen pääsyynä voitaneen pitää rahan vallan lisääntymistä urheilussa. Ks. Hagman 2004, s. 1 ja 4–6.

¹¹ Eriytymistä on tapahtunut monella eri tasolla. Esimerkkeinä voidaan mainita ammattilistuminen, kaupallistuminen, yhteisen arvopohjan rapautuminen jne. Ks. Reilu peli 2003, s. 4. Ks. myös Itkonen 1999, s. 28 ja Ilmanen, Kalervo et al.: Urheilun julkisuuskuva, Tampere 2004.

¹² Timonen yrittää hallita muutosta Juha Karhulta lainatuilla peruskäsitteillä: Toimintaympäristö, kokonaisjärjestely, intressitaho ja riskipositio. Ks. Timonen 2004, s. 282 ja Pöyhönen, Juha: Uusi varallisuus oikeus, Jyväskylä 2000, s. 159–186.

siin rooleihin liittyvät ristiriidat on huono.¹³ Urheilijoiden kurinpidon kannalta yksi esimerkki syntyneistä ongelmista eriytyneessä urheilussa on moraalisten arvojen erilaisuus. Kurinpidossahan on hyvin usein kyse eettisten periaatteiden rikkomisesta annettavista kurinpitorangaistuksista. Esimerkiksi Heikki Halila tunnistaa urheilun eettisten arvojen muuttumisen, mutta toteaa kuitenkin keskeisen eettisen periaatteen *fair playn* olevan ennallaan: sääntöjä tulee noudattaa, ja kilpaurheilussa on jokaisella oltava samat mahdollisuudet voittaa.¹⁴ *Fair playn* merkitys koko urheilulle on suuri, mutta huippu-urheilua ohjaavat nykyään arvot, jotka joskus ovat ristiriidassa *fair playn* ja perinteisen urheilun etiikan kanssa.¹⁵ Voidaankin esittää kysymys siitä, vaivaako huippu-urheilua *fair playn* puute?

Oikeustieteen näkökulmasta eriytyminen näkyy etenkin huippu-urheilun toimintaympäristön muutoksena. Tämän muutoksen oikeustieteen tutkijat ovat havainneet, mutta huomioimatta on usein jäänyt se väistämätön tosiasia, että huippu-urheilun muutos vaikuttaa myös harrasteurheiluuun.¹⁶ Tarkasteltaessa urheilijan ja urheilujärjestön välistä suhdetta tulisikin mielestäni ottaa huomioon myös sen toimintaympäristön oikeudelliset piirteet, jossa kulloinkin toimitaan.¹⁷

Ammattimainen huippu-urheilu on usein liiketoimintaa ja harrasteururheilu on edelleen yhdistysmuotoista urheilun harrastamista. Huippu-urheilun ammatillistumisen ja kaupallistumisen aiheuttamia ongelmia yritetään nyt ratkaista liiketoiminnan säännöin, jotka eivät suoraan sovellu harrasteurheiluuun. Harrasteururheilu on huippu-urheilusta poiketen vapaa-ajan toimintaa, jossa urheilijan asemaa voidaan havainnollistaa analogialla kuluttajan asemaan.¹⁸ Erityisesti urheilun kurinpitäjärjestel-

---

¹³ Timonen 2004, s. 284.

¹⁴ Halila 2004, s. 29.

¹⁵ Ks. asiasta tarkemmin Kotkavirta, Jussi: Urheilun moraalit ja etiikka; teoksessa Pelit ja kentät (Kalervo Ilmanen toim.), s. 37 ja 50–52.

¹⁶ Ks. esim. Timonen 2004, s. 281. Tosin jako vain huippu-urheiluuun ja harrasteururheiluuun on sinänsä harhaanjohtava. Esimerkiksi Hannu Itkonen jakaa huippu-urheilun kolmeen eriytyneeseen todellisuuteen, jotka ovat 1) kansallinen huippu-urheilu; 2) perinteinen olympiaurheilu ja 3) media-markkinallinen huippu-urheilu. Itkonen, Hannu: Huippu-urheilun pirstoutuminen on todellisuutta, Liikunta & Tiede 2/2004, s. 24.

¹⁷ Esimerkiksi Halila jakaa urheilutoiminnan kolmeen ryhmään: leikkiin, harrasteururheiluuun ja huippu-urheiluuun. Halila DL 2002, s. 813.

¹⁸ Ks. tarkemmin analogia harrasteururheilujasta kuluttajana Hagman 2004, s. 20–21 ja 38–48.

mää on jouduttu kehittämään pääasiassa huippu-urheilussa syntyneiden ongelmien takia, ja sen soveltaminen sellaisenaan harrasteurheiluu aiheuttanee tulevaisuudessa ongelmia yhä enenevässä määrin. Tämä on omiaan aiheuttamaan suojasäännösten tarvetta harrasteurheilijoille. Tässä kehitysvaiheessa olisi tärkeää ottaa huomioon myös suurin osa urheilijoista eli ne, jotka harrastavat urheilua sanan varsinaisessa merkityksessä. Urheilu tapahtuu useimmiten vapaa-ajalla ilman vastikkeita, ja pääasiallinen tavoite on silloin jokin muu kuin taloudellinen hyötyminen.

4. URHEILIJOIDEN ERILAISET TOIMINTARUOLIT YKSILÖURHEILUSSA

Urheilujärjestöt jakavat urheilijat usein eri ryhmiin. Yleisesti puhutaan lasten- ja nuorten liikunnasta ja urheilusta, aikuisten kunto- harraste- ja terveysliikunnasta, kilpa- ja huippu-urheilusta ja monista muista.¹⁹ Nimityksiä on monia ja määritelmiä lähestulkoon yhtä monia kuin lausunnonantajia. Urheilijoita voidaan kutsua lukemattomilla eri nimillä, ja käsitteet määritellään usein eri tavalla niiden käyttötarkoituksen perusteella.²⁰

Urheilijat eivät siis ole yhtenäinen ryhmä. Urheilijoiden erilaisuus tulee esille monella eri tavalla. Jaottelu eri ryhmiin riippuu usein kuvitteellisen jaon tekijän tarkoituksesta. Esittelen tässä yhden tavan jakaa urheilijat eri ryhmiin. Tutkielmassani määrittelin yksilöurheilijoiden erilaisia toimintarooleja. Jaottelun pohjana toimi urheilijan ja lajiliiton välinen oikeudellinen side.²¹ Tässä jaottelussa yksi tärkeimmistä ja samalla ongelmallisimmista ”kuvitteellisista” rajoista muodostuu harrasteurheilijan ja huippu-urheilijan välille. Harrasteurheilijana pidän siten urheilijaa, joka osallistuu kilpailuihin ja on urheiluseuran jäsen

---

¹⁹ Nämä termit ovat Liikuntajärjestöjen avustustyöryhmä IV:n muistiosta: Liikuntajärjestöjen tulosohjauksen kehittäminen, Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:33, s. 15–16.

²⁰ Esim. opetusministeriön omat työryhmät käyttivät saman vuoden aikana huippu-urheilun käsitteestä eri määritelmiä tarkoituksesta riippuen. Ks. Huippu-urheilutyöryhmän muistio, Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:22, s. 20 ja Liikuntajärjestöjen avustustyöryhmä IV:n muistio 2004, s. 16.

²¹ Hagman 2004, s. 17–20.

ja/tai lunastanut kilpailijalisenssin.²² Vastaavasti huippu-urheilijoina pidän urheilijoita, joiden pääasiallinen side lajiliittoon muodostuu jonkinlaisesta yhteistyösopimuksesta eikä kilpailijalisenssistä tai välillisestä jäsenyyssuhteesta.²³ Nämä rajat eivät kuitenkaan voi olla ehdottomia, ja ne vaihtelevat muun muassa eri urheilulajien välillä. Kyseiset ryhmät voidaan lisäksi jakaa vielä tarvittaessa alaryhmiin aina jaottelun tarkoituksesta riippuen.

Esittelemäni jaottelu on korostetusti oikeudellinen. Ongelmalliseksi jaottelun tekee muun muassa kilpailijalisenssien ja edustusopimusten kirjava sopimusoikeudellinen taso. Joskus toisen lajiliiton kilpailijalisenssin vaikutukset urheilijan oikeusasemaan voivat olla merkittävämpiä kuin jonkin toisen lajiliiton edustusurheilijoiden edustusopimuksen. Pelkkään sopimusoikeudelliseen tai yhdistysoikeudelliseen arviointiin turvautuminen ei siten useinkaan anna ongelmatilanteissa kaikkia vastauksia. Olennaista toimintarooleihin perustuvassa jaottelussa on urheilijoiden erilaisuuksien tunnistaminen.

Käytännössä harrasteurheilijoiden ja huippu-urheilijoiden erilaisuus ilmenee monin eri tavoin. Seuraava askel on näiden erilaisuuksien mahdollinen oikeudellistaminen eli kysymys siitä, onko urheilijan henkilökohtaisilla ominaisuuksilla ja erilaisilla sitouttamistavoilla vaikutusta esimerkiksi kurinpitotilanteissa. Jako toimintarooleihin on siis enemmän kuin erilaisten urheilijoiden kutsuminen eri nimellä. Katsoisin, että urheilijan toimintaroolilla on todellisia vaikutuksia urheilijan oikeusasemaan. Tähän mennessä oikeuskirjallisuudessa on havaittu harrasteurheilijoiden erilainen asema suhteessa huippu-urheilijoihin lähinnä huippu-urheilijoiden näkökulmasta. Yleisesti urheilijoiden erilaisuus on tarkoittanut sitä, että urheilujärjestöjen tulisi ottaa urheilun toimintaympäristön muuttuessa huippu-urheilijoiden uudet ja paremmat oikeudet huomioon.²⁴ Esimerkiksi kun harrasteurheilijasta tulee ammatinharjoittaja tai työntekijä joutuvat urheilujärjestöt ottamaan tämän huomioon monin eri tavoin. Urheilujärjestöt ovatkin tunnistaneet

---

²² Kilpailuihin osallistuminen esim. SLU:n alaisen urheilujärjestön järjestämissä kilpailuissa edellyttää yleensä seuran jäsenyyttä ja kilpailijalisenssin lunastamista.

²³ Hagman 2004, s. 18.

²⁴ Ks. esim. SLU:n työsuhdetyöryhmällä 1999, s. 4 ja Timonen 2004, s. 289 "...urheilun sisäinen autonomia pienenee siirryttäessä harrasteurheilusta huippu-urheiluun".

²⁵ Ks. Timosen esittäämä tunnistusongelma, Timonen 2004, s. 284.

huippu-urheilijoiden oikeusaseman muutoksen, mutta syvemmälle menevä urheilijoiden välisten erojen vaikutusten huomioiminen on jäänyt vähäiseksi.²⁵ Tämän vuoksi vielä nykyään harrasteurheilijan oikeusaseman erityispiirteiden huomioimatta jättäminen voi johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin. Käsittelin näitä vaikutuksia harrasteurheilijan osalta tutkielmassani ja esittelen tässä artikkelissani toimintaroolien vaikutusta kurinpitoon luvussa kuusi.²⁶

5. URHEILIJOIDEN KURINPITO

Urheilijoiden kurinpidolla tarkoitetaan tässä urheilujärjestöjen määräämiä kurinpitoseuraamuksia, ei kilpailutilanteessa määrättäviä rangaistuksia.²⁷ Urheilijoiden kurinpito on kiinteä osa Halilan muotoilemaa urheiluoikeuden ydinaluetta.²⁸ Kurinpito on perinteisesti ollut selkeästi urheilun itsesääntelyn alaan kuuluva alue, ja urheilutoiminnan piirissä oltiin pitkään sitä mieltä, että urheilun normit ovat luonteeltaan eettisiä, ei oikeudellisia.²⁹ Kurinpidon taustalla ovat edelleen usein eettiset normit ja periaatteet. Nämä eettiset periaatteet on oikeudellistettu siten, että kurinpitotoimiin sovelletaan sääntökeskeistä lainoppia.³⁰ Suomessa urheilijaa kohtaavissa kurinpitotilanteissa on usein kysymys yhdistysoikeudellisesta vallankäytöstä, jossa lajiliitot käyttävät kurinpitovaltaansa yleensä välillisiin jäseniinsä. Näissä tilanteissa kurinpitoseuraamuksen määrääminen edellyttää, aivan kuten normaalistikin, sitouttamista kurinpitosäännöstöön ja informoimista siitä, mikä on epäeettistä toimintaa ja mitä mistäkin teosta voi seurata.³¹

Huomioitavaa nykyisessä kurinpitomenettelyssä on sen julkinen luonne; Enää ei ole kyse vain yhdistyksen sisäisestä kurinpidosta vaan kurinpitorangaistukset ovat alkaneet muistuttamaan julkisia ”häpeäran-

---

²⁶ Ks. esim. harrasteurheilijan erilaiset vastuut dopingista, Hagman 2004, s. 54–63.

²⁷ Vastaava rajausta oli SLU:n työsuhdetyöryhmällä 1999, s. 8. Ks. tarkemmin erilaisista kurinpitoseuraamuksista Riitesuo 2001, s. 252–308.

²⁸ Ks. Halila 2004, s. 26.

²⁹ Ks. esim. Halila DL 2002 s. 814–815.

³⁰ Halila 2004, s. 35.

³¹ Halila 2004, s. 36. Kurinpitovalta perustetaan yleensä yhdistysoikeudelliseen sääntöketjutukseen tai sopimusperusteiseen sitoutumiseen lajiliiton kurinpitovaltaan. Ks. tarkemmin Riitesuo 2001, s. 38–75.

gaistuksia” jotka tiedotusvälineet julkistavat. Erityisesti tämä piirre on näkyvissä dopingin perusteella annettavissa urheilun toimintakielloissa, jotka julkistetaan aina.

6. TOIMINTAROOlien VAIKUTUS URHEILIJOIDEN KURINPITOON

Ajatus siitä, että samat säännöt eivät voi samansisältöisinä koskea kaikkia urheilijoita on tullut esiin lukuisissa urheilu oikeudellisissa kirjoituksissa.³² Esimerkiksi Halilan mukaan eettisten periaatteiden osalta kurinpitoseuraamusta määrätessä ei kaikkiin urheilun toimijoihin voitane soveltaa samaa mittapuuta. Erityiset oikeudet, kuten valmennustuki, voisivat siten aiheuttaa lisävaatimuksia eettisten periaatteiden noudattamiselle.³³ Samoin Niko Matikaisen mukaan harrasteurheilijalta ei voida edellyttää samanlaista tietoisuutta urheilun erilaisista säännöistä kuin ammattilaiselta.³⁴ Nähdäkseni ammattimainen urheileminen luo tietyn huolellisuusvelvoitteen, joka on huomattavasti korkeammalla kuin tavallisen harrasteurheilijan.³⁵ Tämä kasvava vastuu on yksi asia, mikä erottaa huippu-urheilijan harrasteurheilijasta kurinpitotilanteissa.

Konkreettisesti ongelmat tulevat esille kurinpidossa esimerkiksi erilaisten sitouttamistapojen muodossa. Huippu-urheilijat sitoutetaan käytännössä, kuten kuuluukin, useimmiten kirjallisella sopimuksella. Harrasteurheilijoiden sitouttamiseen ei taasen yleensä sopimuksia käytetä, mutta urheilujärjestöt usein kuvittelevat heidät samalla tavalla koko ajan muuttuviin normistoihin sidotuiksi. Harrasteurheilija ei siis aina ole sitoutettu tai ainakaan häntä ei aina informoida kaikista erilaisista säännöstöistä, joita hänen tulisi noudattaa. Mielestäni selvää on, että

---

³² Ks. esim. Halila DL 2002, s. 813. ”Harrasteurheiluun vaikuttaa urheilun sisäinen normijärjestelmä erityisesti silloin, kun kyse on kilpaurheilusta. Kaupallisen toiminnan sääntely ei siihen säännönmukaisesti sovellu.”

³³ Halila 2004, s. 35.

³⁴ Matikainen, Niko: Fair play on vaikea laji myös oikeudellisesti, Liikunta & Tiede 1-2/2005, s. 33. Ks. myös harrasteurheilijoiden erilaisista vastuutilanteista dopingin johdosta Hagman 2004, s. 54-62.

³⁵ Ks. myös Risto riitesuo: Vielä kerran tapaus Tompurista, Urheilu ja oikeus 200, s. 201-202.

kansainvälisen tason huippu-urheilijan tulee olla tietoinen kaikista niistä normeista, jotka vaikuttavat hänen toimiinsa urheilun alueella. Vastaavasti harrasteurheilijalta ei voida mielestäni edellyttää samaa tietoisuutta kuin huippu-urheilijalta.

Urheilujärjestöjen rakentamassa oikeudellisessa maailmassa samat säännökset koskevat pääsääntöisesti samansisältöisinä kaikkia toimijoita. Ongelmallista tässä on se, että oikeudelliset säännöt luodaan nimenomaan huippu-urheilua varten. Sääntöjä ja niiden rikkomisesta seuraavia kurinpitorangeistuksia ei siis ole useinkaan suunniteltu harrasteurheiluun, vaan niillä on pyritty nimenomaan puuttumaan urheilun kaupallistumisen ja ammatillistumisen aiheuttamiin ongelmiin eli huippu-urheilun ongelmiin. Harrasteurheilijan kannalta huippu-urheilun oikeudellistuminen on siis tarkoittanut liike-elämässä luotujen oikeudellisten sääntöjen siirtämistä suoraan harrastuspohjaiseen vapaa-ajan toimintaan. Tästä aiheutuu useita kohtuuttomia odotuksia harrasteurheilijalle. Urheilijoiden kurinpidon kohtuullisuuden kannalta oleellista olisikin urheilijoiden erilaisten toimintaroolien tunnistaminen. Urheilujärjestöt eivät kuitenkaan ole toistaiseksi juurikaan ottaneet huomioon urheilijoiden erilaisia toimintarooleja.

Käytännön kurinpidon toteutus onkin vielä kaukana urheilijat huomioon ottavasta ja reilusta menettelystä. Oikeustieteilijälle lienee selvää, että epäonnistunut urheilijan sitouttaminen kurinpitosäännöksiin voi aiheuttaa sen, että urheilijaa ei ääritilanteissa voida rangaista urheilun sisäisen kurinpitojärjestelmän mukaisesti lainkaan. Todellisuudessa suomalaisia lajiliittoja ei ole vaivannut sitouttamisen puute kurinpitorangeistuksia määrätessä.³⁶ Tavat, joilla puutteellinen sitouttaminen pyritään jälkikäteen korjaamaan, eivät ainakaan luo kuvaa oikeudenmukaisesta kurinpitojärjestelmästä. Urheilujärjestöt ovat SLU:n johdolla pyrkineet tuomaan esille reilua peliä ja eettisiä periaatteita.³⁷ Mutta onko lajiliittojen oma toiminta reilua ja rehtiä suhteessa urheilijoihin?

---

³⁶ Esimerkkejä on monia. Ks. Suomen painonnostoliiton osalta Hagman 2004, s. 71–72. Golfliitto on joutunut myös turvautuman konkluenttiseen sitoutumiseen ks. Hagman 2004, s. 29–30. Suomen urheiluliitto taasen on turvautunut boikottiin kurinpidon edellytysten puutteen vuoksi ks. Halila 2004, s. 36.

³⁷ Ks. esim. Reilu Peli, Suomalaisen liikunnan ja urheilun eettiset periaatteet, Suomen Liikunta ja Urheilu ry 4/2004.

7. LOPUKSI

Oikeudellistuminen nähdään usein kielteisenä ilmiönä. Samoin urheilun oikeudellistuminen on pääasiassa nähty kielteisenä ilmiönä, eikä juridiikan leviäminen urheiluun miellytä vieläkään kaikkia urheilun toimijoita. Urheilijoiden kannalta oikeudellistuminen on saanut aikaan myös myönteisiä vaikutuksia.³⁸ Harrasteurheilijan näkökulmasta erityisesti mahdollisuus valittaa urheilujärjestöjen päätöksistä urheilun oikeusturvalautakuntaan on madaltanut muutoksenhakukynnystä. Nykyiset, vaikkakin monesti puutteelliset, valitustiet ovat harrasteurheilijan kannalta huomattavasti parempia kuin mielivaltaisen urheilujärjestöjen sanelupolitiikkaan perustuva ”pompottaminen”.³⁹

Urheilun oikeudellistuminen voidaan nähdä myös siinä mielessä positiivisena, että se asettaa rajoja urheilujärjestöjen vallankäytölle. Esimerkiksi juuri ennen, tätä kirjoitettaessa käynnissä olevia, yleisurheilun maailmanmestaruuskilpailuja ehdotettiin elinikäistä kilpailukieltoa steroidien käytöstä. IAAF:n viestintäpäällikön Nick Daviesin vastaus ehdotukseen oli ”Olisi sulaa hulluutta vaihtaa sääntöä tällä hetkellä [...] kaikki tietävät jo, että sääntömuutosta ei voisi toteuttaa oikeussalissa”⁴⁰

Urheilun oikeudellistumista ohjaa urheilun perinteisistä hyvistä arvoista erkaantunut huippu-urheilu. Oikeudellistumisen vaikutukset eivät kuitenkaan jää pelkästään huippu-urheiluun vaan urheilu oikeudellistuu kokonaisuudessaan. Huippu-urheilun ongelmat ovat nykyään niin suuria, että niiden ratkaiseminen vaatii koko ajan uusia ja tehokkaampia normeja sekä niihin liittyviä sanktioita. Tämä aiheuttaa ongelmia urheilujärjestöille, joilla on taipumus unohtaa tavalliset urheilijat omassa normitustyössään. Seurauksena uudet, joskus harrasteurheilijalle kohtuuttoman tiukat normit pyritään saamaan kaikkia sitoviksi. Harrasteurheilijan kannalta kysymys on siitä, pyrkivätkö urheilujärjestöt ”kitkemään” huippu-urheilun ongelmat urheilusta liian tehokkaasti?

---

³⁸ Ks. ammattilaisurheilijoiden osalta esim. Halila DL 2002, s. 815.

³⁹ Varsinkin yhdistysmuotoisille urheilun lajiliitoille ja urheiluseuroille on vielä välillä epäselvää oman kurinpitovaltansa rajojen määrittely ja asianmukaisen kurinpitomenetelyn perusteet. Ks. esim. Urheilun oikeusturvalautakunnan ratkaisut tältä vuodelta 2/2005 ja 3/2005.

⁴⁰ Helsingin sanomat 3.8.2005, s. B 8.

Urheilijoiden kurinpito on edellä mainitun valossa hyvä esimerkki huippu-urheilun oikeudellistumisen aiheuttamista ongelmista harrasteurheiluun. Urheilijoiden kurinpito koskee kaikkia urheilijoita, ei vain huippu-urheilijoita. Urheilujärjestöjen kurinpidollisten toimien kohteeksi voi joutua käytännössä kuka tahansa kilpailutoimintaan osallistuva urheilija aina lapsesta vaariin ja amatööristä ammattilaiseen. Pyrkimys täysin yhdenmukaisiin ja koko kenttää hallitseviin, joustamattomiin, kurinpitosääntöksiin ja menettelyihin johtaakin harrasteurheilijan kannalta kohtuuttomiin vastuutilanteisiin. Urheiluoikeudellinen tutkimus ei ole tätä kuitenkaan huomionnut vaan oikeudellinen tutkimus on, lyhyen perinteensä mukaisesti, pidättäytynyt pääasiassa huippu-urheilun tutkimisessa.

Valmiita vastauksia artikkelissa esitettyihin ongelmiin ei ole. Kenen vastuulla urheilun eriytymisen aiheuttamien oikeudellisten ongelmien ratkaiseminen sitten on? Itse jakaisin vastuuta urheilujärjestöille, urheilun oikeusturvaelimille ja urheiluoikeudelle. Urheilujärjestöjen tulisi ottaa edellä mainitut ongelmat huomioon uusia sääntöjä luodessaan. Samoin urheiluoikeuden tutkijoiden tulisi tuntea vastuunsa kehittäessään ”uutta” oikeudellista tutkimussuuntausta. Mielestäni tutkimuksessa tulisi ottaa huomioon urheilun eriytyminen ja urheilijoiden erilaiset toimintaroolit. Mikäli urheilujärjestöt, urheiluoikeuden tutkijat ja urheilun erilaiset oikeusturvalautakunnat eivät näihin epäkohtiin puutu on riskinä se, että tuomioistuimet puuttuvat.⁴¹ Samat käytännöt eivät sovi kaikille – eikä varsinkaan huippu-urheilusta voida suoraan siirtää oikeudellistuneita sääntöjä harrasteurheiluun. Vaihtoehtona lienee nykyisen urheiluoikeus termin korvaaminen termillä huippu-urheiluoikeus.

---

⁴¹ Ks. Hagman 2004, s. 77–78.

URHEILUN OIKEUS TUTKIMUS- KOHTEENA SUOMESSA

Heikki Halila

1. URHEILUOIKEUS JA URHEILUN OIKEUDELLISTUMINEN

Urheilun oikeuskysymyksiin kohdistuvan kiinnostuksen viriäminen ajoittuu Suomessa 1990-luvun alkuvuosiin. Tuolloin alkoi tulla sekä Suomessa että ulkomailla urheilua spesifisti koskevia käänteentekeviä tuomioistuin- ja viranomaisratkaisuja. Urheilu sai Suomessa erityiskohtelua lainsäädännössä, perustetuiksi tulivat vuonna 1991 urheilun oikeusturvalautakunta ja vuonna 1994 urheiluoikeuden yhdistys. Vuonna 1997 käynnistyi aluksi kokeiluluonteisena urheiluoikeuden yliopisto-opetus.

Urheilun oikeuskysymysten tutkimisen kasvualustaksi kehkeytyi asiantuntijayhteisö, jossa ryhdyttiin keskustelemaan urheiluoikeuden yleisestä luonteesta ja tutkimusmetodista. Tämä kytkeytyi samanaikaiseen kansainväliseen keskusteluun urheilun oikeudesta sekä modernista oikeudesta käytyyn suomalaiseen diskurssiin.¹

Urheilun oikeuskysymyksiin kohdistuva tutkimus on näin varsin nuorta niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa. Kaikkialla siellä, missä urheilun oikeuskysymyksiin on kiinnitetty vakavaa huomiota, on

---

¹ Urheiluoikeus on ollut monissa maissa sillä tavoin käytännöllisesti suuntautunutta, että itseanalyysit ilmenevät rivien välistä. Ks. laajemmista katsauksista esim. Edward Grayson, *Sport and the Law*, 3. edition (2000) s. 65–94 ja Jochen Fritzweiler – Bernhard Pfister – Thomas Summerer, *Praxishandbuch Sportrecht* (1998) s. 2–19.

keskusteltu siitä, millä edellytyksillä tätä tutkimusta voidaan luonnehtia urheilu-oikeudelliseksi.

Suomessa(kin) on vallitseva käsitys se, että on sinänsä perusteltua puhua urheiluoikeudesta merkittävänä tutkimuskohteena; urheiluoikeus ei ole kuitenkaan perinteinen tietyn säännösten ja yleisten oppien varaan rakentuva oikeudenala eikä siitä ole edes tulossa sellaista.² Moniutkaisempi ja siten hankalampi käsite urheilu ja oikeus on ilmaisuvoi- maisempi ja näin todellisuuspohjaisempi kuvaamaan sitä, mistä asiassa on kysymys: urheilun ja ja oikeuden kohtaamisesta. Urheiluoikeus on voitu lähestymistapansa puolesta määritellä osuvasti tavaksi tarkastella erilaisten normistojen leikkauspisteitä ja sääntelyn merkitystä erilaisissa urheiluun liittyvissä tilanteissa.³

Uudet oikeudenalat ovat tyypiltään sellaisia, etteivät ne yleensä ase- moidu jommallekummalle oikeusjärjestyksen päälohkolle, yksityis- tai julkisoikeuteen. Urheiluoikeus mahdollisena oikeudenalana kuuluu tähän ryhmään.

Kaarlo Tuori on luonnehtinut uusien oikeudenalojen esiin murtautu- mista oikeudellisen kentän asemista käytävään kamppailuun. Oikeu- denalojen itsenäistymistaisteluu kuuluu hänen havaintojensa mukaan oikeudenalakohtaisen yhdistyksen ja aikakauskirjan perustaminen.⁴

Tuorin havaintoon nähden on urheiluoikeuden alalla kiintoisaa, että niin meillä kuin Skandinavian maissakin on perustettu urheilun oikeus- kysymysten merkityksen lisääntymisen ja asiantuntijayhteisön kehkey- tymisen myötä 1990-luvulla oikeudenalayhdistys ja aikakauskirja. Tuori on viittannut myös oikeudenalan itsenäistymisvaiheen piirteenä oi- keudellisen kentän ulkopuolisten tukijoiden olemassaoloon. Hän ei ole tässä yhteydessä maininut urheilun oikeutta, mutta myös se olisi käynyt hyvästä esimerkistä: OPM ja SLU ovat olleet tukemassa urheilun oikeu- den institutionalisoitumista.

On tavallista, että ”uudet oikeudenalat” ovat Tuorin esittämän tavoin pyrkineet itsenäistymään. Se on ilmentänyt oikeuden eriytymistä, johon tavallaan liittyy Thomas Wilhelmssonin kuvaamaa kehitys oikeuden pienistä kertomuksista. Tuorin esittämällä tavalla on haettu lokaalista

---

² Ks. aiheesta esim. Heikki Halila, *Idrottsrätt som specifikt rättsområde*, JFT 2002 s. 725–729.

³ Ks. Pekka Timonen, LM 1998 s. 687–688.

⁴ Ks. Kaarlo Tuori, *Oikeudenalajaotus – strategista valtapeliä ja normatiivista argu- mentaatiota*, LM 2004 s. 1208–1209.

koherenssia tai alan sisäistä koherenssia, mikä sinänsä ei ole tuntematonta urheilun oikeuden hahmottamiselle Suomessa.⁵

Urheilun oikeudellistumisen ja asiantuntijayhteisön kehittymisen myötä on ollut ymmärrettävästi tarvetta kysyä, mikä on tunnusomaista ja yhdistävää urheilun oikeudelle. Tämä liittyy Tuorin alleviivaamaan uusien oikeudenalakandidaattien itseymmärryksen tarpeeseen. Urheilun oikeuteen on saatettu liittää myös soft law -elementti etiikan ja oikeuden yhteenkietoutumisen myötä, jota sitäkin on voitu pitää tunnusomaisena oikeuden pluralismista juontuvalle uusien oikeudenalojen ilmaantumiselle. Toiselta puolen urheilu-oikeus kuuluu moderniin ”law and ...” -oikeuden perheeseen. Itsesääntelyn voidaan katsoa sisältyvän soft law -tyyppisenä aineistona urheilun oikeuden itseymmärrykseen.⁶

Asiantuntijayhteisössä on niin meillä kuin muuallakin myös koettu tarvetta sen osoittamiseen, että urheilun oikeudellistuminen on asettanut vakavasti otettavan haasteen aikaansa seuraavalle oikeustieteelle. Tässä yhteisössä ei sen sijaan ole johtavana ajatuksena se, että urheilun oikeus muodostaisi itsenäisen oikeudenalan selkeine yleisine oppeineen, periaatteineen ja teorioineen.⁷ Siksi ei ole yleisesti vaadittu sitä, että itsenäistymiskehityksen myötä urheilun oikeudesta nousevat kysymykset tulisi ratkaista autonomisen urheilu-oikeuden piirissä, vaan on tyydytty siihen, että yleiset periaatteet ja metodi saadaan niiltä perinteisiltä oikeudenaloilta, joille urheilun oikeuskysymykset hajaantuvat. Nyttemmin on kuitenkin otettava näin hahmottuvassa tutkimuksessa huomioon myös se, mitä urheilun oikeuden piirissä on specialisoitumisen johdosta yleisesti tapahtunut.⁸

⁵ Ks. Kaarlo Tuori, Oikeudenalajaotus – strategista valtapeliä ja normatiivista argumentaatiota, LM 2004 s. 1210–1214 ja 1221–1224.

⁶ Ks. asian merkityksestä oikeudenalajaotuksessa Kaarlo Tuori, Oikeudenalajaotus – strategista valtapeliä ja normatiivista argumentointia, LM 2004 s. 1213.

⁷ Ks. tämänsuuntaisista puheenvuoroista mm. Essi Kinnunen, Urheilu oikeustieteellisen tutkimuksen kohteena s. 119–122 teoksessa Turun yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta 40 vuotta (2001), Essi Kinnunen, Mitä etuliite urheilu merkitsee oikeudessa?, Urheilu ja oikeus 2004 s. 54–71, Pekka Timonen, Urheilun oikeudellistumisesta urheilu-oikeuteen oikeudenalana, Urheilu ja oikeus 2004 s. 280–295 ja Jarmo Hagman, Urheilu-oikeus harrasteurheilijan näkökulmasta (2004) s. 6–9.

⁸ Urheilu-oikeuden asiantuntijayhteisössä Lauri Tarasti on esittänyt ennusteen siitä, että urheilu-oikeus voi kehittyä omaksi oikeudenalakseen. Hän on katsonuttämän riippuvan siitä, miten oikeustieteellinen tiedeyhteisö suhtautuu tulokkaaseen. Ks. Lauri Tarasti, Urheilu-oikeus liikuntatiedettä vai oma oikeuden alansa?, Urheilu ja oikeus 2000 s. 41. Urheilu-oikeuden professorin virka, jota Tarasti pitää merkittävänä virstanpylväänä urheilu-oikeuden mahdollisessa kehittämisessä omaksi oikeudenalakseen, onkin vai-

Voi olla, että syntynyt asetelma on yllätys urheilu oikeuden asiantuntijayhteisön ulkopuolella. Saatetaan näet odottaa, että dynaamisen alan piirissä käytäisiin vahvaa itsenäistymistäistelua.⁹ Itsenäisyystaistelu näkyy siinä, että urheilun oikeuskysymykset halutaan otettavaksi oikeus-tutkimuksessa vakavasti, ja katsotaan, että urheilun oikeus on merkittävä osuus modernia oikeutta. Itsenäistyminen näkyy myös asiantuntijayhteisön tiiviytensä, joskaan se ei ole suljettu piiri.

Urheilun oikeuskysymyksiä koskeva tai sivuvaiva tutkimus voidaan periodisoida sen mukaan, onko se ajalta ennen urheilun oikeudellistumista vai sen jälkeen. Perusteena ovat jälkimmäiselle vaiheelle tiedostetumpi kysymyksenasettelu, tutkimuskohteen muuttuminen ja tutkimuksen voilyymin lisääntyminen. Urheilun oikeudellistuminen ei ole kuitenkaan tapahtunut yhtäkkiä – ei Suomessa niin kuin ei muuallakaan.

2. URHEILUN OIKEUSTUTKIMUS ENNEN URHEILUN OIKEUDELLISTUMISTA

2.1. Rikosoikeudellisia väitöskirjatoita

Ajalta ennen urheilun oikeudellistumista voidaan poimia kiinnekohtia, jotka ilmentävät urheilun huomioon ottamista elämänalueena oikeus-tutkimuksessa. Se kertoo siitä, ettei kilpaurheilua ole sen alkuaikoinakaan mielletty kokonaan oikeudelta ja oikeustutkimukselta suojassa olevaksi saarekkeeksi.¹⁰

Paavo Kekomäen vuodelta 1933 olevassa rikosoikeudellisessä väitöskirjassa tuli esiin se, voiko urheilija olla tässä ammattimainen rikoksentekijä. Tekijän vastaus oli myönteinen.¹¹ On huomattava, että elettiin aikaa, jolloin amatööri-ihanne oli urheilussa kunniaa.

---

kuttanut urheilu oikeuden paikkaan yliopisto-organisaatiossa. Helsingin yliopiston yksityisoikeuden laitoksessa urheilu oikeus on nyttemmin oma oppiaineensa.

⁹ Kimmo Nuotio on pitänyt urheilu oikeutta omana oikeudenalanaan, koska se yhdistelee yhdistys-, vahingonkorvaus, prosessi-, sopimus-, työ- ja rikosoikeutta. Ks. Kimmo Nuotio, Onko oikeusjärjestyksen pirstoutuminen välttämätöntä s. 20–21 teoksessa Veli-Pekka Viljanen (toim.), Oikeuden rajat ja rajattomuus (2002). Nuotio havainto urheilu-oikeuden luonteesta on osuva. Kysymys on kuitenkin siitä, antaako se aiheen puhua urheilu oikeudesta omana oikeudenalanaan.

¹⁰ Ks. käsitteestä oikeudellinen vapaa-alue Essi Kinnunen, Rangaistava toisen vahingoittaminen urheilussa (1999) s. 9 ja siellä mainittua kirjallisuutta.

¹¹ Ks. Paavo Kekomäki, Ammattimaisten ja tavanomaisten rikosten käsitteistä (1933) s. 23.

Inkeri Anttilan vuodelta 1946 olevassa väitöskirjassa ”Loukatun suostumus oikeudenvastaisuuden poistavana perusteena” tuli luontevasti esiin myös urheiluun liittyviä oikeuskysymyksiä. Pohtiessaan pätevän suostumisen edellytyksiä ja riskiin altistumista Anttila etsiytyi urheilun esimerkkitapausten pariin.

Loukatun suostumus vaikutti Anttilan mukaan lähtökohtaisesti urheilutilanteisiin hyvin soveltuvalta, mutta siihen liittyi kuitenkin ongelmia. Tämä koski ja koskee yhä mm. suostumisen vapaaehtoisuutta. Siksi doktriinia jouduttiin mukauttamaan urheilutilanteisiin soveltuvaksi.¹² Anttilan tarkastelu oli sikäli modernia ja todellisuusperusteista, että hän otti arvioidakseen urheilulajin sääntöjä ja luki pätevän suostumuksen antamisen piiriin tapahtumat, jotka ovat lajin sääntöjen vastaisia mutta lajille tyypillisiä. Tutkimuksessa oli julkilausumattomalla tavalla idullaan kahden normiston – yleisen oikeusjärjestyksen ja urheilun itsesääntelyn – välisen jännitteen havaitseminen. Ovi oli näin raollaan urheilun oikeuskysymysten ydinalueelle.¹³

2.2. Vahingonkorvaus urheilussa

Hovioikeuden presidentti Y.J. Hakulinen tarkasteli vuonna 1965 velvoiteoikeuden yleisesityksessä samantyyppisiä asioita kuin Anttila vahingonkorvauksen kannalta. Millä tavoin suostuminen urheilutapahtumaan osallistumiseen vaikuttaa mahdollisuuteen saada vahingoittumisesta korvausta?¹⁴ Hieman aikaisemmin vuonna 1962 oli Bertil Bengtsson laatinut Ruotsissa tunnetun teoksensa ”Skadestånd vid idrott, lek och sällskapsliv”. Siinä oli menty jo varsin pitkälle urheilun oikeuskysymyksiin vahingonkorvauksen alueella ilman, että työtä miellettiin urheiluoikeudelliseksi.¹⁵

---

¹² Ks. Inkeri Anttila, Loukatun suostumus oikeudenvastaisuuden poistavana tekijänä (1946) s. 147–148.

¹³ Suomen Lakimiesliiton senioritapahtumassa 26.10.2004 pidin esityksen urheiluoikeuden perusteista. Kun paikalla oli Inkeri Anttila, kerroin esityksessäni hänen kuuluvan Suomen urheiluoikeuden tutkimuksen pioneereihin. Tämä näytti häntä huvittavan, mutta keskustelussa hän ei halunnut kokonaan kiistää luonnehdintaa.

¹⁴ Ks. Y.J. Hakulinen, Velvoiteoikeus I (1965) s. 278.

¹⁵ Bengtsson esitti tutkimuksessaan olevan (pääsääntöisesti) yleisön ja urheilijoiden oikeuskäytöksen mukaista, ettei urheiluloukkauksiin liittyvää vahingonkorvausvelvollisuutta tule tutkia valtiollisissa tuomioistuimissa. Bengtssonin mukaan ihmisten oikeus-

Urheilun vahingonkorvauskysymykset ovat olleet sittemmin laajan huomion kohteena niin Pohjoismaissa kuin muuallakin. Tutkimus on hajautunut urheilulajikohtaiseksikin, esimerkkinä alppihihdossa sattuvat vahingot. Urheiluoikeudessa on muutenkin mahdollista keskittyä urheilulajikohtaisiin ongelmiin; tutkimus on tällöin varsin eriytynyttä, mutta sille voi olla olemassa merkittävä tilaus.

2.3. Prosessioikeudellinen esimerkki

Urheilusta kiinnostunut prosessioikeuden professori Tauno Ellilä oli ajastaan edellä, kun hän esitti vuonna 1965 julkaistussa teoksessaan harjoitustehtävänä sen kysymyksen, voiko Helsingin raastuvanoikeus tutkia kanteen, jossa urheilija vaatii Helsingin olympiastadionilla järjestettyjen yleisurheilukilpailujen palkintotuomarien ratkaisun oikaisemista. Kilpakumppani oli saavuttanut voittonsa ja siihen liittyvän palkinnon ”vastoin hyväksyttäviä urheilusääntöjä ja -tapoja myrkkyaaineella itseään kiihottaen”.¹⁶

Teoksen mukaan kanne tuli jättää tutkimatta. Ratkaisu voisi yhä olla sama sen perusteella, että kannetta ei voida tutkia oikeussääntöjä soveltamalla. Nykyisin asiaan liittyisi toki myös muita näkökohtia. Olennaista on, että kysymys esitettiin ennen urheilun oikeudellistumisen läpimurtoa. Se on antanut ja antaa yhä ajattelemisen aihetta myöhemmille alan tutkijoille.

---

käsitys on niin vahva, että oikeusjärjestyksen täytyy tämä hyväksyä, vaikka juristin käsitys urheiluloukkausten käsittelystä poikkeaisikin valtaväestön mielipiteestä. Ks. Bertil Bengtsson, *Skadestånd vid sport, lek och sällskapsliv* (1962) s. 49. Bengtsson luki urheiluvahingot vapaa-ajan vahingoiksi. Bengtssonin käsitykset ovat oppihistoriallisesti kiintoisia: ne kertovat ajankohtansa urheilusta ja käsityksistä urheilun ja oikeuden välisistä suhteista. Saatoin keskustella Bengtssonin kanssa hänen tutkimuksestaan Pohjoismaisessa lakimieskokouksessa Helsingissä 17.8.2002. Bengtssonia niin kuin Inkeri Anttilaakin huvitti se, että häntä pidetään urheilu-oikeuden tutkimuksen edeltäjäkävijänä. Koskaan ei tiedä, miten oikeus kehittyy, hän arveli.

¹⁶ Ks. Tauno Ellilä, *Oikeudenkäynti ja täytäntöönpano* (1965) s. 106–114. Ks. myös palkintotuomareita vastaan ajettua juttua KKO 1926 I 49, jossa kanne jätettiin tutkimatta. Tämä ratkaisu näyttää olleen pohjana Tauno Ellilän kehittelemälle harjoitustehtävälle.

3. VÄITÖSKIRJATUTKIMUS RAJAVYÖHYKKELTÄ – URHEILU JA VEROTUS

Urheilua koskevan tai sitä sivuavan oikeustutkimuksen periodisoinnissa sijoittuu rajavyyhykkeelle ensimmäinen ja toistaiseksi ainoa urheilun oikeuskysymyksistä Suomessa julkaistu väitöskirja, Esko Linnakankaan vuodelta 1984 oleva teos ”Urheilu ja verotus”. Tekijä oli laatinut urheilusta jo vuonna 1971 julkaisematta jääneen rikos-oikeudellisen liseniaattitutkimuksensa, jonka aiheena oli ”Urheilussa aiheutetusta vammasta”. Ajalle tyypillistä vielä oli, ettei hän ryhtynyt käymään väitöskirjassaan tieteellistä keskustelua urheilu-oikeuden perusteista.

Linnakankaan teos sisälsi vero-oikeuden tutkimukseen soveltuvalla tavalla kiintoisan katsauksen urheilun sekä sen rahoituksen ja verotuksen historiaan. Työ haluttiin kytkeä yhteiskunnalliseen yhteyteensä, mikä on ollut sittemmin tunnusomaista urheilun oikeustutkimukselle yleensäkin. Linnakangas oli esitellyt KHO:ssa runsaasti urheiluverotukseen liittyviä juttuja, ja hän saattoi hyödyntää tutkimuksessaan tässä roolissa saamaansa kokemusta ja tietopohjaa. Kuten vastaväittäjä Jaakko Voipio saattoi kirjoittaa, Linnakankaan työssä oli tältä osin tavallaan kysymys lainkäyttäjän ratkaisutoiminnan vaikeuden intentionaalisesta selittämisestä.¹⁷

Linnakankaan väitöskirjatutkimus ei pyytänyt saada olla urheilu-oikeudellista tutkimusta. Metodivalintojakaan ei selitetty urheilun oikeuskysymysten tutkimisen näkökulmasta. Tekijä otti sen sijaan lyhyesti kantaa eräisiin urheilun oikeuskysymyksiin kuten siirtokorvauksiin, joiden yksityisoikeudellinen erittely ei olisi ollut välttämätöntä finanssioikeudellisessa opinnäytteessä. Taustoitukset urheilun kehityksestä ja sen vaikutuksista vähitellen kehkeytyviin oikeuskysymyksiin palvelivat kuitenkin myös sellaista lukijaa, joka ei ollut kiinnostunut vero-oikeuden kasuistiikasta.¹⁸

Esko Linnakangas on viimeksi kuluneen 20 vuoden ajan vastannut Suomessa urheiluun liittyvän finanssioikeuden tiedon uusintamisesta ja ajantasaistamisesta. Tähän hänellä on ollut väitöskirjatyön pohjalta

---

¹⁷ Ks. Jaakko Voipio, LM 1985 s. 124.

¹⁸ Ks. Esko Linnakangas, Urheilu ja verotus (1984) s. 29–33, 41–42, 66–72, 74–77 ja 90–106.

erinomaiset edellytykset. Linnakangas on harjoittanut urheilun verokysymyksiin liittyvää tutkimusta finanssioikeuden professorina osallistumatta kuitenkaan enää enemmälti urheilun oikeudellistumista koskevaan keskusteluun.

4. TUTKIMUKSIA OIKEUDELLISTUNEESTA URHEILUSTA

4.1. Työoikeudellisia tutkimuksia

Ensimmäisiä opinnäytetöitä, joissa on Suomessa pidetty silmällä urheiluoikeudellista lähestymistapaa, on vuonna 1993 valmistunut Mikko Huttusen lisensiaattitutkimus ”Joukkueurheilu ja työläinsäädäntö. Tutkimus ns. pelaajasopimussuhteen ja työläinsäädännön välisestä jännitteestä”. Siinä olivat esillä mm. siirtokorvausjärjestelmä ja kysymys joukkueurheilijan työsuhteesta seuraansa, tuolloin erinomaisen ajankohtaisia asioita. Työ ankkuroitui työoikeuden tutkimusperinteeseen, ja siitä käyty keskustelu muistutti niitä yleisiä argumentteja, jotka vähän myöhemmin tulivat tutuiksi Bosman-ratkaisussa.

Mikko Huttunen väitteli vuonna 1999 Firenzessä urheiluoikeutta oikeusvertailevasti koskevalla työllä ”A comparative analysis of the legal position of professional sportsmen under Finnish, English and European Community Law. The Borderlines of Employment”. Tätä tutkimusta ei ole kovin paljon huomattu Suomessa luultavasti kahdesta syystä. Suomen oikeus on siinä mukana vain oikeusvertailussa, eikä Brysseliin siirtynyt tekijä enää vaikuta täällä. Urheilun työoikeudellisiin oikeuskysymyksiin on kiinnittänyt tutkimuksissaan huomiota myös professori Kari-Pekka Tiitinen, työoikeuden johtava asiantuntija Suomessa, joka tuntee alaa erinomaisesti sisältäpäin järjestöjohtajana. Tiitisen tutkijanotteelle on tunnusomaista myös urheilusidonnaisessa työoikeudessa tarkkkuus ja sääntöhakuisuus.¹⁹

---

¹⁹ Ks. Kari-Pekka Tiitinen, Urheilijan oikeussuhteista – kuvauksia ja mietteitä, LM 1998 s. 211–221 ja Työehtosopimus SM-liigoihin?, Urheilu ja oikeus 2004 s. 267–279.

Joukkueurheilijan oikeusasemasta on tehnyt julkaisematta jääneen liseniaattitutkimuksen Mika Palmgren. Hän valmistelee väitöskirjaa urheilijan tapaturmaturvasta. Tämä teema avaa monia urheiluoikeudelle tunnusomaisia näköaloja. Se koskee urheilun erikoisasemaa lainsäädännössä ja urheilulle tyypillisiä monitahoisia sopimus- ja muita järjestelyjä. Sen oikeussystemaattinen paikka on työoikeuden sosiaali-oikeuden sektori, jonka yleisiin periaatteisiin – viime kädessä perusoikeusperiaatteisiin – se on kytkettävä.

4.2. Essi Kinnunen Inkeri Anttilan työn jatkajana

Vuonna 1999 Essi Kinnunen julkaisi liseniaattitutkimuksen ”Rangaistava toisen vahingoittaminen urheilussa”. Tämän pohjalta hän on jalostamassa tutkimustaan väitöskirjaksi, jonka työnimenä on ”Urheilijan hengen ja terveyden suoja”. Työ on kiintoisa myös tieteen tradition näkökulmasta. Inkeri Anttilan väitöskirjassa vahingoittuminen urheilussa tuli esiin loukatun suostumuksen kannalta yhtenä erityistilanteena. Kinnusen työssä urheilutoiminta on keskiössä; siihen liittyy verrattain laaja urheilun autonomiaa ja oikeudellistumista sekä tutkimuksen ongelmakeskeisyyttä koskeva johdanto.

Kinnusen tutkimus voidaan kuitenkin luokitella rikosoikeudelliseksi ja sen perinteeseen tukeutuvaksi. Tämä havainto ei ole irrallinen, vaan se leimaa urheiluun kohdistuvaa vakavaa tutkimusta yleensäkin. Vain urheilun oikeuden ydinalueelle kuten urheilun normien oikeudelliseen luonteeseen kohdistuva tutkimus rakentuu nuoren urheiluoikeuden tradition varaan, mutta silläkin on sijansa perinteisessä systematiikassa, yleisessä oikeustieteessä. Muutoin on rakennettava sen oikeudenalan perustalle, johon teema kiinnittyy tai lähinnä kiinnittyy.

Kinnunen tavallaan jatkaa tutkijana siitä, mihin Anttilan väitöskirja päättyi: loukatun suostumuksesta siirrytään keskustelemaan sosiaali-dekvanssista ja sallitusta riskinotosta. Urheilun rikosoikeudellinen tarkastelu tapahtuu teeman kannalta relevanttien tyyppitilanteiden avulla.²⁰

---

²⁰ Ks. Essi Kinnunen, Rangaistava toisen vahingoittaminen urheilussa (1999) s. 59–74.

4.3. Olli Rausteen pioneerityö

Viimeistään 1990-luvulla alkoi Euroopan eri maissa ilmestyä useimpien kokoomateoksina urheiluoikeuden yleisesityksiä. Suomessa sellainen ilmestyi vuonna 1997, kun julkaistiin Olli Rausteen 854-sivuinen teos *Urheiluoikeus*. Se edusti laajuudeltaan valtavaa työnäytettä. Kirjoittaja oli Yhdysvalloissa urheiluoikeutta opiskellut urheilusta hyvin perillä oleva asianajotoimistossa työskentelevä lakimies, mikä näkyy teoksen painopistevalinnoissa ja sisällössä. Teoksessa käsiteltiin mm. urheilun sääntelyjärjestelmää, urheilijan oikeusasemaa ja sosiaaliturvaa, urheilukilpailujen järjestämistä, osanotto-oikeutta, mainontaa, sponsorointia ja televisiointia, urheilijoiden ansiotason määräytymistä, urheilun kurinpittoa, riidanratkaisua ja vahingonkorvausta sekä rikoksia urheilussa.

Rausteen teos on esipuheen mukaan kirjoitettu ensi sijassa käytännön urheilutoiminnan tarpeita varten, ja lukijakunnaksi ajateltiin myös muita kuin juristeja.²¹ Se herätti kuitenkin ymmärrettävistä syistä eniten huomiota lakimiesten keskuudessa ja urheilun oikeuskysymysten tutkimisesta kiinnostuneiden piirissä. Teoksessa on rohkeita avauksia, jotka haastoivat pohtimaan aiheeseen liittyviä kysymyksiä ja keskustelemaan niistä.

Rausteen kirja on ollut korvaamaton urheiluoikeuden tietovarasto Suomessa. Se on myös tuonut valokeilaan ne monet piirteet, jotka rajoittavat urheilun autonomiaa ja perinteistä itsesääntelyä. Se ravisteli niitä käsityksiä, joiden mukaan oikeusjärjestyksen ei tulisi ulottua eikä se voisikaan ulottua koko voimallaan urheiluun. Näin laajaa ja seikka-peräistä urheiluoikeuden yleisesitystä ei ole tehty muualla Pohjoismaissa eikä monessa niitä suuremmassakaan maassa.

Rausteen teos herätti myös kritiikkiä: pioneerityö edustaa harvoin alan viimeistä sanaa, ja yhden kirjoittajan on erittäin vaikea saada aikaan luotettavia tuloksia samanaikaisesti usealta oikeudenalalta. Urheiluun liittyvät kaupalliset ja taloudelliset näkökohdat painottuivat teoksessa tavalla, joka näytti johtaneen myös tulkintoihin, jotka eivät ole osoittautuneet tutkijayhteisössä vallitseviksi.²² Ne, jotka katsoivat teoksen olevan sisällöltään enemmän urheilijan oikeutta kuin urheilun

---

²¹ Ks. Olli Rauste, *Urheiluoikeus* (1997) s. V.

²² Ks. Timonen, LM 1998 s. 687–691.

oikeutta, arvostelivat sitä tendenssimäisyydestä. On kuitenkin syytä muistuttaa teoksen kirjoittamisvuodesta: nopeasti kehittyvällä alalla ollaan vuonna 2005 monessa suhteessa viisaampia kuin vuonna 1997. Tämä ei koske vain Raustetta vaan muitakin alalta kirjoittaneita.

Asetelma Olli Rausteen teoksen tiimoilla on sinänsä ymmärrettävä nuoren oikeudenalan piirissä, ja se vaikuttaa yhä urheilun oikeuskysymyksistä kirjoitettaessa. Innostus kannustaa produktiivisuuteen, mutta uusien ideoiden omaksuminen voi johtaa ylilyönteihin tai -tulkintoihin, kansainvälisen vertailuaineiston sirpalemaiseen käyttämiseen ja kurinalaisen oikeuslähdeopin unohtamiseen.

4.4. Urheilun kurinpitoa koskevia tutkimuksia

Urheilun kurinpito on saanut suomalaisessa urheilu-oikeuden tutkimuksessa osakseen runsaasti huomiota. Tutkimustuloksia on esitelty laajalti myös pohjoismaiselle asiantuntijayhteisölle Ruotsin urheilu-oikeuden yhdistyksen vuosikirjassa. Risto Riitesuo on paneutunut kurinpidon oikeudellisiin perusteisiin kuten urheilijoiden ja muiden toimijoiden sitouttamiseen kurinpitomenettelyyn, kurinpidon keinovalikoimaan sekä asiaa koskevaan päätöksentekoon yhdistyksissä. Tämä on ollut osa hänen yhdistysoikeudellisia tutkimuksiaan.²³

Lauri Tarasti on keskittynyt dopingin oikeuskysymyksiin sekä kansainvälisten lajiliittojen toiminnan ongelmiin. Hänen merkittävin tämän alan julkaisunsa on vuonna 2000 ilmestynyt teos ”Legal solutions in International Doping Cases”. Sen runkona ovat IAAF:n Arbitration Panelin ratkaisut Tarastin puheenjohtajakaudelta. Tämän kansainväliseen keskusteluun tarkoitettun teoksen keskeisiä viestejä oli se, että kurinpito dopingasioissa ei rinnastu rikosprosessiin.

Autobiografian tielle enemmän menemättä totean harrastaneeni urheilu-oikeuden kysymyksiä lähtökohtaisesti yhdistys- ja sopimusoikeudesta, joiden piirissä olen saanut tutkijakoulutukseni. Tultuani urheilu-oikeuden professoriksi olen mennyt yksittäisissä kysymyksissä myös tämän sektorin ulkopuolelle ja osallistunut keskusteluun urheilu-oikeuden yleisistä opeista ja periaatteista.

---

²³ Ks. Risto Riitesuo, *Erottaminen ja kurinpito yhdistyksessä* (2001).

4.5. Urheilu ja oikeus -lehti ja opetusministeriön julkaisusarja julkaisukanavana

Urheilu-oikeudessa on ollut Suomessa kaksi julkaisukanavaa, jotka ovat lisänneet mahdollisuuksia urheilu-oikeutta koskevien tekstien julkaisemiseen. Urheilu-oikeuden yhdistyksen vuosijulkaisu ”Urheilu ja oikeus” on ilmestynyt kerran vuodessa vuodesta 1999. Vuosina 1999–2005 siinä on julkaistu 71 urheilu-oikeuden alalla sijoittuvaa artikkelia. Kirjoittajia on ollut 43. Heistä on yhdeksän professoria. Muista on kolme oikeustieteen tohtoria ja kaksi urheilu-oikeudesta väitöskirjaa valmistelevia lisensiaatteja. Kirjoittajaprofiili ja myös kirjoitusten sisältö on akateemisempi kuin esimerkiksi Ruotsin urheilu-oikeuden yhdistyksen julkaisusarjassa. Suuremmassa maassa on kuitenkin voitu ylläpitää laajempivolyymista vuosikirjaa kuin meillä.

Yksittäisenä vuosikirjan artikkelina voidaan tässä tuoda esiin vuodelta 2000 oleva Pekka Timosen tutkielma ”Voiko urheiluseura omistaa pelaajan”.²⁴ Siinä tulevat onnistuneesti esiin esine-, työ- ja perusoikeuksien vaikutus yksittäiseen oikeuskysymykseen. Tämä ilmentää urheilu-oikeutta rajapintoja koskevana ja hyödyntävänä oikeustieteen lohkona.

Suomessa on voitu julkaista opetusministeriön tukemana urheilu-oikeudesta tehtyjä oikeustieteen kandidaatin tutkinnon tutkielmia vuodesta 1998 alkaen. Opetusministeriön sarjassa on ilmestynyt 27 julkaisua, joista yksi on seminaariraportti, yksi lisensiaattitutkimus ja muut tutkielmia. Parhaat työt ovat tulleet positiivisesti huomatuiksi oikeusyhteisössä, ja muillakin on ollut käyttöä kentällä.

Merkittävänä opiskelijatöinä voidaan mainita Samuli Makkosen tutkielma urheiluvälivallasta johtuvasta vahingonkorvausvelvollisuudesta, Jarmo Hagmanin tutkielma amatööriurheilusta, Elina Fagerlundin tutkielma urheiluseuran konkurssista, Markus Mannisen tutkielma urheilun riita-asoiden tutkimisedellytyksistä yleisissä tuomioistuimissa, Jari Eskurin tutkielma urheilijaa suojaavista perusoikeuksista sekä Niko Matikaisen rikosoikeudellinen tutkielma vedonlyöntipetoksesta. Matikaisen tutkimus ”Sopupelit, fair play ja vedonlyöntipetos” vuodelta 2005 on ensimmäinen urheilu-oikeudesta OTK-tutkinnon syventävät opinnot suorittaneen lisensiaattitutkimus. Se kohdistuu selkeästi urheilun oikeuskysymysten keskiöön.

---

²⁴ Ks. Urheilu ja oikeus 2000 s. 11–19.

Tutkimuksen lähdeaineistona voidaan sen sijaan mainita tässä yhteydessä SLU:n työryhmäselvitykset. SLU:n asiantuntijatyöryhmissä on valmistunut vuonna 1999 ammattiurheilijoiden työsuhdetyöryhmän ja vuonna 2001 valmentajien oikeusasematyöryhmän raportti. Vuonna 2005 on valmisteilla sponsorisopimustyöryhmän raportti. Työryhmätyöskentely on tarjonnut asiantuntijoille sparrausmahdollisuuksia ja edellytyksiä jatkotutkimukselle, vaikka itse mietinnöillä onkin ollut ensisijaisesti urheilun käytäntöä palveleva tarkoitus. Vertailun vuoksi voidaan myös mainita, ettei SLU:lla ole samanlaista oikeudellista komissiota kuin RF:llä Ruotsissa ja urheilun keskusjärjestöllä myös Saksassa.

5. URHEILUOIKEUDEN TUTKIMUKSEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

5.1. Liikuntatiedettä ja urheilun etiikkaa?

Suomessa on keskusteltu jonkin verran siitä, onko urheiluoikeus luettavissa liikuntatieteisiin.²⁵ Vastaus riippuu tietenkin siitä, miten kysymys ymmärretään ja mihin sillä tähdätään. Jos liikuntatieteen alaan luetaan kaikki se tutkimus, jonka kohteena on liikunta ja urheilu, urheilun oikeuskysymyksiä tutkiva oikeustiede voidaan tätä nykyä lukea liikuntatieteiden piiriin samalla tavoin kuin esimerkiksi liikuntalääketiede ja -sosiologia.

Urheiluoikeuden tieteellinen koti ja virikeympäristö on kuitenkin oikeutieteessä. Sen tulee seurata, mitä urheilussa tapahtuu, ollakseen todellisuuspohjaista. Tämä koskee sinänsä myös liikuntatieteellistä tutkimusta. Oikeusdogmattisessa tutkimuksessa voidaan kuitenkin hyödyntää (muiden) liikuntatieteiden piiriin kuuluvaa tutkimustietoutta vain verrattain niukalti.

Esimerkkinä oikeustutkimukselle asettuvasta haasteesta voidaan mainita urheilun etiikkaan kohdistuva tutkimus. Kun urheilussa on myös etiikka oikeudellistunut, tutkimuksessa on koettava selvittää, onko etiikan tutkimusta hyödynnettävissä oikeustieteessä. Osaksi hyödynnettävyys tapahtuu sen myötä, miten ammattifilosofien tutkimuspanos on suodattanut yleiseen oikeustieteeseen.

---

²⁵ Ks. Lauri Tarasti, Urheiluoikeus liikuntatiedettä vai oma oikeuden alansa? Urheilu ja oikeus 2000 s. 38–42.

5.2. Yleiset opit ja erityiskysymykset – amatööri- ja ammattilaisurheilu

Urheiluoikeuden tutkimuksen laajentuminen ja syventyminen on lisännyt tietoa yksittäisistä urheilun oikeuskysymyksistä samalla, kun urheilun keskustelu urheiluoikeuden yleisistä periaatteista on mennyt eteenpäin. Kumpikin ulottuvuus tarvitsee tässä kehityksessä toistaan. Oikeustieteen ja oikeuden kehitystendenssit heijastuvat ja niiden tuleekin heijastua urheiluoikeuden tutkimukseen.

Urheiluoikeudessa on niin Suomessa kuin muuallakin paneuduttu erityisesti kaupallistuneen ja ammattimaistuneen huippu-urheilun esille nostamiin oikeuskysymyksiin. Siksi saatetaan kysyä, onko tiedonintressi tasapainossa urheiluelämän todellisuuden kanssa. Ylivoimainen osa pohjoismaisesta urheilutoiminnasta tapahtuu ei-ammattimaisella tasolla urheilun kansanliikkeessä.²⁶

Esitetty huomautus on sinänsä aiheellinen: tutkimuksessa on kiinnitettävä huomiota myös amatööriurheilun kysymyksiin. Näin on tehtykin. Kaikkialla Euroopassa ratkaisuaan vaativien oikeudellisten ongelmien painopiste on kuitenkin huippu-urheilussa, ja tämä näkyy myös tutkimuksen jakautumisessa.

5.3. Tyypillisydet ja epätyypillisydet

Urheiluoikeuden tutkimukselle on tunnusomaista huomion kiinnittäminen epätyypillisyyskysymyksiin. Itsesääntely on monien epätyypillisyyksien lähde. Työoikeuden kannalta urheilun oikeussuhteet ovat usein epätyypillisiä joko työsuhteen tunnusmerkistöjen, keston tai sisältönsä perusteella. Urheiluseuran varallisuudessa ovat pelaajaoikeudet ja oikeus sarjapaikkaan epätyypillisiä varallisuuskohteita. Tämä ilmenee erityisesti arvioitaessa niiden luovutettavuutta ja panttauskelpoisuutta sekä asemaa konkurssissa. Epätyypillisiä ovat myös immateriaalioikeuksien kohteet urheilussa alkaen televisiointioikeuksista. Ammattiurheilussa yhteisöt ovat usein epätyypillisiä, ovatpa ne muodoltaan aatteellisia yhdistyksiä tai osakeyhtiöitä.

²⁶ Ks. Jarmo Hagman, Harrasteurheilijan näkökulma urheilun oikeudellistumiseen, *Urheilu ja oikeus* 2005 s. 10–12.

Luetteloa voitaisiin jatkaa pitkään. Tämä asettaa oikeustutkimukselle omat vaatimuksensa. Konkreettista ongelmaa on verrattava oikeusjärjestyksessä säänneltyyn tapaustyyppiin, ja tarkastelussa tulee usein liikkuu useiden oikeudenalojen rajapinnoilla. Tämä avaa myös teoreettisesti kiintoisia näkökulmia tematiikkaan, jota on kehitellyt erityisesti Ari-Matti Nuutila.²⁷

6. OIKEUDELLISTUMISEN AALLOT JA TUTKIMUKSEN HAASTEET

6.1. Oikeuden modernisaatio

Oikeustieteen ja oikeuden kehityksen on heijastuttava urheilun oikeuskysymysten tutkimiseen. Sellaisia oikeudellisen kehityksen aaltoja, jotka on tullut ottaa vakavasti urheilun oikeuskysymyksiä tutkittaessa, ovat olleet erityisesti sopimusoikeudellistuminen, kilpailuoikeudellistuminen ja muu kauppaoikeuden modernisaatio, oikeuden eurooppalaistuminen sekä perusoikeudellistuminen. Taustalla on yhteiskunnan oikeudellistuminen ja oikeuden modernisaatio, jotka on otettava tutkimuksessa varteen.

Kukin kuvatuista aalloista kaipaa huomiota urheiluoikeuden tutkimuksessa. Nämä aallot ovat vyöryneet peräjälkeen siihen kenttään, jossa urheilun oikeuskysymyksiä lähestytään. Ne ovat murentaneet vuoron perään sitä oikeuskirjallisuudessakin vielä 1980-luvulla esitettyä lähtökohtaa, että urheilu olisi oikeudelta vapaa vyöhyke.

6.2. Sopimusoikeudellistuminen

Sopimusoikeudellistuminen on tarkoittanut pohjoismaisessa yhteiskunnassa sitä, että sopimus on tullut yhä tärkeämmäksi välineeksi oikeustilaan vaikuttaessa. Tämä on ilmennyt myös yksityis- ja julkisoikeudellisen rajan uudelleen piirtymisenä, kun hallintosopimuksella on voitu määrätä asioista, joihin aikaisemmin käytettiin välineenä hallintopäätöstä.

---

²⁷ Ks. Ari-Matti Nuutila, *Rikosoikeudellinen huolimattomuus* (1997) s. 160–172.

Urheilussa sopimusoikeudellistuminen on tarkoittanut ensiksikin sitä, että itsesääntely ei ole riittänyt sillä tavoin, kuin aikaisemmin on uskottu, urheilijoiden ja muiden toimijoiden sitouttamiseen haviteltuihin järjestelyihin. Järjestöjen vahvistamien kilpailu- ja muiden sääntöjen asemesta tai ohella on tarvittu sopimuksia. Erityisesti on tullut huomata, ettei aatteellisen yhdistyksen päätöksellä voida disponoida jäsenten saati välillisten jäsenten kaupallisista oikeuksista.

Myös urheilussa on näkynyt se, että sopimusten moninaistuminen on johtanut sopimusoikeuden kentän pirstaloitumiseen. Tämän johdosta ei ole kuitenkaan voitu tutkimuksessa tyytyä spesiaalitalanteiden analyysiin niiden ominaispiirteiden kannalta, vaan samalla on tullut kiinnittää huomiota siihen, miten päättelyyn vaikuttavat yleisiä oppeja jäsentävät periaatteet.

6.3. Kilpailuoikeudellistuminen

Urheilun sopimuksia tutkittaessa on tullut ottaa huomioon kilpailuoikeuden vaikutus yhdistysautonomiaa rajoittavana tekijänä. Kilpailunrajoituslaki tulee sovellettavaksi myös urheilujärjestöjen päätöksiin ja niiden tekemiin sopimuksiin, jos toiminnassa on riittävästi taloudellisia elementtejä. Urheilun järjestö rakenne on sellainen, että lajiliitto on yleensä myös määräävässä markkina-asemassa, kun kilpailunrajoituslaki tulee sovellettavaksi.

Kilpailuoikeudellistumisessa on ollut kysymys markkinavoimien oikeudellisesta kahlitsemisesta. Kilpailuoikeuden haastavuus urheilujuridiikan tutkimuksessa perustuu siihen, että kilpailuoikeuden soveltuvuus urheilutoimintaan on tavallisesti ongelmallisempaa kuin normaaliin liiketoimintaan. Suomen urheiluoikeudellisessa kirjallisuudessa kilpailuoikeus on saanut havaintojen mukaan enemmän huomiota osakseen kuin Skandinavian maissa. Kiinnostus asiaa kohtaan on virinnyt myös akateemisessa yhteisössä. Analysoitavia kysymyksiä on yhä runsaasti.

6.4. Eurooppaoikeudellistuminen

Urheiluoikeuden tutkimukseen on ulottunut myös oikeusjärjestyksen eurooppalaistuminen. EU-oikeuden rajoja on piirretty niin Suomessa

kuin muuallakin Euroopan Unionin maissa paljolti EY-tuomioistuimen ratkaisujen myötä, etusijalla tietenkin Bosman-ratkaisu. Tutkimuksessa on kiinnitetty huomiota sekä vapaan liikkuvuuden että kilpailuoikeuden vaikutuksiin. Tuomioistuinpositiivisesti on huomiota kiinnitetty ennen kaikkea siihen, mitä lajiliittojen päätöksiä on saatettu pitää aatteellisesti (urheilullisesti) perusteltuina ja mitkä päätökset ovat vaikutuksiltaan taloudellisia. Tämä ei kuitenkaan yksin riitä.

Suomen urheilua varten ei aikanaan tehty samanlaista EU-oikeuden selvitystä kuin Ruotsissa.²⁸ Siksi sillä onkin ollut runsaasti käyttöä myös Suomessa. Tutkimus on suuntautunut Suomessa alan yksittäisiin kysymyksiin. Systemaattinen yleisesitys odottaa siksi vielä itseään. Merkittävä eurooppaoikeudellinen dokumentti on kuitenkin professori Tuomas Ojosen johtaman tutkijaryhmän syyskuussa 2005 valmistunut selvitys EU:n perustuslakiehdotuksen vaikutuksesta urheiluun.²⁹

6.5. Perusoikeudellistuminen

Oikeusjärjestyksen perusoikeudellistuminen on edennyt Suomessa riipeästi vuonna 1995 toteutuneen perusoikeusuudistuksen myötä. Samalla kun perusoikeusjärjestelmä modernisoitiin, se rakennettiin sopisointuun Euroopan Neuvoston ihmisoikeussopimuksen kanssa. Perusoikeusuudistuksen valmistelun kanssa Suomessa käynnistyi ennennäkemättömän laaja tutkimus, jonka painopiste on ollut perusoikeusjärjestelmässä ja perusoikeuksien yleisissä opeissa.

Perusoikeuksissa on nähty oikeusjärjestystä koordinoiva elementti. Perusoikeudet sisältävät oikeusjärjestystä koossa pitäviä elementtejä, ja ne asettavat kriteerejä oikeusjärjestyksen koherenttisuudelle. Oikeusjärjestyksen perushahmotukselle on kuitenkin olemassa myös muita tulokulmia kuin perusoikeusjärjestelmä.

Perusoikeudellistuminen on lyönyt leimansa useisiin valtiosäännön ulkopuolella olevien oikeudenalojen kuten rikos- ja sopimusoikeuden yleisistä opeista käytävään keskusteluun. On ollut vain ajan kysymys, milloin perusoikeudellistumisen haltuunotto tapahtuu kurinalaisesti ur-

---

²⁸ Ks. EG-rätten och svensk idrott, Rapport från en arbetsgrupp. Ds 1997:27.

²⁹ Ks. Tuomas Ojane – Antti Aine – Essi Kinnunen – Tuomas Mylly, Urheilu Euroopan perustuslakiosopimuksessa (2005).

heilun oikeuskysymyksiä koskevassa tutkimuksessa. Perusoikeudellistuminen on näet sopimus oikeudellistumisen ja kilpailuoikeudellistumisen jälkeen seuraava merkittävä aalto, joka rajoittaa järjestöautonomi-aa. Suomessa tämän lohkon tutkimusta on harjoitettu toistaiseksi varsin vähän, mutta kiinnostus sitä kohtaan on jo selvästi virinnyt.³⁰

Perusoikeuksien ottaminen vakavasti urheilu oikeuden tutkimuksessa merkitsee sen oivaltamista, että perusoikeudet eivät sisällä vain ohjel- majulistuksia. Kun mennään perusoikeuksien ydinalueelle, ollaan teke- misissä oikeudellisten sääntöjen eikä periaatteiden kanssa. Urheilutoi- minnassa perusoikeudet yhtäältä suojaavat yhdistysautonomi-aa ja elin- keinovapautta mutta toiselta puolen antavat suojaa urheilun toimijoille niiden suhteessa urheilujärjestöihin. Viimeksi mainittu asetelma raken- tuu perusoikeuksien horisontaalivaikutuksen varaan. Sen tutkiminen suhteessa urheilun itsesääntelyyn kuuluu urheilu oikeuden tutkimuksen uusimpiin kysymyksenasetteluihin.

Perusoikeustutkimus on lähtökohdiltaan varsin kansallista. Siksi on oltava varovaisia tehtäessä päätelmiä vierasta oikeusjärjestystä koske- vista tutkimustuloksista. Tästä ei tee poikkeusta edes dopingia koskeva lainoppi. Dopingista on kuitenkin virinnyt Euroopassa sellaista perus- ja ihmisoikeustutkimusta, joka on varteenotettavaa myös pohjoismaista oikeutta silmällä pitäen.³¹

7. TUTKIMUKSEN ONGELMAKOHTIA

Esko Linnakankaan väitöskirjatutkimus ilmestyi aikana, jolloin ongel- makeskeinen oikeustutkimus teki Suomessa tuloaan ja jolloin puhuttiin myös ns. projektitutkimuksesta. Linnakankaan tutkimuksella on ollut merkittävä käyttöarvo käsikirjana, eikä se tietenkään ollut vailla tieteel- lisiä innovaatioita. Tieteellisessä keskustelussa voitiin kuitenkin kysyä, olisiko ollut parempi keskittyä vain joihinkin urheilun verotuksen aluei-

---

³⁰ Ks. esim. Juha Viertola, *Urheilijan yksityiselämän suojasta dopingvalvonnassa, Urheilu ja oikeus* 2005 s. 102–116.

³¹ Ks. esim. Antonio Rigozzi – Gabrielle Kaufmann-Kohler – Giorgio Malinverni, *Doping and Fundamental Rights of Athletes: Comments in the Wake of Adoption of the World Anti-Doping Code*, *International Sports Law Review* 3/2003 s. 39–67.

siin ja saada tutkimus myös kytketyksi tanakammin vero-oikeuden yleisiin oppeihin.³²

Esitetty asetelma ei ole menettänyt ajankohtaisuuttaan urheilun oikeuskysymysten tutkimuksessa. On yhä syytä kysyä, missä määrin tutkimuksen tulee olla ongelmakeskeistä ja missä määrin systemaattista? Käyttötiedon tarve on ilmeinen, mutta tutkimus uhkaa jäädä soveltavaksi ja selostavaksi, ellei kysymyksenasetteluun ja rajauksiin kiinnitetä erityistä huomiota.

Tutkimus ei ole toiselta puolen todellisuuspohjaista, jos siinä ei seurata urheilutoiminnan kehitystä. Alan dokumentaatiokeskusta ei kuitenkaan ole olemassa, minkä vuoksi sekundaariaineiston kokoaminen tuottaa hankaluuksia sähköisenkin tiedonhaun aikana. Tällaista aineistoa tarvitaan urheilun oikeuskysymyksiä tutkittaessa enemmän kuin oikeustutkimuksessa yleensä. Aineisto ei kuitenkaan tässäkin tapauksessa saa viedä tutkijaa mukanaan: urheilusta innostuneenkin on muistettava paneutua oikeuskysymyksiin eikä puhua urheilusta.

8. PIENEN MAAN URHEILUOIKEUS

Suomi oli aikanaan urheilun suurvalta. Tätä asemaa sille ei voi enää tulla muuten kuin joissain yksittäisissä urheilulajeissa. Leikki mielessä voidaan kysyä, voisiko Suomesta olla urheiluoikeuden tutkimuksen suurvallaksi. Tämän myötä voidaan joka tapauksessa pohtia Suomen urheiluoikeuden tutkimuksen kansainvälistä tasoa.

Urheiluoikeuden tutkimus edustaa Suomessa hyvää pohjoismaista tasoa. Minkään Skandinavian maan ei voida sanoa olevan Suomea edellä. Myös vuorovaikutussuhde Skandinavian maihin on Suomessa vähintään tyydyttävällä tasolla. Pohjoismainen oikeus on Suomen urheiluoikeuden tärkein referenssialue.

Suuren maan voimavaroja ei Suomessa kuitenkaan tällä alalla ole eikä voi olla. Vertailukohtana voidaan esittää Saksa, joka on johtava urheiluoikeuden maa Euroopassa. Siellä ilmestyy korkeatasoinen urheiluoikeuden monografiasarja³³ ja muita julkaisusarjoja sekä usein ilmes-

---

³² Ks. Jaakko Voipio, LM 1985 s. 122–123.

³³ Kysymys on kustannusyhtiö Duncker & Humblotin julkaisusarja Beiträge zum Sportrecht, jossa on ilmestynyt vuodesta 1999 parikymmentä teosta.

tyvä täysipainoinen urheilu oikeuden aikakauslehti Sport und Recht (Spurt). Urheilun oikeuskysymyksistä käydään siellä keskustelua myös yleisillä foorumeilla.

Myös suomalainen urheilu oikeuden tutkimus voi osallistua kansainväliseen keskusteluun yli pohjoismaisen alueen, mitä on tapahtunutkin. Joka tapauksessa on seurattava yleismaailmallista keskustelua muuallakin kuin anglo-amerikkalaisella alueella. Urheilun kansainvälisyys helpottaa jossain määrin tämän tehtävän suorittamista, mutta systemaattinen seuranta on käytännössä mahdotonta. Sellaista ei tapahdu suurisakaan maissa. Niinpä esimerkiksi meille tärkeä saksalainen urheilu oikeus perustuu olennaisesti germaanisten lähteiden eikä globaalien aineiston varaan. Siksi on meilläkin tehtävä valintaa ja oltava varovaisia yleistävien päätelmien tekemisessä.

Urheilun oikeusturvalautakunnan ratkaisuja vuodelta 2004 – I

Pertti Välimäki

1. RATKAISUMÄÄRISTÄ JA RATKAISUJEN AIHEPIIREISTÄ

Urheilun oikeusturvalautakunta aloitti toimintansa 1.3.1991, joten 2004 oli lautakunnan 14. toimintavuosi. Sen loppuun mennessä lautakunta on ratkaissut kaikkiaan 78 asiaa. Keskimääräinen ratkaisujen määrä on siten ollut 6 vuotta kohden. Ratkaisumäärät ovat vaihdelleet yllättävän paljon: vuosittain asioita on ratkaistu 3–12. Vuoden 2004 ratkaisumäärä 11 sijoittuu tässä tilastossa toiselle sijalle.¹

Vuoden 2004 ratkaisujen aihepiirit voidaan ryhmitellä seuraavasti: kilpailu- ja toimitsijakielto 3 asiaa, jäsenoikeudet 3, kasvattajapalkkio 2, edustus oikeus 1, kilpailuväline 1 ja arvokilpailuvalinta 1. Merkillä voidaan panna, että yhteenkään asiaan ei liittynyt doping. Mikään urheilulaji ei ollut silmiinpistävästi esillä vaan 11 ratkaisua jakautuivat 10

---

¹ 1991–1995 ratkaisumäärät olivat nykyistä jonkin verran vähäisimpiä; tuolloin ratkaistiin keskimäärin neljä asiaa vuodessa; ks. Jalanko: Urheilun oikeusturvalautakunta, DL 1995 s. 750 ss. Alkutaipaleen ratkaisumäärien vähäisyys selittyy sillä, että lautakunnan olemassaoloa ja sen toimivaltaa ei kovin laajasti tunnettu. Nykyisille vuosittaiselle ratkaisumäärien vaihteluille on tuskin mitään selviä syitä; kyse lienee satunnaisista seikoista.

eri lajin kesken: kaksi ratkaisua koski jalkapalloa; yhden ratkaisun lajeja olivat ampumahiihto, golf, jääkiekko, kilpatanssi, kilpaveneily, koripallo, tanssiurheilu, soulu ja yleisurheilu.

Kun juttumäärät ovat pysyneet melko vähäisinä, käsittelyajat on voitu pitää lyhyinä. Keskimääräinen käsittelyaika asian vireilletulosta päätöksen antamiseen on pysynyt noin kolmessa kuukaudessa.²

Urheilunoikeusturvalautakunnan sääntöjen 8 §:n mukaan lautakunta on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja kaksi lautakunnan jäsentä on saapuvilla. Käytännössä puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja pyrkivät istumaan juttuja vuorotteluperiaatteella siten, että kummankin osalle tulisi vuodessa sama istuntopäärä. Kun istunnossa käsitellään yleensä vain yksi juttu, myös vuosittaiset juttumäärät jakautuvat tasan. Joskus kuitenkin esimerkiksi kiireellisyys- tai esteellisyysyistä samaan istuntoon joudutaan ottamaan kaksi juttua, joten aina juttumäärät eivät jakaudu puheenjohtajien kesken tasan. Vuonna 2004 varapuheenjohtaja Jalanko toimi puheenjohtajana neljässä jutussa. – Niistä seitsemästä jutusta, joissa minä toimin puheenjohtajana esitteen kommentoiden seuraavassa ne kolme ratkaisua, joita pidän yleiseltä tai periaatteelliselta kannalta merkityksellisinä.

2. JUNIORIJÄÄKIEKKOILIJOIDEN JÄSEN-OIKEUKSIEN RAJOITTAMINEN 1/2004

2.1. Tapahtumat

Espoon Jääkiekko-Honga ry:n jäsenenä olleet neljä noin 10 vuoden ikäistä poikaa pelasivat pelikaudella 2002–2003 joukkueessa, jonka nimi oli 92 Blues. Kevättalvella 2003 seura ensin erotti kaksi poikaa A:n ja B:n joukkueesta ja siirsi heidät pelaamaan seuran toiseen jouk-

---

² Vireilletulon jälkeen asian käsittelyssä seuraa kirjallinen valmistelu: ensin valituksesta pyydetään vastaus vastapuolelta, jonka jälkeen valittaja saa antaa siihen vastaselityksen. Tavallisesti tämän jälkeen lautakunta kokoontuu istuntoon ratkaisemaan asian joko pelkästään kirjallisen aineiston perusteella tai kirjallisen aineiston ja istunnon yhteydessä toimitetun suullisen käsittelyn perusteella. Vuonna 2004 suullisia käsittelyjä toimitettiin kahdessa jutussa. Joskus kirjelmien vaihtoa joudutaan jatkamaan tavallisia kierroksia pidempään. Lautakunnan päätös on annettu yleensä noin viikon kuluessa istunnosta.

kuueeseen. Vähän ajan kuluttua seura lakkautti koko 92 Blues- joukkueen, mutta perusti kuitenkin heti sen tilalle uuden 92 Blue Jackets-joukkueen, johon otettiin pääosin kaikki muut 92 Blues-joukkueessa pelanneet, mutta ottamatta jätettiin kaksi poikaa C ja D, jotka olisivat halunneet jatkaa pelaamista; myöskään aiemmin toiseen joukkueeseen siirrettyä kahutta poikaa A:ta ja B:tä ei 92 Blue Jackets-joukkueeseen otettu. Näin ollen kaikki neljä poikaa oli tullut erotetuksi joukkueesta. Poikia tai heidän vanhempiaan ei kuultu ennen kuin seura ryhtyi erottamiseen.

Syynä joukkueesta erottamiseen oli joukkueen johtohenkilöiden ja poikien vanhempien väliset erimielisyydet. Vanhemmat olivat arvostelleet johtohenkilöiden toimia. Erottamistoimet eivät siis perustuneet miltään osin poikien omaan toimintaan tai menettelyyn taikka urheilulliseen menestykseen.

2.2. Valitus ja vastaus

Pojat valittivat lautakunnalle ja väittivät, että seuran päätökset ja menettely rajoittivat heidän jäsenoikeuksiaan. Vastauksessaan seura katsoi, että kyse ei ollut poikien jäsenoikeuksien rajoittamista, koska kenenkään jäsenoikeuksiin ei kuulu oikeus pelata määräjoukkueessa. Joukkueen valinta on aina seuran asia.

2.3. Lautakunnan päätösperusteluiden keskeiset kohdat

Lautakunta totesi, että jäsenoikeuksien rajoittamisessa voi olla kysymys yhdistyksen toimielimen päätöksestä tai muusta toiminnasta, joka vähentää jäsenelle sääntöjen mukaan kuuluvaa erityistä etua. Mutta jäsenoikeuksien loukkaamisesta voi olla kyse myös silloin, jos päätös tai toiminta olennaisesti loukkaa jäsenten yhdenvertaisuutta.

Tällä perusteella lautakunta katsoi, että jäsenoikeuksien loukkaamisen arvioinnin lähtökohtana ovat seuran säännöt, joihin jäsenten oikeudet ensisijaisesti perustuvat. Tämän lisäksi seuran erikseen vahvistamat toimintaperiaatteet ja nimenomaiset päätökset on otettava arvioinnissa huomioon samoin kuin jäsenoikeuksiin kuuluva yhdenvertaisen kohtelun periaate. Silloin kun seuran jäsen on lapsi-ikäinen, huomioon on otettava myös lapsen edun periaate. Lapsen mielipide tulee selvittää ja

sitä tulee mahdollisuuksien mukaan kunnioittaa. Tässä tapauksessa seura oli juniorikasvattajaseura, jonka toimintaperiaatteissa korostettiin lapsi-ikäisille junioreille hyvin tärkeää joukkueen jatkuvuusperiaatetta.

Toisaalta urheiluseuran yhdistysautonomiaan kuuluu, että se saa päättää itsenäisesti esimerkiksi edustusjoukkueen kokoonpanosta paitsi urheilullisin myös muilla perusteilla, mutta tällöinkään jäsenten yhdenvertaisuutta ei saa loukata.

Lautakunta katsoi, että valittajia ei ollut kohdeltu yhdenvertaisesti muihin lakkautetussa joukkueessa pelanneisiin verrattuna. Kun otettiin huomioon poikien ikä ja ettei kohtelu osaksikaan ollut perustunut heidän omaan toimintaansa, lautakunta päätyi siihen, että poikien yhdenvertaisuutta loukkaava kohtelu merkitsi heidän jäsenoikeuksiensa olennaista loukkaamista. Näillä perusteilla lautakunta päätyi siihen, että pojat on viipymättä otettava uuteen 92 Blue Jackets-joukkueeseen.³

2.4. Kommentteja

Tapauksessa voidaan selvästi nähdä, miten säännönlouhteiset yleiset oikeusperiaatteet vaikuttavat urheiluoikeuden ratkaisutoiminnassa. Ensikin ne vaikuttavat seuran yhdistysautonomiaan. Urheiluseuran päätösvalan lähtökohtanahan on yhdistysautonomia; urheiluseuralla on periaatteessa hyvin laaja itsenäinen päätösvalta harjoittaa toimintaansa urheilullisilla ja muilla perusteilla. Seura päättää itsenäisesti, kenet se ottaa edustusjoukkueensa. Käytännössä seura tekee päätöksensä pelkästään urheilullisin perustein, koska se yleensä takaa myös parhaan menestyksen. Toisaalta joukkueurheilussa on aivan tavallista, että joukkueeseen ei otetakaan sellaisia urheilijoita, jotka ovat yksilöinä parhaita vaan sellaisia, jotka parhaiten soveltuvat joukkueen tarkoituksiin, esimerkiksi joukkueen erilaisiin pelaajarooleihin, ja jotka vaikuttavat parhaiten joukkueen yhteishenkeen. Jääkiekkoliitto voi siis jättää maajoukkueeseen valitsematta keskushyökkääjän, vaikka hänen taitonsa ovat objektiivisestikin arvioiden maan parhaat, jos tiedetään, että hän ei kestä tappioita ja että tappion tullen hän myrkyttää joukkueen hengen. Yhdelläkään urheilijalla ei ole oikeutta päästä

---

³ Lautakunta, johon kuuluivat Pertti Välimäki (pj), Heikki Halila, Urpo Kangas, Juha Rantasila ja Kristiina Jaalivaara-Rintala, oli ratkaissussaan yksimielinen.

joukkueeseen, ei parhaalla urheilijalla eikä parhaalla joukkuehengenluojallakaan.

Yksityisautonomiaan perustuva seuran laaja päätösvalta on kuitenkin vain lähtökohta. Seura voi rajoittaa sitä omilla sääntömääräyksillään, asiaa koskevilla päätöksillään ja toimintaperiaatteillaan. Seuran itserajoituksen lisäksi huomioon otettavaksi tulevat myös yleiset oikeusperiaatteet sekä ihmis- ja perusoikeudet. Tapauksessa tuli sovellettavaksi jäsenten yhdenvertaisuusperiaate, joka on yhdistysoikeuden kolmas johtava periaate yhdistymisvapauden ja yhdistysautonomian rinnalla.⁴

Aikuisten joukkueurheilussa seuran itserajoitukset lienevät hyvin harvinaisia. Yleiset oikeusperiaatteetkaan eivät yleensä tule sovellettavaksi. Mielessään tosin voi kuvitella räikeän syrjäntäkiellon ja yhdenvertaisuusperiaatteen loukkauksen: urheilija jätetään ottamatta joukkueeseen pelkästään hänen etnisen alkuperänsä vuoksi.

Junioritoiminnan periaatteet poikkeavat usein aikuisurheilun periaatteista. Seura saattaa rajoittaa autonomiaansa sitoutumalla omin päätöksin takaamaan jokaiselle joukkuepaikan ja antamaan kaikille pelaajille yhtä paljon peliaikaa. Yleisten oikeusperiaatteiden lisäksi nyt on otettava huomioon lapsia koskevat erityiset oikeusperiaatteet: lapsen edun periaate ja lapsen oikeus tulla kohdelluksi tasa-arvoisena yksilönä (PL 6.2 §).

Toiseksi yhdistysautonomian rajoitusten kääntöpuolena on, että yhdistyksen jäsenen oikeuksien perustana eivät ole pelkästään yhdistyksen säännöt vaan myös seuran omat päätökset ja toimintaperiaatteet; lisäksi jäsenoikeuksille voi määrätilanteissa antaa sisältöä myös yleiset oikeusperiaatteet sekä ihmis- ja perusoikeudet.

Tapauksen ratkaisuun vaikuttivat yhtäältä seuran omat päätökset ja toimintaperiaatteet, joilla se oli rajoittanut autonomiaansa, ja toisaalta oikeusperiaatteet, joista tässä tapauksessa tulivat sovellettavaksi yhdenvertaisuusperiaate ja lapsen etu. Lisäksi ratkaisuun voi sanoa vaikuttaneen yleisen rikosoikeudesta peräisin olevan periaatteen, jonka mukaan sanktioiden kohteena saa olla vain tekijä. Kukin vastaa itse teoistaan; rangaistus määrätään rikoksenteikijälle. Vain primitiivisissä yhteisöissä rangaistuksen kärsijäksi on voitu hyväksyä tekijän sukulaiset.

---

⁴ Ks. yhdistysoikeuden johtavista periaatteista Halila: Toimivaltajako yhdistyksissä (1993) s. 273 s.

3. GOLFSEURAN OIKEUS PÄÄSTÄ SUOMEN GOLFLIITON JÄSENEKSI 9/2004

3.1. Tapahtumat; valitukset ja vastaus

Golfseura oli hakenut Suomen Golfliitto ry:n jäsenyyttä. Liitto ei ollut suostunut ottamaan hakemusta ratkaistavakseen, koska oli epäselvää, oliko seuralla liiton sääntöjen tarkoittamalla tavalla kotikenttää.

Seura ja sen kolme jäsentä vaativat valituksessaan, että lautakunta velvoittaa liiton ottamaan seuran jäsenekseen. Valittajat perustelivat valitustaan seuraavilla seikoilla: liiton tuli sääntöjensä mukaan edistää uusien seurojen perustamista; liitto oli hyväksynyt jäsenikseen muita samanlaisia seuroja muttei valittajaseuraa; liitto oli kytkenyt hakemuksen käsittelyyn seikkoja, jotka eivät kuuluneet asiaan; liiton menettely ei ollut objektiivista ja tasapuolista.

Liitto lausui vastauksessaan, ettei seuran jäsenillä ollut valitusoikeutta, koska liiton jäseninä eivät voineet olla henkilöjäsenet. Seuran valitus ei liiton mukaan kuulunut lautakunnan toimivaltaan, koska asiassa ei ollut liiton päätöstä, johon valitus voisi kohdistua. Asiaa oli liitossa käsitelty, mutta jäsenhakemusta ei ollut hylätty tai hyväksytty.

3.2. Lautakunnan enemmistön⁵ päätösperusteluiden pääkohdat

Käsittelyratkaisussaan lautakunta katsoi, että seuran pääsy liiton jäseneksi on seikka, jolla oli vaikutusta seuran oikeuteen ja etuun. Tästä syystä seura on oikeutettu valittamaan asiasta. Seuran jäsenillä ei sen sijaan ollut valitusoikeutta, koska he olivat jäseninä myös liiton toisessa seurassa, joten valittajaseuran kuuluminen liittoon ei edes välillisesti vaikuttanut heidän oikeuteensa tai etuunsa. Se, että liitto ei ollut virallisesti hylännyt tai hyväksynyt seuran hakemusta, ei voinut johtaa valituksen tutkimatta jättämiseen, koska muutoin lopullisen ratkaisun lykkäämisellä voitaisiin estää tarpeellisten oikeusturvakeinojen käyttäminen.

---

⁵ Kari T. Ahonen, Erkki Aurejärvi ja Pekka Timonen

Pääasiaratkaisussaan lautakunta katsoi, että liiton säännöt eivät sisältäneet määräyksiä, jotka rajoittaisivat liiton oikeutta sille kuuluvan yhdistysautonomian mukaisesti vapaasti päättää siitä, mitkä seurat liitto hyväksyy jäsenikseen. Liitto ei siis ollut menetellyt sääntöjen vastaisesti, kun seuran jäsenhakemusta ei ollut hyväksytty.

3.3. Vähemmistön⁶ kanta

Vähemmistö ei ollut sinänsä eri mieltä jutun asiallisesta lopputuloksesta vaan siitä, voitiinko valittajien valitukset ylipäätään tutkia lautakunnassa. Vähemmistö päätyi tässä kysymyksessä siihen, ettei myöskään seuran valitusta tullut tutkia. Vähemmistö piti lähtökohtanaan Suomen perustuslaissakin taattua yhdistymisvapautta ja siihen kuuluvaa yhdistysautonomiamia, joka antaa yhdistykselle vapaan oikeuden päättää, kenet se hyväksyy jäsenikseen. Tämän kääntöpuolena on, ettei kenellekään ole oikeutta päästä yhdistyksen jäseneksi.⁷ Tämän jälkeen vähemmistö totesi, että nyt esillä olevassa kysymyksessä yhdistysautonomiamia voi rajoittaa yhdistyslainsäädäntö, yhdistyksen omat säännöt ja muu lainsäädäntö – esimerkiksi kilpailulainsäädäntö tai tasa-arvosäännökset – mutta niistä ei nyt ollut kyse. Sitten vähemmistö totesi, että urheilutoimintaan ei liittynyt sellaisia erityispiirteitä, jotka antaisivat aiheen arvioida yhdistysautonomiamia urheilun piirissä toisin kuin yhdistyselämässä yleensä.

Yhdistyksen jäsenyyden saavuttamisessa ei siten ollut kyse sellaisista eduista ja oikeuksista, joita lautakunnan säännöissä tarkoitettiin. Koska seuralla ei ollut asiassa valitusoikeutta, vähemmistö jätti seuran valituksen tutkimatta. Kun asia ei koskenut seuran oikeutta tai etua, se voinut koskea myöskään seuran jäsenen oikeutta ja etua. Myös jäsenten valitukset jätettiin tutkimatta.

---

⁶ Marja Ramm-Schmidt ja Pertti Välimäki

⁷ Ks. tästä yleisesti Halila (1993) s. 251 s. ja 266 s; Halila–Tarasti: Yhdistys-oikeus, 2. painos (1996) s. s. 40 ss. ja 152 ss; vrt. Toiviainen: Yhdenvertaisuus yhdistyksissä (1982) s. 62 ss.

3.4. Kommentteja

Enemmistön ja vähemmistön kannoissa voi nähdä periaatteellista kysymystä koskevan eron. Vähemmistön voi sanoa noudattaneen lautakunnan eräässä aikaisemmassa samaa liittoa koskevasta päätöksestä (4/1998) ilmenevää perinnäistä kantaa, jossa valitus jätettiin niin ikään tutkimatta lautakunnan toimivaltaan kuulumattomana.⁸ Tämä kanta nojautuu olennaisin osin siihen näkökohtaan, että lautakunnan sääntöjen 2 §:ssä on säännelty kuka voi olla valittajana lautakunnassa: valittajana voi olla yhteisö tai luonnollinen henkilö, jonka oikeuteen tai etuun valituksen kohteena oleva asia vaikuttaa. Sen sijaan enemmistön voi nähdä noudattaneen nykyään vakiintunutta siviiliprosessuaalista näkökantaa, jonka mukaan kysymys siitä, voiko valittajalla ylipäätään olla suojattua oikeutta, on erottamaton osa vaatimuksen asiallisia ratkaisuperusteita.

4. OLYMPIAVALINTAA KOSKEVAN ESITYKSEN ASIANMUKAISUUS 11/2004

4.1. Tapahtumat

Vuoden 2004 Ateenan olympiakisoja varten Suomen Kanoottiliiton huippujaos oli 8.3.2004 päättänyt, että kaikkien lajien oli laadittava edustusurheilijoiden valintamenettelystä kirjallinen kuvaus, joka tiedotetaan urheilijoille. Tavoitteeksi huippujaos kirjasi pyrkimyksen toimia avoimesti ja tasapuolisesti kaikkia urheilijoita kohtaan.

Liiton päävalmentaja oli 14.4.2004 toimittanut melojille ohjeet valintamenettelystä. Niiden mukaan meloja, joka oli EM-kilpailujen 20.–23.5.2004 menestymisen perusteella ansainnut maapaikan, oli lähikohtaisesti oikeutettu myös itse tulla valituksia olympiaedustajaksi. Muilla melojilla oli kuitenkin oikeus haastaa maapaikan saanut meloja haastakilpailuun 3.6.2004. Jos haastaja voitti haastakilpailun, olympiaedustus ratkaistiin Duisburgin MC-kilpailuissa 24.–27.6.2004. Lopuksi

---

⁸ Ks. ratkaisusta Tarasti: Frivilliga rättskydds nämnders kompetensproblem s. 103 s, teoksessa Halila & Rauste (red.) Finskt-Svenskt idrottsjuridik. Seminarium i Helsingfors 16.–17.10.1998. Helsinki: Urheilu oikeuden yhdistys (1999).

ohjeissa todettiin niiden olevan voimassa, vaikka maapaikkaa ei saatu EM-kilpailussa, vaan se saatiin villillä kortilla.

Suomi ei saanut maapaikkaa EM-kilpailuista. Siksi 3.6.2004 haastekilpailua ei järjestetty. Duisburgin MC-kilpailuihin osallistui yksin valittaja Keso. Liitto oli pannut villiä korttia koskevan hakemuksensa vireille 4.6. Kortin saaminen varmistui 13.7., jolloin liitto päätti, että valinta toimitetaan 9.–11.7.2004 pidettyjen SM-kilpailujen perusteella ja niin liitto esitti olympiakomitealla Suomen olympiaedustajaksi kilpailuja hallinneen Latvamäen. – Myöhemmin esitys peruttiin ja Keson ja Latvamäen kesken järjestettiin 31.7. karsinta, jonka Latvamäki voitti ja hänet nimettiin lopullisesti olympiaedustajaksi.

4.2. Valitus ja vastaus

Keso vaati, että lautakunta toteaisi, että liiton 13.7.2004 tekemä esitys Latvamäen valitsemiseksi oli liiton omien karsintaohjeiden ja asetettujen valintaperusteiden vastainen sekä Kesoä syrjivä.

Liitto korosti vastauksessaan, että lopullinen esitys ja valinta oli tehty 31.7. pidetyn karsinnan perusteella. Liitolla oli ollut perusteltu syy esittää 13.7. Latvamäkeä, koska hän oli juuri pidetyissä SM-kilpailuissa voittanut kaikki kolme matkaa; Keso oli osallistunut vain yhdelle matkalle ja hävinnyt siinä Latvamäelle.

4.3. Lautakunnan päätöksen keskeiset kohdat

Lautakunta⁹ totesi, että olympiavalintaa varten tehtävässä esitysmenettelyssäkin lähtökohtana on liiton yhdistysautonomia. Se voi lähtökohteisesti vapaasti päättää, ketä se olympiakomitealle esittää. Tätä autonomiaa rajoittaa kuitenkin PL 6 §:n mukainen syrjäntäkielto, olympiakomitean ohjeet ja liiton omat päätökset.

Liitto oli tässä tapauksessa omin päätöksin nimenomaisesti sitoutunut avoimeen ja tasapuoliseen menettelyyn. Se hyväksymät valintaohjeet eivät kuitenkaan enää soveltuneet sen jälkeen kun EM-kilpailuissa maapaikkaa ei saatu. Selvää oli, että SM-kisoilla ei ohjeiden mukaan ollut asiassa merkitystä.

---

⁹ Yksimieliseen lautakuntaan kuuluivat: Pertti Välimäki, Helena Jaatinen, Juha Rantasila, Hannu Rautiainen ja Risto Riitesuo.

Lautakunta totesi, että kun 14.4.2004 annetut valintaohjeet olivat tulleet soveltamiskelvottomiksi, liiton olisi – huomioon ottaen 8.3.2004 tehty päätös – tullut antaa uudet valintaohjeet heti EM-kilpailujen jälkeen tai viimeistään silloin, kun villin kortin mahdollisuudesta saatiin tieto. Kun näin ei ollut menetelty, Keso oli voinut perustellusti jäädä siihen käsitykseen, ettei SM-kilpailuilla ollut merkitystä. Tämän vuoksi hän oli voinut keskittyä harjoitteluun eikä SM-kilpailuihin. Näillä perusteilla lautakunta päätyi siihen, että liiton menettely esitystä SM-kilpailujen jälkeen tehtäessä ei ollut asianmukainen. – Lopuksi lautakunta kuitenkin totesi, että kun asiassa oli järjestetty uusi karsinta 31.7., olympiakomitean ratkaisu Latvamäen valinnasta oli reilu.

4.4. Kommentteja

Vuonna 2003 urheilun oikeusturvalautakunnan sääntöjä muutettiin siten, että lautakunnan toimivaltaan kuuluvat myös arvokilpailuvalinnat seuraavin edellytyksin:

Lautakunta voi käsitellä myös urheilijan valitsematta jättämisen arvokilpailuihin, jos lajiliiton tai Suomen Olympiakomitean selvästi asettamaa valintakriteeriä ei ole noudatettu tai päätös on ilman hyväksyttävää syytä syrjivä sukupuolen, iän vakaumuksen, mielipiteen, alkuperän tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Tässä Keson asiassa ei ollut suoraan kyse valitsematta jättämisestä, vaan siitä liiton menettelystä, jota se oli noudattanut esitystä olympiakomitealle tehdessään. Taustalla oli Keson valitsematta jättäminen, mutta sitä Keso ei enää riitauttanut. Toisin sanoen asian voi ymmärtää siten, että lautakunta olisi voinut tutkia valituksen ilman sääntöjen muutostakin. Kysehän oli siitä, oliko liiton menettely ollut sen omien ratkaisujen ja toimintaperiaatteiden mukaista.¹⁰ Tältä osin liiton menettely oli ollut selvästi moittivaa. Se oli itse sitoutunut avoimeen ja tasapuoliseen menettelyyn, mutta laiminlyönyt sopeuttaa ohjeensa muuttuneisiin olosuh-

---

¹⁰ Lautakunta on aikaisemminkin tutkinut arvokisavalintaan liittyvän valituksen, päätös 1/1998. Lautakunnan tutkimisvalta perustui tuolloin siihen, että arvokisavalinnan kriteerit oli tuossa tapauksessa määritelty liiton säännöissä. Kyse oli siis siitä, oliko liitto noudattanut sääntöjään.

teisiin. Urheilijan kannalta katsottuna liiton menettely ei enää ollut avointa ja tasapuolista, vaan pikemminkin mielivaltaista.

5. YHDISTYSAUTONOMIAN KAVENTAMIS- PERUSTEISTA

Esiteltujen kolmen ratkaisun voi väittää sisältävän kolme muunnelmaa samasta teemasta: yhdistysautonomian kaventamisperusteista. Yhdistysautonomialla eli yhdistyksen itsemääräämisoikeudella ymmärretään yleensä sitä, että viranomaisilla on velvollisuus olla puuttumatta yhdistyksen päätöksentekoon ja toimintaan muutoinkaan.¹¹

Yhdistysautonomiaa rajoittaa ensiksikin sen omat toimet. Yhdistys voi sitoutua määrätynlaiseen periaatteisiin sääntömääräyksiin tai päätöksin taikka muunlaisin toimin. Ne puolestaan voivat koskeva tiettyä yksittäistä asiaa tai yleisempiä toimintalinjoja. Missään jutussa ei ollut kyse sääntömääräyksiin perustuvasta itserajoituksesta vaan päätöksin tai muunlaisin toimin sitoutumisesta. Jääkiekkotapauksessa kyseen tuli seuran sitoutuminen yleisiin juniorikasvatuksen periaatteisiin ja soutu-
tapauksessa liiton sitoutuminen avoimeen ja tasapuoliseen valintamenettelyyn tietyssä valintatilanteessa. Vaikka yhdistykset saattavat toimienpanna sitoutumisen imagonsa tai markkina-arvonsa kohottamisen tarkoituksessa, tällaiset toimet otetaan urheiluoikeudellisessa ratkaisutoiminnassa vakavammin.

Itserajoituksen vaikutusta voi kuvata seuraavasti. Kun yhdistys sitoutuu tietyn periaatteen noudattamiseen, vastedes yhdistyksen sitoutumista arvioivat ulkopuoliset eikä asia ole enää yhdistyksen itsensä vapaasti päätettävissä, kuten ennen sitoutumista oli asianlaita.

Toiseksi yhdistysautonomiaa rajoittavat yleiset oikeusperiaatteet. Jääkiekkotapauksessa yhdistysoikeudellinen – yhdistysautonomian kanssa kilpaileva – jäsenten yhdenvertaisuuden periaate nousi keskeiseksi. Sitä täydensivät lapsen asemaa koskevat erityiset oikeusperiaatteet: lapsen etu ja lapsen oikeus yksilölliseen kohteluun. – Kolmantena kaventamis-

---

¹¹ Ks. Halila (1993) s. 241 ss.

perusteena voivat tulla kyseeseen ihmis- ja perusoikeudet, mutta ne eivät näissä tapauksissa tulleet esille.¹²

Golftapaus puolestaan muistuttaa siitä, että yhdistysautonomia näyttää olevan edelleen selvä, riidaton ja elinvoimainen pääperiaate. Oikeudellisessa ratkaisutoiminnassa se on lähtökohta ja tukipiste, jonka kautta urheiluliittojen ja seurojen toiminnan arviointi on tapana aloittaa – myös silloin, kun kyse on seuran ja urheilijan välisestä suhteesta.¹³ Yhdistysautonomia pätee, jos yhdistysten itserajoitustoimet tai yleiset ja erityiset oikeusperiaatteet taikka ihmis- ja perusoikeudet eivät tule sovellettaviksi.

Autonomian kaventamisperusteet ovat yksi tie, jonka kautta yhtäältä urheilun eettiset periaatteet lyövät läpi urheiluoikeuteen ja toisaalta urheilun etiikka oikeudellistuu.¹⁴ Kyse pitäisi olla kuitenkin vain luonnollisesta oikeuden muuttumisesta, oikeuden ja etiikan vuorovaikutuksesta eikä siitä, että urheilun oikeudellisia ongelmia alettaisiin ratkoa entistä enemmän eettisin periaatein. Ennen kuin jokin eettinen periaate lyö läpi oikeudessa oikeusperiaatteena sen on oltava vakiintunut ja yleisesti hyväksytty. Etiikalla on säilytettävä oma piirinsä.

---

¹² Ks. Nisula: Perusoikeudet suomalaisessa doping-prosessissa. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. Urheiluoikeuden sarja 3 (2003) s. 13 ss.

¹³ Tulevaisuudessa näemme, kuinka tämä toisen tyyppisiä perustilanteita – yhdistyksen ja valtiovallan välistä suhdetta – varten kehitetty periaate säilyttää kaikkivoipaisuutensa; vrt. Rauste: Urheiluoikeus (1997) s. 19–20.

¹⁴ Ks. myös Halila: Urheilun etiikka ja sen oikeudellistuminen s. 38 s. teoks. Urheilun-oikeuden yhdistys 10 vuotta (2004).

Urheilun oikeusturvalautakunnan ratkaisuja vuodelta 2004 – II

Risto Jalanko

URHEILUVÄKIVALTA URHEILUN OIKEUS- TURVALAUTAKUNNASSA

Urheilun oikeusturvalautakunnan ratkaistavana on parin viime vuoden aikana ollut kaksi mielenkiintoisesta tapausta, jotka ovat liittyneet urheilun yhteydessä tapahtuneeseen väkivaltaan tai epäasianmukaiseen käyttäytymiseen.

Välikohtaus käsipallokentällä

Ensimmäinen tapaus (diaarinro 7/2004, päätös nro 10/2004, annettu 30.9.2004) koski käsipallon juniorijoukkueen joukkueenjohtajan käyttäytymistä pelin jälkeisessä tilanteessa.

Siuntiossa pelattiin helmikuussa 2004 Dickenin ja KyIF:n välinen D-nuorten käsipallo-ottelu. Pelaajat olivat 11–12 vuotiaita. Ilmeisen kiivastempoisen ottelun päättymisen jälkeisessä kättelytilanteessa Dickenin joukkueenjohtaja ilmaisi ottelun erotuomarille tyytymättömyytensä tämän työskentelyyn. Joukkueenjohtaja löi tai töytäisi kaksi kertaa kyynärpäällään tuomaria vatsaan.

Erotuomari teki yhdessä toisen erotuomarin kanssa tapauksen johdosta otteluraportin Suomen Käsipalloliittoon. Raportissa kerrottiin joukkueenjohtajan tulleen ottelun jälkeen moittimaan tuomareita huonosta työskentelystä. Erotuomarit eivät joukkueenjohtajan mukaan olleet havainneet, miten kaltoin Dickenin pelaajia oli kohdeltu viivalla. Raportin mukaan joukkueenjohtaja oli asiaa havainnollistaakseen kaksi kertaa lyönyt toista erotuomaria vatsaan. Toinen lyönti oli ollut voimakas.

Käsipalloliiton liittohallitus määräsi 15.3.2004 kurinpitovaleiokunnan esityksestä joukkueenjohtajan kilpailu- ja toimitsijakieltoon 15.3.2005 saakka. Liittohallitus perusti päätöksensä kurinpitosääntöjen 9 §:ään, jonka mukaan ”toimitsijaa, joukkueenjohtajaa tms. voidaan rangaista kilpailusääntöjen rikkomisesta tai epäurheilijamaisesta käyttäytymisestä varoituksella, toimitsijakelvottomuudella tai kilpailu- ja toimitsijakelvottomuudella.” Liittohallitus määräsi samalla kilpailusääntöjen 10 §:n nojalla seuralle 200 euron oheissakon. Kilpailusääntöjen mainitun kohdan mukaan seura voidaan rangaista varoituksella, sakolla, määräämällä kotiottelut pelattavaksi vieraalla kentällä, kilpailusta sulkemisella tai liitosta erottamisella. Sakko voidaan antaa ottelutulosten ilmoittamatta jättämisestä ja otteluajan ilmoittamisen laiminlyömisestä ym. vastaavista ja näitä törkeämpinä pidettävistä rikkomuksista sekä kilpailusta luopumisesta ja järjestämisvelvollisuuden laiminlyönneistä.

Joukkueenjohtaja saattoi liittohallituksen päätöksen Käsipalloliiton liittokouksen ratkaistavaksi. Liittokokous kuitenkin 26.4.2004 hylkäsi valituksen ja pysytti liittohallituksen päätöksen sellaisenaan.

Tämän jälkeen joukkueenjohtaja valitti asiassa urheilun oikeusturvalautakuntaan.

Joukkueenjohtaja vaati valituksessaan kilpailu- ja toimitsijakiellon välitöntä purkamista. Valituksen mukaan erotuomariin kohdistuneiden kyyränpäällä tönäisyjen tarkoituksena ei ollut ollut erotuomarin vahingoittaminen, vaan sääntöjen vastaisten pelitapahtumien havainnollistaminen. Rangaistus oli teon paheksuttavuuteen ja myös muiden lajien rangaistuskäytäntöön nähden kohtuuttoman ankara.

Valituksen liitteenä oli seuran kannanotto, jossa tuettiin valitusta. Seura sinänsä ei ollut tyytymätön määrättyyn sakkoon, vaan oli myöntänyt puutteellisuudet toimitsijakoulutuksessaan. Seura oli antanut tapahtuman johdosta varoituksen joukkueenjohtajalle.

Oikeusturvalautakunta pyysi valituksen johdosta liitolta vastauksen. Liitto kiisti vastauksessaan valituksen korostamalla erotuomarin koske-

mattomuuden tärkeyttä. Liiton mukaan joukkueenjohtajan esimerkki muodosti tärkeän kasvatuksellisen elementin junioriurheilussa. Määrätty rangaistus oli verrannollinen muihin kurinpitorangaistuksiin.

Oikeusturvalautakunta pyysi vielä liiton vastauksen johdosta joukkueenjohtajalta vastaselityksen, jossa tämä korosti työntäneensä vain pelitapahtumia esittääkseen erotuomarin omasta pyynnöstä tätä vatsaan.

Oikeusturvalautakunta toimitti asiassa suullisen käsittelyn. Lautakunnan sääntöjen 18 §:n mukaan toimitetaan suullinen käsittely, jolle sitä asian selvyyden vuoksi pidetä tarpeettomana. Käytännössä suullisia käsittelyjä pidetään ainakin kaikissa niissä tapauksissa, joissa on osaksikaan kysymys tapahtumia tai olosuhteita koskevan näytön arvioinnista. Asianosaisten henkilökohtaisella kuulemisella voidaan myös katsoa olevan tietynlaista itseisarvoa niin asianosaisten itsensä kuin lautakunnankin kannalta. Lautakuntaa voidaan pitää eräänlaisena urheiluasioden ylioikeutena eli ”hovioikeutena”. Viime vuosina tapahtuneiden lainsäädännön muutosten johdosta myös hovioikeuksissa pidetään suullisia käsittelyjä entistä useammin.

Suullisessa käsittelyssä joukkueenjohtaja oli saapuvilla ilman avustajaa, kun taas liitolla oli lakimies edustajanaan. Lautakunnan sääntöjen 16 §:n mukaan asianosainen saa käyttää asian käsittelyssä valitsemaansa asiamiestä tai avustajaa. Entistä tavanomaisempaa on, että lautakunnan suulliseen käsittelyyn kutsuttavat asianosaiset arvioivat tarvitsevansa avukseen lainopillisen avustajan. Prosessi sinänsä kuitenkin pyritään hoitamaan niin käytännönläheisesti, että myöskään ilman lainopillista avustajaa paikalle saapuvan asianosaisen oikeusturva ei vaarannu. Urheilun oikeusturvalautakunta ei ole virallinen tuomioistuin, vaan eräänlainen lainkäytön tukielin. Lautakunnan päätökset eivät sellaisenaan ole täytäntöönpanokelpoisia, vaikka jutuissa asianosaisina olevat lajiliitot niitä yleensä tietysti noudattavatkin. Menettely lautakunnassa kuitenkin suuresti muistuttaa yleistä oikeudenkäyntimenettelyä. Todistajia tosin kuullaan ilman valaa tai vakuutusta eikä heille makseta palkkiota.

Suullisessa käsittelyssä kuultiin ensinnäkin joukkueenjohtajaa ja erotuomaria. Tämän lisäksi kuultiin Dickenin valmentajaa ja ottelun toista erotuomaria sekä vielä ottelun kahta toimitsijaa.

Lautakunta sai eri henkilötahojen kuulemisella varsin monipuolisen kuvan tapahtuman tosiasiatiedoista. Lautakunta päätyi näytön arvioinnissaan siihen, että erotuomarilla ei ollut ollut järkevää syytä pyytää

joukkueenjohtajaa esittämään käsipallossa kaikille lajin harrastajille tuttua sääntöjen vastaista kyynärpäiden käyttöä. Ottelun molempien erotuomareiden uskottavien kertomusten perusteella lautakunta katsoi kyynärpäällä lyöntien tapahtuneen yllättäen ja ilman erotuomarin suostumusta. Ainakin jälkimmäinen lyönti oli ollut suhteellisen kova. Lyönnit eivät olleet seuranneet toisiaan välittömästi.

Lautakunta arvioi joukkueenjohtajan menettelyä toteamalla tämän välittömästi ottelun jälkeen loukanneen erotuomarina toimineen henkilön fyysistä koskemattoimuutta ja aiheuttaneen tällä kipua. Lyönnejä oli saattanut olla näkemässä pukuhuoneeseen poistumassa olleita junioripelaajia. Lyönnit olivat liittyneet joukkueenjohtajan tuomaritoimintaan kohdistamaan arvosteluun.

Lautakunta arvioi seuraamuksen tai rangaistuksen mittaamista eli koventamis- ja lieventämisperusteita seuraavasti. Koventamisperusteena oli ensinnäkin väkivallan kohdistuminen ottelun erotuomariin. Erotuomarin fyysinen koskemattomuus on kaikessa urheilussa ehdoton lähtökohta. Toiseksi kysymys oli esimerkillistä käytöstä edellyttävässä joukkueenjohtajan tehtävässä toimivasta henkilöstä. Menettelyä oli saattanut olla näkemässä junioripelaajia.

Rangaistuksen lieventämisperusteena puolestaan voitiin pitää teon johtumista pelitapahtumien aiheuttamasta tunnekuohusta, joka oli johtanut harkitsemattomaan käyttäytymiseen. Joukkueenjohtajan tarkoituksena oli saattanut olla ainakin ensimmäisen lyönnin aikana pelitapahtumien havainnollistaminen, vaikka hänen olikin täytynyt ymmärtää menettelynsä moitittavuus.

Lautakunta otti rangaistusta mitatessaan huomioon urheilun yleisen rangaistuskäytännön. Asiassa oli vertailumielessä esitetty rangaistuskäytäntöä jääkiekkoilun piiristä. Useimmissa tapauksissa erotuomariin kohdistunut töniminen tai lyöminen oli aiheuttanut 5–9 ottelun pituisen pelikiellon. Käytäntö huomioon ottaen lautakunta piti sinänsä aiheellista kilpailu- ja toimitsijakieltoa liian pitkänä. Lautakunta lyhensi kiellon päättymään 31.12.2004. Alunperin noin vuoden pituinen kilpailu- ja toimitsijakielto lyheni siten noin 10 kuukaudeksi.

Rangaistusta alentaessaan lautakunta samalla palautti joukkueenjohtajalle puolet 200 euron valitusmaksusta (valitusmaksun suuruus yhteisöillä on 600 euroa ja yksityisillä mainittu 200 euroa). Lautakunnan sääntöjen 12 §:n mukaan valitusmaksun palauttaminen riippuu valituksen menestymisestä. Käytännössä palauttamiseen päädytään varsin

usein, vaikka valittaja ei täysin voittaisikaan muutoksenhakuaan. Tälläkin tavoin pyritään minimoimaan asian käsittelystä lautakunnassa asianosaisille aiheutuvia kustannuksia.

Välikohtaus jalkapallokentällä

Myös toisessa tapauksessa oli kysymys erotuomariin kohdistuneesta väkivallasta (diaarinro 10/2004, päätös nro 1/2005, annettu 11.2.2005). Lajina oli tällä kertaa jalkapallo. Pahoinpitelijänä ei ollut kummankaan joukkueen toimihenkilö, vaan toisen joukkueen pelaaja.

Espoossa pelattiin 2.9.2004 B-nuorten eli siis 15–16 vuotiaiden poikien jalkapallo-ottelu FC Espoon ja FC Itä-Helsingin välillä. FC Espoon pelaaja oli pelin loppuvaiheessa pääsemässä yksin läpi, kun takapäin tullut vastustajajoukkueen pelaaja taklasi hänet nurin. Ottelun 16-vuotias erotuomari vihelsi rangaistuspotkun ja ajoi rikkoneen pelaajan pois kentältä. Erotuomari ei saattanut pelaajaa pukukoppiin, vaan tämä jäi kentän laidalle. Ottelun loputtua pelaaja tuli keskikentälle ja puski päällään erotuomarin silmäkulman auki. FC Espoon joukkueenjohtaja soitti poliisin paikalle.

Suomen Palloliiton kurinpitovaliokunta määräsi 17.9.2004 pelaajan pelikieltoon 2.9.2007 saakka eli siis kolmeksi vuodeksi. Kurinpitovaliokunta perusti ratkaisunsa liiton rangaistusmääräysten 2 ja 3 §:ään. Edellisen mukaan rangaista voidaan mm. sitä, joka kilpailussa tai siihen liittyvässä harjoitustoiminnassa puuttuu erotuomarin fyysiseen koskemattomuuteen. Tällainen rikkomus katsotaan aina vakavaksi. Jälkimmäisen pykälän mukaan rangaistuslajeina ovat mm. peli- tai toimitsijakielto joko tietyksi ottelumääräksi, kuitenkin enintään 8 ottelun ajaksi, taikka määräraajaksi.

Pelaaja saattoi asian liiton valitusvaliokunnan käsiteltäväksi. Valitusvaliokunta antoi päätöksensä 27.10.2004. Pelaajan pelikieltoa lyhennettiin kolmella kuukaudella siten, että se määrättiin päättyväksi 31.12.2006. Päätöksen perustelujen mukaan erotuomarin fyysinen koskemattomuus oli kaikissa tilanteissa ehdoton. Erityisen vakavaksi pelaajan rikkomuksen teki se, että rikkomus oli tapahtunut pelin jo päätyttyä. Erotuomari oli joutunut hakeutumaan lääkärin hoitoon. Toisaalta pelaajan ikää oli pidettävä rangaistusta alentavana seikkana.

Samaan aikaan asia eteni virallisen syyttäjän ajamana rikosjuttuna

yleisessä tuomioistuimessa. Virallinen syyttäjä syytti pelaajaa Espoon käräjäoikeudessa nuorena henkilönä tehdystä pahoinpitelystä. Jutussa asianomistajana ollut erotuomari vaati korvaukseksi kivusta ja särystä 800 euroa, kosmeettisesta haitasta 1.800 euroa, lääkärintodistuksen lunastuskuluista 73,10 euroa sekä oikeudenkäyntikuluista 1.337,50 euroa. Käräjäoikeus antoi 28.10.2004 asiassa tuomion, jossa pelaajan katsottiin syyllistyneen pahoinpitelyyn tekemällä erotuomarille ruumiillista väkivaltaa tarttumalla tätä kiinni olkapäästä ja puskemalla otsallaan päähän aiheuttaen täten verta vuotavan haavan sekä turvotusta ja mustelman silmän ympärille. Käräjäoikeus tuomitsi rikoslain 21 luvun 5 §:n 1 momentin ja 6 luvun 8 §:n nojalla pelaajan nuorena henkilönä tehdystä pahoinpitelystä 20:een 6 euron suuruiseen päiväsakkoon eli maksamaan sakkoa yhteensä 120 euroa. Käräjäoikeus edelleen velvoitti pelaajan suorittamaan erotuomarille korvaukseksi kivusta ja särystä kohtuulliseksi harkitsemansa 150 euroa korkoineen sekä korvaamaan tämän oikeudenkäyntikulut 1.000 eurolla. Erotuomarin korvausvaatimukset pysyvistä kosmeettisesta haitasta ja lääkärintodistuksen lunastuskuluista hylättiin kokonaan. Käräjäoikeuden mielestä erotuomarin kasvoihin oli tullut vain vähäinen arpi, joka saattoi vielä vaaleta ja muuttua huomaamattomaksi.

Pelaaja valitti liiton valitusvaliokunnan päätöksestä urheilun oikeus-
turvalautakuntaan. Valituksessa pidettiin rangaistusta edelleen kohtuut-
tomana pelaajan nuori ikä ja tekoon johtaneet seikat huomioon ottaen.
Valituksen mukaan kysymys oli vastustajan ”filmaamisesta” seuranneen
väärän tuomion aiheuttaman tuohtumuksen ja pelijännityksen pur-
kautumisen aiheuttamasta kielteisestä reaktiosta. Erotuomari oli saattanut
pelaajan vain vaihtopenkille eikä sääntöjen edellyttämällä tavalla
kentän vastakkaisella puolella olleeseen pukukoppiin. Valituksessa
edelleen huomautettiin, että pelaaja oli tuomittu samasta asiasta ran-
gaistukseen käräjäoikeudessa. Pitkä kilpailukielto johtaisi asiansa muu-
toin tunnollisesti hoitaneen maahanmuuttajanuoren harrastuksen lop-
pumiseen ja hänen syrjäytymiseensä.

Palloliitto korosti vastauksessaan, että valitusvaliokunta oli liiton
muista toimielimistä riippumaton ja itsenäinen elin. Valiokunta koostui
jalkapallon ja juridiikan asiantuntijoista, joilla oli pitkä kokemus jalka-
palloon liittyvistä kurinpitoasioista. Vastauksen mukaan valitusvalio-
kunnan määräämä sanktio ei ollut epäsuhteessa vastaavanlaisista tapa-
uksista annettuihin aikaisempiin rangaistuksiin.

Vastaselityksessään pelaaja puolestaan toisti käsityksensä rangaistuksen kohtuuttomuudesta. Pelaajan mukaan rangaistus ei alaikäisen henkilön kysymyksessä ollen ollut missään suhteessa teon seuraamukseen tai rikkomuksen luonteeseen. Valitusvaliokunnan perustelu erotuomarin lääkärinhoitoon hakeutumisesta oli asian liioittelua, koska kuka tahansa saattoi käydä näyttämässä ja paikkauttamassa naarmunsa lääkärillä.

Oikeusturvalautakunta totesi päätöksessään ensinnäkin, että suullinen käsittely oli tällä kertaa tarpeeton. Lautakunnalla oli jo käsillä alioikeuden päätös, joka oli lainvoimainen eli lopullinen syyksilukemisen ja rangaistuksen määrän osalta. Asianosaiset eivät myöskään olleet pyytäneet henkilökohtaista kuulemistaan. Pelaaja oli suullisen käsittelyn osalta viitannut huonoon suomen kielen taitoonsa.

Pääasian ratkaisussaan oikeusturvalautakunta yhtyi valitusvaliokunnan perusteisiin rangaistuksen mittaamisen osalta. Valitusvaliokunta ei kuitenkaan ollut voinut ottaa huomioon myöhemmin annettua käräjäoikeuden tuomiota. Pelaajaa ei tullut rangaista täysimääräisesti kahden järjestelmän puitteissa. Kohtuuttoman ankaran kokonaisseuraamuksen välttämiseksi pelaajalle määrätyn pelikiellon pituutta oli lyhennettävä. Lautakunta lyhensi pelikiellon 1 vuoden 6 kuukauden pituiseksi rikkomuksen tekopäivästä lukien, joten pelikielto päättyi 2.3.2006. Pelaajan suorittama valitusmaksu palautettiin kokonaisuudessaan.

Lautakunnan päätöksen taustalla vaikuttivat rikoslain säännökset seuraamusten kasaantumisen estämisestä, vaikei lautakunnassa rikoslakia sinänsä tietysti noudatetakaan. Voimassa olevan rikoslain 6 luvun 7 §:n mukaan rangaistuksen kohtuullistamisperusteena voi olla tekijälle rikoksesta johtunut tai hänelle tuomiosta aiheutuva muu seuraamus (ns. sanktiokumulaatio). Mainittuun säännökseen sinänsä vedotaan yleisen tuomioistuimen käsittelemissä rikosasioissa melko usein, mutta poikkeussäännöksenä pidettävän pykälän soveltamisala on kuitenkin melko suppea. Säännöstä voidaan soveltaa esimerkiksi rattijuoppoon, joka itse loukkaantuu vakavasti aiheuttamassaan liikenneonnettomuudessa. Säännöksen piiriin eivät kuulu rikokseen ja rangaistukseen yleensäkin liittyvät seuraukset, kuten esimerkiksi normaali vahingonkorvaus.

Välikohtaus jalkapallokentällä on käräjäoikeuden ja oikeusturvalautakunnan ratkaisuihin huolimatta osittain edelleen vailla lopullista päätöstään. Erotuomari on valittanut käräjäoikeuden tuomiosta Helsingin hovioikeuteen, jossa asia on tätä kirjoitettaessa (elokuussa 2005) edel-

leen ratkaisematta. Kysymys on kuitenkin enää vain vahingonkorvauksista. Erotuomari on toistanut vaatimuksensa 800 euron korvauksesta kivusta ja särystä sekä 1.800 euron korvauksesta kosmeettisesta haitasta. Sakkoihin tuomittu pelaaja on tyytynyt käräjäoikeuden tuomioon. Myöskään syyttäjä ei ole hakenut muutosta käräjäoikeuden ratkaisuun.

Oikeusturvalautakunnan sääntöjen 4 §:n mukaan lautakunta ei voi ottaa ratkaistavakseen asiaa, joka on ratkaistu tai käsiteltävänä yleisessä tuomioistuimessa tai välimiesoikeudessa. Jalkapallojuttu on kuitenkin osoitus siitä, kuinka samasta tapahtumasta johtuvia eri seuraamuksia voidaan joutua käsittelemään niin yleisessä tuomioistuimessa kuin oikeusturvalautakunnassakin. Sinänsä on selvää, että lautakunnan perustamisen ja ylläpitämisen yhtenä tarkoituksena on nimenomaisesti ollut se, että urheilun yhteydessä syntyvät erimielisyydet pidettäisiin mahdollisuuksien mukaan poissa virallisista tuomioistuinta ja ratkaistaisiin urheilun omissa piirissä.

URHEILIJAN OIKEUS APURAHAN

Hannu Kalkas

Vuodesta 1995 lähtien opetusministeriö on myöntänyt urheilijoille valtion talousarviossa olevan määrärahan turvin verotonta¹ urheilija-apurahaa vuodeksi kerrallaan. Apuraha on tarkoitettu huippu-urheilijoille, jotka sitoutuvat pitkäjänteiseen ammattimaiseen valmentautumiseen. Tarkoituksena on, että apuraha antaa urheilijalle taloudellisen perusturvan ammattimaista harjoittelua ja valmentautumista varten.

Vuodelle 2005 urheilija-apurahoja jaettiin yhteensä 642.000 euroa 80 urheilijalle. Urheilijan suuri apuraha on määrältään 12.000 euroa ja pieni apuraha 6.000 euroa. Apurahaa ei makseta kerralla, vaan opetusministeriö maksaa urheilijalle kuukausittain yhden kahdestoistaosan myönnetystä apurahasta. Luultavasti juuri maksutavan vuoksi apurahasta käytetäänkin yleisesti nimitystä urheilijapalkka. Koska kyse on valtion maksamasta apurahasta, sen myöntämisen perusteita sekä menettelyä sen myöntämiseksi ja maksamiseksi sääntelee valtionavustuslaki (688/2001).

Urheilijapalkan hakemiseen ja myöntämiseen liittyy eräitä oikeudellisia kysymyksiä, joita on puitu myös julkisuudessa. Aikoinaan hiihtäjä Mika Myllylälle myönnettiin apuraha, vaikka hän oli jo ehtinyt julki-

---

¹ Tuloverolain (1535/1992) 82 §:n 1 momentin 4 kohta (1170/1998).

suudessa ilmoittaa pitävänsä väli vuoden. Olympiakomitean valmennuspäällikkö Kantola peruutti aikoinaan apurahan maksatuksen uimari Jani Sieviseltä tämän ilmoitettua jättävänsä väliin MM-kisat. Myös se seikka, että apurahan tarvetta harkittaessa otetaan huomioon muut urheilijan käytettävissä olevat tulot,² on aiheuttanut keskustelua julkisuudessa. Tällä perusteella alppihihtäjä Kalle Palander ja mäkihyppääjä Janne Ahonen eivät saaneet apurahaa vuodelle 2005.

Vuoden 2005 apurahojen osalta julkisuutta sai myös moukarinheittäjä Sini Pöyryn kohtalo.³ Häntä Olympiakomitea ilmoitti esittävänsä apurahan saajaksi ja opetusministerikin kutsui hänet apurahojen julkistamistilaisuuteen. Apuraha jäi kuitenkin saamatta. Tässä kirjoituksessa perehdytään menettelyyn ja sen teoreettisiin seuraamuksiin Sini Pöyryn kohdalla.

OLYMPIAKOMITEAN ERITYISROOLI

Suomen Olympiakomitea ry:llä ja Suomen Paralympiakomitea ry:llä on urheilija-apurahojen jaossa tärkeä rooli opetusministeriön asiantuntijoina. Valtionavustuslain 15 §:n mukaan valtionapuviranomaisen on huolehdittava valtionavustusten valvonnasta mm. tarpeellisia tietoja hankkimalla. Suostumuksensa mukaisesti Olympiakomitea ja Paralympiakomitea toimivat opetusministeriön asiantuntijoina apurahojen myöntämispäätösten valmistelussa.⁴

Valmennus- ja harjoitteluapurahaa hakevat urheilijat toimittavatkin opetusministeriölle osoitetut kirjalliset hakemuksensa Olympiakomitealle tai Paralympiakomitealle. Hakemuksessa käytetään Olympiakomitean tai Paralympiakomitean laatimaa hakulomaketta. Asianomaiset lajiliitot ja vammaisurheilujärjestöt liittävät hakemuksiin lausuntonsa tärkeysjärjestyksineen. Hakemuksen urheilulliset kriteerit tutkitaan siis jo lajiliitoissa. Olympiakomitea ja Paralympiakomitea puolestaan toimittavat apurahahakemukset oman lausuntonsa kera opetusministeriölle. Lausunnossa annetaan mm. tiedot apuraha hakevien urheilijoiden kan-

---

² Opetusministeriön ohje 12.10.2004 Urheilijoille tarkoitettujen verottomien valtion valmennus- ja harjoitteluapurahojen myöntämisestä vuodeksi 2005.

³ Ilta-Sanomat 10.1.2005

⁴ Opetusministeriön muistio 9.2.2005

sainvälisestä kilpailumenestyksestä, esitetään urheilijoita koskevan tärkeysjärjestyksen arvioinnin kriteerit sekä tehdään ehdotus urheilijoista, joille valmennus- ja harjoitteluapuraha myönnettäisiin.

Olympiakomitean ja Paralympiakomitean vahva asiantuntijan rooli tarkoittaa käytännössä sitä, että vuosien saatossa opetusministeriön päätös on ainoastaan kerran poikennut Olympiakomitean ja Paralympiakomitean esityksestä. Vuonna 2003 opetusministeriön valitsi painija Jouni Ahokkaan apurahan saajaksi Olympiakomitean esityksen lisäksi. Koskaan ei siis Olympiakomitean tai Paralympiakomitean esittämää urheilijaa ole jätetty ilman apurahaa.⁵ Käytännössä osapuolet käyvät jo valmisteluvaiheessa ennen varsinaista esitystä esityslistoja ilmeisen laajalti yhdessä läpi.

APURAHAN VASTIKKEELLISUUS

Vaikkakin kyseessä on apuraha, on urheilija-apuraha vastikkeellinen eikä vastikkeeton. Apurahan saamiseksi asetetaan monia ehtoja, rajoituksia ja suosituksia. Urheilijan on sitouduttava pitkäjänteiseen ammattimaiseen valmentautumiseen sekä koulutus- ja elämänurasuunnitelman laatimiseen yhteistyössä Olympiakomitean ja Paralympiakomitean kanssa. Urheilija sitoutuu myös tietyn valmennus- ja kilpailusuunnitelman noudattamiseen, urheilujärjestöjen Reilu Peli -eettisten periaatteiden noudattamiseen, Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry:n voimassa olevan urheilun antidopingsäännösten noudattamiseen ja antidopingpassijärjestelmän edellyttämiin tietojen antamiseen ADT:lle. Lisäksi urheilija sitoutuu ottamaan tapaturma- ja eläkevakuutuksen ja siihen, että kansallisissa riitatilanteissa ratkaisua etsitään ensisijaisesti lajiliiton tai vammaisurheilujärjestön sekä Olympiakomitean tai Paralympiakomitean sääntöjen määräämällä tavalla tai urheilun oikeusturvalautakunnassa.

Urheilija-apurahaa ei voidakaan verrata esimerkiksi säätiöltä haettavaa tutkija-apurahaan, jonka myöntämisen voidaan katsoa olevan yksipuolinen oikeustoimi hakemuksesta huolimatta. Tutkija-apuraha ei vel-

---

⁵ Opetusministeriön liikuntayksikön johtaja Timo Haukilahti 7.7.2005

voita tutkijaa tutkimuksen ajan, sisällön tai tutkimusmenetelmien osalta eikä muutenkaan. Apurahasta huolimatta tutkija saa myös kaikki mahdollisesta julkaisusta tulevat tuotot ja imagoedun hyväkseen. Urheilijan kohdalla ainakin imagoetu ja osaksi myös taloudellinen etu tulee myös urheilujärjestöjen ja viranomaistenkin hyväksi. Säätiön hakemuksesta myönnettävä tutkija-apuraha on helpommin tulkittavissa lahjanluonteiseksi oikeustoimeksi kuin urheilija-apuraha. Lahjanluotoinen apuraha olisi myös helpommin peräytettävissä, koska lahjalupaus ei lähtökohdaisesti ole sitova. Koska urheilija-apurahaa ei voida pitää lahjanluotoinena oikeustoimena, on myös sen peräyttäminen vaikeampaa. Koska kyseessä on vastikkeellinen oikeustoimi, ovat myös oikeustoimilain sopimuksen tekemistä koskevat säännökset paremmin sovellettavissa urheilija-apurahaan kuin vastikkeettomaan oikeustoimeen. Samoin mahdollinen vahingonkorvausvaatimus on helpommin perusteltavissa, kun kyseessä on vastikkeellinen oikeustoimi.

TAPAHTUMIEN KULKU SININ PÖYRYN KOHDALLA

Moukarinheittäjä Sini Pöyryn Olympiakomitean hakulomakkeelle tehty asianmukainen hakemus Suomen Urheiluliitto ry:n suositukseen saapui ajallaan Olympiakomitealle. Opetusministeriössä hakemus on merkitty vireille tulleeksi 14.12.2004. Olympiakomitea teki päätöksen ehdottaa Sini Pöyryä apurahan saajaksi. Se ilmoitti tästä urheilijalle 11.1.2005 päivätyllä kirjeellä, joka oli osoitettu valtion valmennus- ja harjoittelu-apurahaehdokkailla. Kirjeessä todettiin; ”Suomen Olympiakomitea esittää Sinua valtion valmennus- ja harjoittelu-apurahan saajaksi vuodelle 2005.”⁶ Kirjeeseen sisältyi myös opetusministerin kutsu apurahojen jakotilaisuuteen, johon urheilija pyynnön mukaan vastasi.

Syystä tai toisesta opetusministeriölle tehty esitys ei kuitenkaan sisältänyt Sini Pöyryn nimeä. Tästä seikasta ei ilmoitettu urheilijalle, vaikka edellä mainitun kirjeen mukaan; ”Mikäli esityksestämme poiketen opetusministeriö ei apurahaa Sinulle myönnä, otamme Sinuun yh-

---

⁶ Suomen Olympiakomitean 11.1.2005 päivätyt kirje Sini Pöyrylle.

teyttä henkilökohtaisesti.”⁷ Urheilija oli siten täysin tietämätön asioiden uudesta käänteestä ja odotti saavansa apurahan. Hämmästyks oli suuri, kun apurahaurheilijoiden nimet julkaistiin, eikä oma nimi ollutkaan listalla. Sini Pöyry oli aikaisemman käytännön perusteella luottanut siihen, että hänelle tullaan apuraha myöntämään, kun Olympiakomitea oli ilmoittanut esittävänsä häntä apurahaurheilijaksi. Tätä luottamusta oli ollut omiaan vahvistamaan opetusministerin kutsu, jota ei peruutettu ennen apurahojen julkistamistilaisuutta.

Heräsi kysymyksiä menettelytavoista ja siitä, oliko urheilijalla mahdollisuus saada korvausta menettelyn johdosta.

SOPIMUSPERUSTEINEN VASTUU

Oikeustoimilain periaatteiden mukaan sopimuksen syntyminen tarjouksen ja siihen annetun hyväksyvän vastauksen perusteella on perinteinen sopimusten tekotapa. Kun urheilija hakee apurahaa, voidaan hänen täyttämänsä hakemus nähdä kirjallisena tarjouksena. Kun Olympiakomitea kirjallisesti ilmoittaa urheilijalle esittävänsä urheilijaa apurahan saajaksi, voidaan katsoa, että tarjouksen ja siihen annetun hyväksyvän vastauksen kautta on syntynyt osapuolten välinen sitova sopimus siitä, että Olympiakomitea esittää urheilijaa apurahan saajaksi opetusministeriölle.

Olympiakomitea ei kuitenkaan sitoutunut muuhun kuin esittämään Sini Pöyryä opetusministeriölle apurahan saajaksi. Ilmoitukseen tästä oli lisäksi sisällytetty mahdollisuus, että opetusministeriö toimisi vastoin esitystä. ”Mikäli esityksestämme poiketen opetusministeriö ei apurahaa Sinulle myönnä, otamme Sinuun yhteyttä henkilökohtaisesti.”⁸ Tätä lausetta ei voida kuitenkaan tulkita sellaiseksi ehdolliseksi vastaukseksi, jota oikeustoimilain 6 §:ssä kuvataan. Lupaus esityksestä on ehdoton. Lisälauseella Olympiakomitea ainoastaan oma aloitteisesti toteaa ilmoittavansa urheilijalle, mikäli opetusministeriö poikkeaa esityksestä.

Kun Olympiakomitea laiminlöi sopimusvelvoitteensa esittämisen, sen voidaan katsoa syyllistyneen sopimusrikkomukseen. Lisäksi se lai-

---

⁷ Suomen Olympiakomitean 11.1.2005 päivätty kirje Sini Pöyrylle.

⁸ Suomen Olympiakomitean 11.1.2005 päivätty kirje Sini Pöyrylle.

minlöi kokonaan informoida urheilijaa siitä, että se ei tule täyttämään velvoitettaan. Urheilijan oikeusturvan kannalta oleellista on tällöin se, mikä on sopimusrikkomuksen seuraus. Vakiintuneesti katsotaan, että vahinko ilmenee odotetun ja todellisen tapahtumankulun erotuksena, tässä tapauksessa siis siinä, että urheilija ei saanutkaan 6.000 euron apurahaa. Korvausperusteena puolestaan on sopimusrikkomus, joka johtuu selkeästä tuottamuksesta.

Sopimusoikeuden yleisten periaatteiden mukaisesti sopimusrikkomuksella aiheutettu varallisuusvahinko on lähtökohtaisesti korvattava. Syntyneen vahingon määrä on selkeä – pienen apurahan määrä 6.000 euroa. Kun olympiakomitean esitykset vakiintuneen tavan mukaisesti on aina hyväksytty sellaisenaan, voidaan väittää, että vahinko on syntynyt jo siinä vaiheessa, kun esitys on jäänyt tekemättä, huolimatta siitä mitkä olivat todelliset syyt tähän. Näin on siitäkin huolimatta, että Olympiakomitea on sitoutunut vain esittämään urheilijaa opetusministeriölle, joka tekee lopullisen päätöksen asiassa. Näin myös syy-yhteys vahingon ja vahingon perusteen välillä olisi olemassa. Varsinaisella apurahapäätöksellä 9.2.2005 on Olympiakomitean aiheuttama vahinko vain realisoitunut. Ainakin siihen asti se olisi vielä ollut korjattavissa.

LUOTTAMUKSEN SUOJA

Olympiakomitean kirjeessä oli mukana myös opetusministerin virallinen kutsu apurahojen julkistamistilaisuuteen. Kutsun mukaan ”Kulttuuriministeri Tanja Karpelalla on kunnia kutsua Teidät urheilija-apurahojen julkistamistilaisuuteen valtioneuvoston juhlahuoneistoon ... keskiviikkona 9.2.2005 klo 14.00.”⁹ Kutsussa pyydettiin vastausta siihen 4.2.2005 mennessä. Koska Sini Pöyryllä oli painonheittokilpailu Vaasassa 9.2.2005 eli päivänä, jona apurahojen julkistamistilaisuus oli määrä pitää, ilmoitti hän hyvissä ajoin ennen määräpäivää opetusministeriölle ottavansa kiitollisena apurahan vastaan, mutta ettei hän pääse paikalle tilaisuuteen 9.2.2005. Tämä ilmoitus rekisteröitiin opetusministeriössä, mutta se ei ilmeisestikään aiheuttanut toimenpiteitä.

---

⁹ Opetusministeriön kutsu

Opetusministeriön Sini Pöyrylle, ja ilmeisesti myös kaikille muille hakijoille, joille apurahaa ei myönnetty, lähettämässä kirjeessä todettiin: ”Opetusministeriö on käsitellyt hakemuksenne, mutta ottaen huomioon käytettävissä olevat määrärahat ja käsittelyssä olleiden hakemusten tärkeysjärjestys, ministeriö ei ole voinut myöntää hakemaanne avustusta.”¹⁰ Kirje oli päivätty 9.2.2005 ja postileiman mukaan se oli postitettu 10.2.2005. Ilmoitus Sini Pöyrylle siitä, että hänelle ei apurahaa myönnetäkään, on siis lähetetty vasta julkistamistilaisuuden jälkeen.

Julkista valtaa käytettäessä aiheutuneen vahingon korvaamista koskevat vahingonkorvauslain normit.¹¹ Niiden mukaan myös varallisuusvahinko tulee korvattavaksi. Lienee selvää, että ministerin tuottamuksellinen kutsu on lähetetty julkista valtaa käytettäessä. Samoin apurahapäätös on tehty julkista valtaa käytettäessä.

Valtioneuvostosta annetun lain mukaan ministeriössä asiat ratkaistaan esittelystä, jollei valtioneuvoston asetuksella erityisestä syystä toisin säädetä.¹² Ministerille tehtyyn esitykseen ei sisältänyt Sini Pöyryn nimeä. Tässä tapauksessa ministeri on kuitenkin jo ennen esittelyä lähettänyt urheilijalle henkilökohtaisen kutsun, jonka sisällön urheilija on voinut ymmärtää ennakoivan tulevasta esittelystä tehtävän päätöksen tulosta ja, joka on ollut omiaan lisäämään urheilijan luottamusta siihen, että hänelle apuraha tullaan myöntämään. Onko tällaisella kutsulla kuitenkaan oikeudellista merkitystä korvauksen kannalta? Vaikka ministeriö tai ministeri ei voi tehokkaasti sitoutua tulevaan päätökseen ennen esittelystä tehtävää päätöstä, voi ennenaikaisesta ilmoituksesta aiheutua seuraamuksia.

Parhaana esimerkkinä ennenaikaisen ilmoituksen merkityksestä ovat ns. Wärtsilä-tapaukset. Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO1999:32 kysymys oli valtion tiedotustoimenpiteistä alihankkijoille johtuneesta vahingosta ja sen korvauksesta. Ennakkotapauksen ehkäpä tärkeimmän oikeusohjeen mukaan ”on tärkeätä suojata luottamusta sitoumuksiin tai tietoihin, jotka annetaan tai jotka voidaan perustellusti ymmärtää annetuksi virkaa tai muuta julkista tehtävää hoidettaessa.”¹³ Tässä valossa

---

¹⁰ Opetusministeriön kirje 9.2.2005

¹¹ Vahingonkorvauslaki (412/1974) 3:2 § ja 5:1 §

¹² Laki valtioneuvostosta (175/2003) 25 §

¹³ KKO 1999:32

myös valtio voisi siis olla korvausvelvollinen, jos kutsu tulkittaisiin lupaukseksi apurahan myöntämisestä. Näin laaja tulkinta lienee kuitenkin ongelmallinen. Pelkällä kutsulla ei kuitenkaan ole aiheutettu 6.000 euron vahinkoa. Mikäli Sini Pöyry olisi mennyt paikalle Smolnaan, olisi hänelle varmasti valtion toimesta korvattu jo kutsussakin mainitut matkakustannukset tuolta päivältä. Voidaan siis katsoa, että sen suurempaa taloudellista vahinkoa kutsulla ei aiheutettu.

Valtion korvausvelvollisuuden esteeksi nousee siis vahinko, vahingon peruste ja ennen kaikkea niiden välinen syy-yhteys tai paremminkin sen puute. Saamatta jääneen apurahan ja selkeästi aiheettoman ja siten myös tuottamuksellisen kutsun välillä ei liene syy-yhteyttä. Kutsulla ei ole aiheutettu vahinkoa. Se on aiheutettu jo esittämättä jättämisellä. Tähänkin opetusministeriö on saattanut olla vaikuttamassa, vaikkakin esityksentekijä ja esittämiseen sitoutunut taho on ollut Olympiakomitea.

PELAAJASOPIMUKSEN PURKAMISESTA

Seppo Koskinen – Miikka Kunnari – Timo Tammilehto

1. SOPIMUKSEN PURKAMISESTA

Kirjoituksessa käsitellään työsopimuslain piiriin kuuluvan pelaajasopimuksen purkamista etupäässä työntekijän itsensä mutta hieman myös työnantajan toimesta.¹ Työsopimuslain mukaista järjestelmää arvioidaan erityisesti suhteessa urheilun sisäiseen sääntelyjärjestelmään, konkreettisenä esimerkkinä Suomen Palloliiton kilpailumääräykset.²

---

¹ Miikka Kunnari on tehnyt työoikeudelliseen tutkielmaansa liittyen kirjoituksen perustekstin, jota Seppo Koskinen ja Timo Tammilehto ovat yhdessä Kunnarin kanssa työstäneet. Tekijät ovat kiitollisia muun muassa Risto Salorannalta ja Marco Casagrandelta saamistaan kommentteista. – Tässä yhteydessä ei arvioida nuorten työntekijöiden työsopimuksen päättämiseen liittyviä erityissäännöksiä. Nuoren työntekijän huoltajan oikeus purkaa alaikäisen tekemä työsopimus säädetään nuorista työntekijöistä annetussa laissa (998/1993).

² Suomen Palloliiton kilpailumääräykset 2005. Suomen Koripalloliiton samoin kuin Suomen Jääkiekkoliiton kilpailusäännöissä/määräyksissä ei ole säännelty pelaajasopimusten purkamista. Puhelinkeskustelussa 28.2.2005 Koripalloliiton sääntö- ja kurinpitoyksikön pj. Markku Torkkeli ja Jääkiekkoliiton kilpailupäällikkö Pirkka Antila totesivat, että pelaajasopimusten purkaminen on seuran ja pelaajan välisessä sopimuksessa sovittava asia. Heidän kertomansa mukaan tällainen riita-asia on mahdollista saattaa sovittelu elimen ratkaistavaksi tai normaaliin tuomioistuinkäsittelyyn.

Pelaajasopimuksen purkaminen sekä työntekijän että työnantajan toimesta on poikkeuksellinen toimenpide, johon ei voida ryhtyä työsopimuslain (55/2001, TSL) mukaan ilman erittäin painavaa syytä (TSL 8:1). Työsopimuslain mukaan purettaessa työsopimus sopimussuhde päättyy välittömästi. Lain mukaan työsopimussuhde päättyy, vaikka esimerkiksi pelaaja käyttäisi lainvastaisia perusteita. Tällaisessa tilanteessa työnantajalla on kuitenkin lain mukainen oikeus korvaukseen. Sopimussuhteen päättymiseen mahdollisella korvausvelvollisuudella ei kuitenkaan ole merkitystä.

Pelaajasopimuksen purkaminen on urheiluoikeudessa kuulunut urheilun sisäisen sääntelyn piiriin. Esimerkiksi Suomen Palloliiton kilpailumääräyksissä asiasta on todettu seuraavasti (Suomen Palloliiton kilpailumääräykset 2005, 18 §: Sopimuksen purkaminen):

1. Jos pelaaja on purkanut sopimuksen ja seura vastustaa sopimuksen purkamista, voi seura saattaa asian seitsemän päivän kuluessa asiasta tiedon saatuaan liiton kilpailuvaliokunnan käsiteltäväksi. Kilpailuvaliokunta päättää siitä, onko pelaajalla oikeus purkaa voimassa oleva sopimus ja onko pelaajalla pelioikeus uudessa seurassa. Kilpailuvaliokunnan päätöksestä voi valittaa 7 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista liittohallitukseen ja liittohallituksen päätöksestä 7 päivän kuluessa tiedoksisaannista Urheilun oikeusturvalautakuntaan.
2. Jos pelaaja tai seura riitauttaa kilpailuvaliokunnan päätöksen tai liittohallituksen tekemän päätöksen, niin päätöstä noudatetaan niin kauan kuin lainvoimaisella päätöksellä toisin päätetään.

Pääsääntöisesti pelaajasopimukset ovat määräaikaisia ja sitovat kumpain osapuolta sopimuksen mukaisin ehdoin (TSL 1:3). Työsopimuslain 6 luvun 1 §:n mukaan määräaikaiset työsopimukset päättyvät ilman irtisanomista määräajan päättyessä tai sovitun työn valmistuessa.³ Urheilussa on vaikea pitää määräaikaisen sopimuksen päättymissyyntä sovitun työn valmistumista. Tämäkin syy voi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, kun seura on hankkinut vahvistuksen joukkueeseen ja hänen

---

³ Schön on kirjoituksessaan *Urheilu ja oikeus* -lehdessä (2003) käsitellyt määräaikaisien pelaajasopimusten edellytyksiä työsopimuslain mukaan. Määräaikaisien pelaajasopimusten päättämisiä hän arvioi vain seurojen näkökulmasta.

kanssaan on sovittu siitä, että sopimus päättyy, mikäli seura varmistaa sarjapaikan tai sarjanousun.

Työsopimuksen purkaminen edellyttää erittäin painavaa syytä. Työsopimuslain 8 luvun 1 §:n mukaan työnantaja saa purkaa työsopimuksen irtisanomisaikaa noudattamatta ja työsuhteen kestosta riippumatta vain erittäin painavasta syystä. Tällaisena syynä voidaan pitää työntekijän työsopimuksesta tai laista johtuvien, työsuhteeseen olennaisesti vaikuttavien velvoitteiden niin vakavaa rikkomista tai laiminlyöntiä, että työnantajalta ei voida kohtuudella edellyttää sopimussuhteen jatkamista edes irtisanomisajan pituista aikaa.

Työntekijä saa vastaavasti purkaa työsopimuksen päättyväksi heti, jos työnantaja rikkoo tai laiminlyö työsopimuksesta tai laista johtuvia, työsuhteessa olennaisesti vaikuttavia velvoitteitaan niin vakavasti, että työntekijältä ei voida kohtuudella edellyttää sopimussuhteen jatkamista edes irtisanomisajan pituista aikaa.

Työsopimuksen purkamissäännökset antavat työntekijälle ja työnantajalle oikeuden päättää sopimussuhde toisen osapuolen sopimusrikkomuksen tai sen edellytysten vastaisen käyttäytymisen johdosta. Työsopimuksella perustetaan sopimusosapuolten välille keskinäistä luottamusta edellyttävä oikeussuhde, jota molempien sopimusosapuolten tulee kunnioittaa. Mikäli sopimussuhteen jatkamisen edellytykset lakkaavat, ääritapauksessa sekä työnantajalla että pelaajalla on oikeus purkaa sopimus ja välittömästi vapautua omista velvoitteistaan toista kohtaan, mikäli häneltä ei kohtuuden mukaan voida edellyttää sopimussuhteen jatkamista (TSL 8:1.2).

Ongelmana tällaisessa tilanteessa on se, mitä työsopimuksen (pelaajasopimuksen) purkaminen merkitsee pelaajaoikeuksien kannalta. Työoikeudellisesti sopimuksen purkamisen tulisi tarkoittaa myös sitä, että tällöin pelaaja saa pelioikeutensa itselleen. Pelioikeuksien hallinta on edellytys sille, että pelaaja voi siirtyä toisen työnantajan palvelukseen ja tehdä töitä.⁴ Mikäli pelaajalla ei ole niitä hallinnassaan, koska esimerkiksi edellinen työnantaja on riitauttanut työsopimuksen purkamisen ja pidättänyt itselleen pelaajan pelioikeudet,⁵ uusi työnantaja ei voi ottaa häntä pelaajakseen.

---

⁴ Ks. Ferrari s. 56–61.

⁵ Seuran oikeus vastustaa ja riitauttaa sopimuksen purkaminen, ks. SPL:n kilpailumääräykset 18 §.

Työsopimuksen purkamisen ja siten myös pelaajasopimuksen yleiset edellytykset ja vaikutukset on säännelty työsopimuslaissa. Mikäli työsuhteen tunnusmerkistö täyttyy, pelaaja on työlainsäädännön pakottavien määräysten alaisuudessa (TSL 1:1).⁶ Työoikeudellisesti arvioiden työnantaja ja työntekijä eivät voi keskinäisellä sopimuksellaan heikentää niitä pelaajan vähimmäisoikeuksia, jotka on laissa säädetty. Pakottavasta lainsäädännöstä ei ole mahdollista poiketa myöskään yhdistysten, kuten esimerkiksi SPL:n, antamalla sääntömääräyksellä.

Seuraavaksi tarkastellaan työoikeudellisen lähestymistavan ja urheiluoikeuden sisäisen sääntelyn välistä kollisiota tarkemmin. Ensin käsitellään pelaajan ja sitten lyhyemmin työnantajan toimesta tapahtuvaa sopimuksen purkamista sekä työoikeudellisesti että urheilun sisäisen sääntelyn kannalta. Kysymyksiä voidaan tässä yhteydessä käsitellä vain melko alustavasti. Esimerkiksi seuran sidonnaisuutta oman lajiliittonsa määräyksiin ei nyt arvioida, vaikka tällä on käytännössä suuri merkitys esimerkiksi sen osalta, miksi lajiliittojen määräyksiä noudatetaan myös sopimuksen purkamistilanteissa.⁷

2. PELAAJASOPIMUKSEN PURKAMISESTA PELAAJAN TOIMESTA

2.1. Lähtökohta

Työsopimuslain mukaan pelaajalla on oikeus purkaa työsopimuksensa, jos työnantaja rikkoo tai laiminlyö sopimussuhteeseen olennaisesti vaikuttavia velvoitteitaan. Lisäksi rikkomisen on oltava niin vakavaa, että

---

⁶ Joukkueurheilijan työoikeudellinen asema vastaa tässä esitettyä myös ulkomailla. Esim. Iso-Britannian osalta ks. Beloff, Kerr, Demetriou s. 92–93: ”There is a raft of employment legislation providing protection, for example in the event of unfair dismissal, redundancy, failure to pay wages. The interpretation of such legislation is not affected by the fact that an employee is a spotsperson.” Ks. myös Gardiner, Felix, James, Welch & O’Leary s. 341. Vrt. O’Leary & Caiger s. 323–327, jossa arvioidaan, onko joukkueurheilijoiden (jalkapalloilijoiden) työoikeudellinen asema viime vuosina kuitenkin muuttunut niin, että heidät voitaisiinkin ainakin tietyissä tilanteissa rinnastaa itsenäisiin yrittäjiin.

⁷ Määräyksistä poikkeamisen seurauksena voi ääritilanteessa olla sarjasta tai lajiliiton toiminnasta poissulkeminen.

toiselta osapuolelta ei voida kohtuudella edellyttää sopimussuhteen jatkamista edes irtisanomisajan pituista aikaa. Työsopimuslain sanamuodon perusteella kohtuus liittyy sopimussuhteen jatkamisen arviointiin. Sopimusrikkomuksen pitää olla niin merkittävä, ettei kohtuuden mukaisia edellytyksiä sopimuksen jatkamiselle ole olemassa.

Mikä tahansa sopimusrikkomus ei oikeuta pelaajaa purkamaan sopimustaan, vaan sen edellytyksenä on olennaisuus.⁸ Olennaisuusvaatimuksen avulla otetaan huomioon myös rikkoneen seuran intressit. Kummankin osapuolen on yleisen elämäkokemuksen perusteella ymmärrettävä ja siedettävä vähäiset poikkeamat sopimussuhteen aikana verrattuna täysin oikeaan suoritukseen. Pelaajan purkaessa sopimuksen tulee purkamissyyn olla niin merkittävä, että se syrjäyttää sopimusten sitovuuden periaatteen. Rikkomus on olennainen, mikäli se aiheuttaa pelaajalle vakavaa haittaa. Sopimusrikkomuksen olennaisuus ratkaistaan yleensä tapaus kerrallaan ja pääsääntöisesti rikkovan osapuolen vastapuolen (pelaajan) näkökulmasta. Rikkomuksen vakavuus riippuu tapausta koskevasta kokonaisharkinnasta, johon vaikuttavat mm. laiminlyödyn suorituksen merkityksellisyys, rikkomusten toistuminen ja niiden mahdollinen uusiutuminen, merkitys luottamussuhteeseen, työnantajan menettely, sopimuksen merkitys ja tietenkin mahdollisuus sopimiseen.⁹

Työsopimuksen purkamiseen ei ole vakiintunutta ”matemaattista kaavaa”. Sopimuksen purkaminen ei saa johtaa kohtuuttomuuteen, mihin se harvemmin pelaajan purkaessa johtaa, vaikka otetaan huomioon myös työnantajan intressit. Sopimussuhteen jatkamisen kohtuullisuutta arvioidaan purkamistilanteissa etupäässä vain purkavan osapuolen kannalta.¹⁰ Purkamistilanteissa on otettava huomioon ja arvioitava se, mitä vastaavissa tilanteissa sopijapuolilta yleensä voidaan edellyttää. On kuitenkin huomattava ja muistettava, että pelaajalla on oikeus purkaa sopimuksensa työsopimuslain nojalla, eikä tätä oikeutta voida häneltä sopimuksin tai sääntömääräyksin poistaa tai edes rajoittaa.

---

⁸ Ks. Rauste s. 150.

⁹ Työoikeus s. 596.

¹⁰ Seuran kannalta purkaminen voi olla merkittävää esimerkiksi silloin, kun purkaminen tapahtuu kesken sarjakauden ja ns. siirtoikkunan ollessa kiinni. Tällöin korvaavien pelaajien tilalle saaminen ei ole mahdollista. Varsinkin ns. avainpelaajien suorittama sopimuksen purkaminen voi johtaa seuran kannalta hankalaan tilanteeseen.

Työoikeudellisesti arvioiden urheiluseurat eivät voi kiertää työsopimuksen purkuperusteita koskevia työsopimuslain määräyksiä pelaajasopimukseen otettavien sopimusehtojen avulla. Nykyiset kilpailumääräykset, joita seuran lajiliiton jäsenenä on noudatettava, lähtevät kuitenkin siitä, että lähtökohtaisesti pelaaja ei voi purkaa määräaikaista pelaajasopimusta kesken sopimuskauden, vaan hänen on pelattava koko sopimuksessa määritelty aika työnantajanaan olevassa seurassa. Lisäksi pääsääntöisesti pelaajalla on oikeus purkaa pelaajasopimuksensa seuransa kanssa vain sillä edellytyksellä, että hänen seuransa siihen suostuu, siis yhteisymmärryksessä.¹¹

Pelaajan käyttäessä lainmukaista purkuoikeuttaan on siitä työsopimuslain mukaan seurauksena irtaantuminen aikaisemmasta sopimussuhteesta. Tästä pitäisi, työoikeudellisesti arvioiden, seurata se, että pelaajaoikeudet siirtyvät tai ainakin niiden pitäisi siirtyä välittömästi pelaajalle itselleen ja seura ei enää olisi oikeutettu määräämään pelaajasta ja hänen pelioikeuksistaan. Seura ei myöskään voi saada, edelleen työoikeudellisesti asiaa lähestyen, siirtomaksua sellaisesta pelaajasta, jonka pelaajasopimus on päättynyt pelaajan purettua sopimuksensa ja tämän jälkeen siirtyessä uuteen seuraan.¹²

Urheiluoikeudellisesti tällainen järjestelmä on seuran kannalta ongelmallinen. Pelioikeudet kuuluvat lajiliittojen määräysten mukaan seuroille ja toisaalta seuroille on myös turvattu siirtokorvaukset. Jotkut seurat ovatkin varautuneet pelaajan kanssa tekemässään sopimuksessa ainakin ilman perustetta tapahtuviin sopimuksen purkamisiin. Käytetyt keinoja ovat olleet muun muassa seuran oikeus siirtokorvaukseen pelaajan sopimuksessa määritellyn sopimuskauden loppuun saakka sekä sopimussakkolauseke. Laillisten sopimuksen purkamisten yhteydessä tällaisia keinoja ei tiettävästi ole käytetty, eikä niitä työoikeudellisesti arvioiden voida liittääkään tällaisiin tilanteisiin.

---

¹¹ Rauste s. 150.

¹² Ks. Rauste s. 150, jossa myös todetaan, että käytännössä nimenomaan siirtokorvauksen menettäminen on seurojen kannalta nykyisin tehokkain kannustin hoitaa sopimusvelvoitteensa pelaajia kohtaan siten, että pelaajat eivät voisi päättää sopimuksiaan ennenaikaisesti.

2.2. Konkreettisia purkamisperusteita

Mitkä sitten ovat niin olennaisia ja vakavia sopimusrikkomuksia, että pelaajalla voi niiden yhteydessä olla oikeus purkaa pelaajasopimuksensa. Todennäköisesti yleisin syy on seuran/työnantajan palkanmaksuveloitteen laiminlyöminen, ts. pelaaja ei saa vastiketta tekemästään työstä (TSL 2:16). Palkanmaksun viivästymisen ja määrän tulee olla olennainen, joten pieni viivästynyt suoritus tai vähäinen viivästys eivät voi olla purkuperusteina. Jokaista eteen tullutta tilannetta pitää arvioida tapaus tapaukselta.

Arviointiin vaikuttaa myös se, mikä merkitys palkan saamatta jäämisellä on pelaajalle. Se, onko pelaaja esimerkiksi kokopäivätoiminen ammattilainen vai muutakin työtä tekevä sivutoiminen pelaaja, vaikuttaa tilanteen arviointiin. Varsinkin ammattilainen on yleensä riippuvainen työnantajaltaan saamastaan palkasta. Sivutoimisella pelaajalla saattaa olla ammattilaista paremmat mahdollisuudet selviytyä seuran mahdollisista talousvaikeuksista huolimatta.¹³ On syytä huomata, että purkamisoikeus ei edellytä sitä, että seura jättää palkan maksamatta tahallaan, vaan myös seuran maksukyvyttömyydestä johtuva palkanmaksun laiminlyönti voi oikeuttaa pelaajasopimuksen purkamiseen.¹⁴

Toinen merkittävä purkamisperuste saattaa olla se, että seura laiminlyö vakuutusturvan ottamisen pelaajalle, jolle tällainen vakuutus on lain mukaan otettava. Esimerkiksi SPL:n kilpailumääräyksissä on säännös siitä, että pelaajalla tulee olla voimassa oleva vakuutus, joka seuran tulee toimittaa liittoon. Ns. ammattilaispelaajalla tulee olla urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain edellyttämässä tilanteissa seuran järjestämä vakuutusturva. Mikäli tällaisella pelaajalla ei ole lain edellyttämää vakuutusturvaa, on hän liiton sääntöjen mukaan pelioikeudeton.¹⁵ Seuran laiminlyötyä vakuutusturvan pelaaja ei voi hankkia toimeentuloansa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla, johon kaikilla kansalaisilla jo perustuslain mukaan on oikeus.¹⁶ Jos pelaajan palkkasumma ei edellytä vakuutusturvaa, purkuperustetta ei vakuuttamatta jättämisen johdosta ole, ellei seuran ja pelaajan välisessä työsopimuksessa ole erikseen sitouduttu vakuutusturvan ottamiseen. Vakuutus-

---

¹³ Rauste s. 151.

¹⁴ Ks. KKO 1993:74.

¹⁵ Ks. SPL:n kilpailumääräykset 3 luku 9§: Pelaajan sopimus ja lakisääteinen tapaturma- ja eläketurva.

¹⁶ Perustuslaki 18 §.

turvan järjestämisen tärkeys korostuu lajeissa, joissa fyysinen kamppailu kuuluu pelin luonteeseen.¹⁷

Kolmantena syynä sopimuksen purkamiseen voi poikkeuksellisissa tilanteissa olla pelaajan vähyys. Joukkueen valmentaja on se henkilö, joka valitsee kulloinkin parhaan mahdollisen ”työntekijäjoukon” pelaamaan otteluissa. Pelaajan tulee pystyä osoittamaan se, että hänet on perusteettomasti ja syrjivällä tavalla toistuvasti jätetty ilman pelaiaikaa.¹⁸ Kyseisen väitteen oikeaksi todistaminen on erittäin vaikeaa, mikäli pelaajasopimuksessa ei ole sovittu tietystä pelaajasta. Tällainen tilanne voi syntyä myös esimerkiksi tilanteessa, jossa pelaajan tiedetään päättyneiden sopimusneuvottelujen johdosta lopettavan asianomaisessa seurassa pelaamisen ja siirtyvän kilpailevaan seuraan sopimuskauden päätyttyä. Pelaajan vähyyden merkitystä arvioitaessa on muistettava sekin, että pelaajan työtä on myös osallistuminen seuran harjoituksiin työnantajan johdon ja valvonnan alaisuudessa ja että pelaaja saa myös penkillä istuessaan palkkansa.¹⁹

Yksittäinen tapaus, jolloin pelaaja on jätetty penkille, ei ole hyväksyttävä syy purkaa sopimusta, koska se pelaajan taitojen riittämättömyyden ja joukkueen pelitaktiikan lisäksi voi olla myös kurinpitoseuraamus siitä, että pelaaja on käyttäytynyt sopimattomasti.

Pelaajan vähyys on mainittu myös FIFA:n solidaarisuusjärjestelmän ja periaatteiden kohdalla sopimuksen päättämisperusteena. Näiden mukaan (artikla 12) pelaajalla on urheilullisesti pätevä syy rikkoa sopimuksensa seuran kanssa, jos hän pystyy näyttämään kauden lopussa, että hän on pelannut kentällä vähemmän kuin 10 % seuran pelaamisissa

---

¹⁷ Työoikeuden näkökulmasta pelaajan työturvallisuus ei ole sopimuksenvarainen asia. Työoikeudessa ei hyväksytä sitä, että esimerkiksi pelaaja antaisi suostumuksensa siihen, että hänen saisi kohdistua lain asettaman työturvallisuustason ylittävää väkivaltaa. Vaikka kyseinen taso arvioidaan esimerkiksi jääkiekossa pelin luonne huomioon ottaen, silti jääkiekkoväkivalta voi yksittäisissä tilanteissa ylittää lain hyväksymän tason. Kyse ei tarvitse kuitenkaan olla esimerkiksi väkivallasta, joka konkreettisesti aiheuttaa pelaajalle vakavan vamman. Urheiluoikeudellisilla sisäisillä sääntelyillä on työturvallisuuden yhteydessä vähäinen merkitys. Tällaisista syistä esimerkiksi jääkiekkoon mukaan tullut väkivaltaisuus voi yksittäisissä tilanteissa oikeuttaa pelaajan purkamaan työnsopimuksensa, vaikka pelaajan omassa työnantajassa ei olisi asiaan konkreettista syytä. Oman työturvallisuuden olennainen vaarantuminen on työntekijälle peruste päättää työnsopimuksensa.

¹⁸ Ks. Rauste s. 154.

¹⁹ Jos palkka on sidottu pelaikaan, perusteeton pelaajan vähyys luonnollisesti helpottaa purkamiskynnyksen ylittymistä.

virallisissa otteluissa. Tällainen urheilullisesti pätevä syy ratkaistaan yksittäistapauksittain ja sen tulee riippua pelaajan erityisolosuhteista.²⁰

On vaikea yleispätevästi arvioida, mitkä saattaisivat olla kyseisiä erityisolosuhteita. Ne on harkittava kussakin tapauksessa erikseen. Voitanee kuitenkin lähteä siitä, että määräys soveltuu enemmän tai vähemmän mielivaltaisten, esimerkiksi rangaistusluonteisten perusteiden arviointiin. Kyse on tällöin pelaajan tarkoituksellisesta syrjinnästä, jota ei voida perustella pelaajan pelisuorituksiin liittyvillä syillä.²¹

Oleellista on kuitenkin huomata se, että pelaajan vähyys on tunnustettu päteväksi päättämisperusteeksi. Myös SPL on velvollinen noudattamaan FIFA:n määräyksiä, joten myös pelaajan vähyys voi olla yksittäistapauksessa peruste purkaa pelaajasopimus laillisesti. Mikäli siis pelaaja pystyy kesken sopimuskauden, esimerkiksi kauden päätyttyä, osoittamaan sen, ettei hän ole saanut riittävästi pelaikaikaa, hänellä saattaa olla oikeus purkaa sopimus, vaikka määräaikaisen sopimuksen voimassaoloa olisi vielä jäljellä.²²

---

²⁰ FIFA:n säännöt 2. osa kappale neljä: Solidaarisuusjärjestelmä.

²¹ Vrt. Rauste s. 154.

²² Suomessa ei juuri ole käyty keskustelua pitkien pelaajasopimusten ongelmallisuudesta. Tämä johtunee ennen muuta siitä, että meillä pitkiä sopimuksia ei joukkueurheilussa käytetä läheskään siinä määrin kuin esimerkiksi ns. suurissa jalkapallomaissa. Esim. Rauste toteaa, että lainsäädäntö ei aseta esteitä pitkien pelaajasopimusten käyttämiselle, kun jokainen urheiluseura saa itse vapaasti päättää, kuinka pitkiä sopimuksia se käyttää. Pitkät sopimukset voivat kuitenkin olla kyseenalaisia, jos ne perustuvat urheilujärjestöjen sääntömääräykseen tai seurojen väliseen sopimukseen. Tällöin kysymyksessä voi olla kilpailunrajoituslainsäädännön vastainen kartelli, ks. Rauste s. 397–403. Eräät ulkomaiset tutkijat ovat kyseenalaistaneet pitkien sopimusten lainmukaisuuden myös silloin, kun ne perustuvat pelkästään seurojen päätökseen. Asia on tullut erityisen ajankohtaiseksi EY:n tuomioistuimen Bosman-tapauksen (C-415/93) jälkeen seurojen siirrettyä käyttämään useiden vuosien mittaisia pelaajasopimuksia vastavetona siirtomaksujärjestelmän osittaiselle poistumiselle. Ulkomaisessa kirjallisuudessa viitataan siihen, että pitkät sopimukset rajoittavat vapaata kilpailua, jos niiden pääasiallisena tarkoituksena on estää pelaajien vapaa liikkuminen ja pelaajien mahdollisuus valita itse työnantajansa – ja näin ollen taata kyseiselle seuralle mahdollisimman edullinen kilpailuasetelma. Erityisesti nuorten pelaajien sitominen seuraan pitkillä sopimuksilla useiksi vuosiksi voidaan kilpailunrajoitusta koskevan lainsäädännön näkökulmasta asettaa kyseenalaiseksi, ks. esim. Beloff, Kerr, Dimitreou s. 93–96 ja siinä mainittu kirjallisuus sekä Gardner, Felix, James, Welch & O’Leary s. 351–353 ja 357–363. Suomessa alle 18-vuotiaan oikeudesta tehdä työsopimus säädetään nuorista työntekijöistä annetussa laissa (998/1993). Alaikäinen, joka on täyttänyt 15 vuotta, saa työntekijänä itse tehdä, irtisanoa ja purkaa työsopimuksen. 15–18 vuotiaan työntekijän työsopimuksen voi purkaa työntekijän lisäksi myös holhooja, jos purkaminen on tarpeellista alaikäisen kasvatuksen, kehityksen tai terveyden kannalta.

Neljäntenä syynä voi olla harhaanjohtaminen sopimusta tehtäessä. Tämä voi tulla kyseeseen erityisesti tilanteessa, jossa sopimusneuvotte- luissa pelaajalle on annettu erilaisia lupauksia ja ne ovat myöhemmin osoittautuneet paikkansapitämättömiksi. Näin saattaa olla esimerkiksi silloin, kun pelaajalle on luvattu keskeinen ja tärkeä rooli joukkueessa tai hänen puolisolleen on luvattu järjestää työpaikka, mikäli pelaaja solmii sopimuksen kyseisen seuran kanssa.²³ Kyse tulee olla harhaan johtamisesta sellaista seikkojen osalta, jotka ovat ratkaisevasti vaikut- taneet pelaajan päätökseen tehdä sopimus kyseisen seuran kanssa.

Lisäksi työnantaja ja pelaaja voivat ottaa tekemäänsä sopimukseen ehdon, jonka mukaan seuran pudotessa alemmalle sarjatasolle pelaajal- la on oikeus purkaa sopimus. Mikäli tästä on maininta pelaajasopimuk- sessa, siihen voidaan vedota, koska työsopimuslaki ei estä työsopimuk- sen osapuolia sopimasta keskenään sopimuksen ennaikaisesta purka- misoikeudesta työsuhteen heikomman osapuolen eli työntekijän eduksi (sopimusvapaus).²⁴ Muutoin purkamisperusteet eivät ole sopimuksen- varaisia. Jossakin yksittäisessä tilanteessa seuran putoaminen alemmal- le sarjatasolle saattaa sellaisenaankin olla työoikeudellisesti arvioiden siinä määrin olennainen muutos, että pelaajasopimuksen purkaminen on jo tällä perusteella ilman sopimukseen otettua ehtoa mahdollinen.²⁵

Palloliiton sääntöjen mukaan seuran konkurssi voi olla syy pelaaja- sopimusten purkautumiseen. Sääntöjen mukaan mikäli konkurssihallin- to päättää luopua kilpailutoiminnasta tai mikäli konkurssi raukeaa varo- jen puutteeseen, pelaajien sopimukset katsotaan päättyneiksi ja pelaajat voivat muuttaa edustusoikeutensa uuteen seuraan.²⁶

2.3. Purkaminen ja SPL:n säännöt

Suurin ongelma pelaajasopimusten purkamistapauksissa on tällä het- kellä se, että SPL:n säännöt ovat ristiriidassa työntekijän suojaksi työ- sopimuslaissa säädettyjen pakottavien säädösten kanssa. Vaikka pelaaja

---

²³ Rauste s. 154–155.

²⁴ Rauste s. 156.

²⁵ Tätä tukee ainakin se, että pelaajasopimukset yleisesti solmitaan vain vuodeksi, jolloin tulevan kauden sarjataso voidaan tietää sopimusta solmittaessa.

²⁶ Suomen Palloliitto: Kilpailutoimintaan liittyvät määräykset 2 luku 6 §.

on omasta mielestään riittävin perustein purkanut työsopimuksensa, hänen työnantajansa eli seura ei välttämättä luovuta pelaajalle hänen pelioikeuksiaan ja näin vapautta häntä valitsemaan uutta seuraa eli työnantajaa.

Suomen Palloliiton sääntö- ja lakivaliokunta on käsitellyt asiaa antamassaan lausunnossa lajiliiton oikeudesta estää sopimuksen purkaneen pelaajan siirtyminen vapaasti seurasta toiseen.²⁷

Lausunnossa todetaan yleisesti se, että työntekijän eli pelaajan purkaessa työsopimuksensa yksipuolisesti purkamisella on välitön vaikutus itse työsuhteen päättymiseen. Käsiteltäessä työsuhteessa olevaa joukkuepelaajaa on peruslähdekohta sama. Työnantajalla on oikeus vaatia vahingonkorvausta ennenaikaisesti päättyneen työsuhteen johdosta.

Lausunnon mukaan pelaajat samoin kuin seurat ovat kuitenkin sitoutuneet noudattamaan lajiliiton sääntöjä ja näiden mukaan oikeus osallistua kilpailutoimintaan edellyttää pelioikeutta, josta ei määrää pelaaja eikä seura vaan liitto. Oikeus edustaa toista seuraa yksipuolisen sopimuspurun jälkeen ei ole siten yksinomaan työoikeudellinen, työntekijän ja työnantajan sopimussuhteeseen liittyvä asia, vaan koskettaa koko kilpailujärjestelmää ja sen koheesiota. Suomen Palloliiton vakiintunut käytäntö on, että mikäli seura on purkanut pelaajan työsopimuksen, pelaaja saa heti vapaan siirto-oikeuden. Mikäli pelaaja on ilman laillisia perusteita purkanut työsopimuksen, käytäntönä on ollut, että vapaa siirto-oikeus syntyy vasta seuran ja pelaajan sopimuskauden kuluttua umpeen. Jos tuosta käytännöstä luovutaan, menettävät lausunnon mukaan seurojen ja pelaajien väliset sopimukset merkityksensä, kun pelaaja voisi vapaasti ja omien mieltymystensä mukaisesti siirtyä seurasta toiseen.

Lausunnon mukaan sekä pelaaja että seura ovat sitoutuneet noudattamaan paitsi solmittua työsopimusta myös liiton sääntöjä, joiden mukaan tässä tilanteessa ei ole vapaata siirto-oikeutta. Jos ei ole yksilöidysti muuta sovittu, niin pelaajasopimus ei sinänsä oikeuta mihinkään tiettyyn peliaikamäärään joukkueessa. Jos pelaaja ei mahdu pelaavaan kokoonpanoon, ei seura syyllisty sopimusrikkomukseen, joka oikeuttaisi pelaajan purkamaan sopimuksen. Pelaajan purettua työsopimuksensa entisen seuran kanssa hän on työoikeudellisesti vapaa solmi-

---

²⁷ Suomen Palloliiton lausunto 2.6.2004.

maan työsopimuksen uuden seuran kanssa. Pelaaja voi tehdä osan työtehtävistään (harjoitukset), mutta ei toisia (osallistua otteluihin), mikäli sääntöjä ei ole noudatettu. Tämä on seurausta liiton säännöistä.

Näitä kysymyksiä ei lausunnon mukaan voida tarkastella pelkästään työoikeuden näkökulmasta, sillä kilpailutoimintaan liittyy paljon muuta. Palloliiton sääntöjen noudattamiseen sitoutuminen on kokonaisuuden kannalta tärkeää ja koskee niin pelaajia kuin seurojakin. Lajiliiton säännöillä voidaan rajoittaa vapaata siirto-oikeutta seurasta toiseen sopimusaikana, silloin kun ne ovat perusteltuja itse urheiluun liittyvistä syistä. Urheiluun liittyvät syyt rajoittaa siirto-oikeutta pyrkivät lausunnon mukaan takaamaan kilpailujärjestelmän toimivuuden estämällä mm. joukkueiden vahvistamisen rekrytoimalla pelaaja kilpailevasta joukkueesta tai vahvistamalla joukkuetta viimeisiin peleihin. Liitolla on ja täytyy olla oikeus estää osallistuminen kilpailuihin, mikäli pelaaja ei noudata sääntöjä siirtoasioista, dopingin käytöstä, kurinpitorangaistuksista tai seurasiirron yhteydessä noudatettavasta karensista. Tällaiset rajoitukset ovat yleisesti hyväksytyjä myös kansainvälisesti. EY-tuomioistuimien on ratkaisussaan muun muassa sallinut joukkueurheilussa tietyn takarajan, jonka jälkeen pelaaja ei voi enää samalla kaudella edustaa toista seuraa (tapaus Lehtonen). Rajoituksia perusvapauksiin on pidetty hyväksyttävänä silloin, kun kyse on puhtaasti urheiluun liittyvistä syistä.

Palloliiton lausunto tarkoittaa sitä, että liiton sääntöjen mukaan pelaajan purkaessa työsopimuksensa hän on työoikeudellisesti vapaa solmimaan uuden työsopimuksen, mutta ei voi tehdä kuin vain osan työtehtävistään uudessa seurassa. Liiton säännöt ovat näiltä osin työsopimuslaissa työntekijän eduksi säädettyjen pakottavien määräysten vastaisia. Pelaajalla on lausunnon mukaan oikeus purkaa pelaajasopimus, mutta siitä huolimatta säännöt estävät pelaajaa täysin tekemästä töitä uudessa seurassa. On selvää, ettei mikään toinen seura yleensä palkkaa pelaajaa, jolla ei ole liiton myöntämää pelioikeutta.²⁸

---

²⁸ EY:n tuomioistuin on todennut jo vuonna 1995 antamassaan tuomiossa Bosman (C-415/93), että urheiluliittojen määräyksellä, jolla rajoitetaan otteluihin osallistumista, rajoitetaan myös pelaajan mahdollisuuksia työn saantiin. Sillä seikalla, että urheiluliittojen määräykset eivät koske pelaajien työhön ottamista, jota ei ole rajoitettu, ei ole asiassa merkitystä, koska otteluihin osallistuminen on ammattipelaajan toiminnan olennainen tarkoitus (ks. tuomion kohta 120). Sama todettiin sittemmin koripalloilija Jyri Lehtosen siirtoa koskevassa tuomiossa C-176/96 (kohta 50). Vaikka näissä tuomioissa

Lausunnosta ilmenee edelleen, että pelaaja on käytännössä sidottu seuraansa sopimuskauden päättymiseen saakka, ”jos hän on ilman laillisia perusteita purkanut työsopimuksen”. Huomion arvoista tältä osin on se, että liitto arvioi itse, onko pelaajasopimuksen purkamiseen ollut laillisia perusteita. Työoikeudelliset riidat on kuitenkin ratkaistava joko yleisissä tuomioistuimissa tai välimiesmenettelyssä. Liitto käyttää siis tältä osin yleiselle tuomioistuimelle (tai välimiehille) kuuluvaa riidanratkaisovaltaa, vaikkakin liiton päätöksestä voidaan valittaa Urheilun oikeusturvalautakuntaan. Voidaan helposti olettaa, että liitto arvioi pelaajan suorittamaa sopimuksen purkamista varsin tiukin kriteerein. Kilpailujärjestelmän toimivuuden (”koheesion”) kannalta tämä lähtökohta on ymmärrettävä. Se on kuitenkin ristiriidassa pakottavan työoikeudellisen normiston kanssa, vaikka otettaisiin huomioon pelaajan mahdollinen oikeus vahingonkorvaukseen seuran pidättäessä pelaajan pelioikeudet ja nopeastikin saatava ratkaisu viime kädessä Urheilun oikeusturvalautakunnasta.²⁹

Rajoitukset pelaajan ”vapauksiin” ovat ainakin tiettyyn rajaan asti hyväksyttävissä alan oman hyväksyttävän käytännön perusteella (”urheiluun liittyvistä syistä”). Toisaalta käytännön tilanteet vaihtelevat myös urheilullisen arvioinnin osalta. Esimerkiksi pelaajan purkaessa mielestään pätevällä perusteella sopimuksensa liiton säännöt estävät häntä pelaamasta myös alemmalla sarjatasolla. Ainakin yhdessä jalkapalloilijan siirto-oikeutta koskeneessa tapauksessa asiaa on käytännössä jouduttu arvioimaan.³⁰ Kyseisen pelaajan työsuhteen purkamista ja pelaajaoikeuksien luovuttamista koskevassa asiassa antamassaan lausunnossa Turun ja Porin työsuojelupiiri totesi mm., että ”(T)yösopi-

---

olikin kyse työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskevasta EY:n perustamissopimuksen 48 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 39 artikla) soveltamisesta, niistä ilmenevä oikeusohje pelaajan oikeudesta työhön on epäilemättä sovellettavissa myös muihin urheiluliittojen määräyksiin, joilla käytännössä estetään pelaajan mahdollisuus tehdä työtä.

²⁹ Yhdenvertainen kohtelu, tasa-arvo ja syrjimättömyys, jotka ovat kaikille turvattuina oikeuksia, eivät tässä tilanteessa koske myös pelaajaa hänen purkaessa laillisesti pelaajasopimuksensa. SPL on velvollinen ja sitoutunut noudattamaan FIFA:n määräyksiä. Pelaajan pystyessä osoittamaan, ettei ole saanut riittävästi peliaikaa, on hänellä FIFA:n sääntöjen mukaan tiettyjen edellytysten täytyessä urheilullisesti pätevä syy purkaa sopimuksensa.

³⁰ Kyseessä oli II divisioonassa pelaavan joukkueen urheilija, joka oli purkanut pelaajasopimuksensa ja halusi siirtyä IV divisioonassa pelaavaan joukkueeseen.

muslain pakottava luonne huomioon ottaen mahdollista ei ole se, että työ sopimuslaissa asetettua kieltoa voitaisiin tehokkaasti kiertää siirtämällä työntekijän oikeudelliseen asemaan keskeisesti vaikuttavia seikkoja yksilöllisen pelaajasopimuksen ulkopuolelle siten, että ne perustuvat työnantajaseurojen keskinäisiin sopimuksiin tai niiden yhteiselinten päätöksiin.”³¹ Kyseessä ei ollut liiton sääntöjen kiertäminen, eikä urheilullisesti pätevä syy, koska kyseinen pelaaja ei ollut siirtymässä kilpailevaan seuraan, vaan halusi jatkaa pelaamista alemmalla sarjatasolla. Työsopimuslaki on hierarkkisesti ylempänä kuin Suomen Palloliiton säännökset, joten myös liiton on niitä noudatettava.³² Se kysymys, missä tällaiset riidat tulisi ratkaista, välimiesoikeudessa³³ vai yleisessä tuomioistuimessa³⁴, jakaa mielipiteitä.

3. TYÖNANTAJAN OIKEUS PURKAA PELAAJASOPIMUS

Työsopimuslain 8 luvun 1 §:n mukaan myös seuralla on oikeus purkaa pelaajan työ sopimus päättyväksi vain erittäin painavasta syystä. Tällaisena syynä voidaan pitää esimerkiksi sitä, että pelaaja laiminlyö varoituksista huolimatta työtehtävänsä eli harjoittelun ja/tai pelaamisen ilman hyväksyttävää syytä.³⁵

---

³¹ Ks. Turun ja Porin työsuojelupiirin lausunto 6.11.2003 Dnro 294/31/2003. Lausunnon mukaan työoikeuden kannalta pelaajaoikeudet ja ns. siirtokorvausjärjestelmä ovat TSL:n 3:5:n kilpailukieltosopimuksen piiriin kuuluvia asioita. Näin ollen pelaajan siirtymiselle uuteen seuraan ei voida asettaa ainakaan ankarampia rajoitettavia ehtoja, kuin mitä kilpailukieltosopimuksista on säädetty.

³² Myös ministeri Tarja Filatov on kommentoinut kyseistä tapausta professori Seppo Koskisen tiedusteltua häneltä kyseisestä asiasta. Vastauksessaan ministeri Filatov lausuu mm. ”Urheiluseurojen toimintaa ohjaavat säännöt voivat olla jäseniään ja toimintaan osallistuvia velvoittavia ja aiheuttaa lisävelvoitteita lainsäädännön lisäksi. Tällaiset säännöt eivät kuitenkaan voi syrjäyttää pakottavaa työ lainsäädäntöä.”

³³ Professori Ari Huhtamäki on Urheilu ja oikeus -lehdessä (2003) sitä mieltä, että riitoihin, joissa on kyse urheilijan elannon hankkimisesta tai muuten suurista taloudellisista eduista, tulisi saada juridisesti päteviä, nopeita ja täytäntöönpanokelpoisia tuomioita. Käyttökelpoinen tapa tähän on hänen mielestään välimiesmenettely.

³⁴ Lindh s. 57–65.

³⁵ Ks. KKO 1993:40. Kyse voi olla esimerkiksi siitä, että pelaaja kieltäytyy pelistä, koska ei pääse mieleiselleen pelipaikalle. Seuran oikeus purkaa pelaajan työ sopimus voi perustua moniin muihinkin syihin kuin työvelvoitteen laiminlyöntiin, kuten esimerkiksi alkoholin tai doping-aineiden käyttöön. Ks. näistä tarkemmin esim. Rauste s. 136–150.

SPL:n kilpailumääräysten mukaan seura voi saattaa pelaajasopimuksen purkamista koskevan asian kilpailuvaliokunnan käsiteltäväksi, jos pelaaja on purkanut sopimuksen. Kilpailuvaliokunta päättää siitä, onko pelaajalla oikeus purkaa voimassa oleva sopimus ja onko pelaajalla pelioikeus uudessa seurassa. Kilpailuvaliokunnan päätöksestä pelaaja tai seura voi valittaa liittohallitukseen ja liittohallituksen päätöksestä edelleen Urheilun oikeusturvalautakuntaan.

Jos seura on purkanut pelaajasopimuksen, pelaajalla ei kyseisten sääntöjen mukaan ole oikeutta saattaa asiaa kilpailuvaliokunnan käsiteltäväksi. SPL on edellä käsitellyssä lausunnossaan (2.6.2004) toisaalta todennut, että vakiintuneen käytännön mukaan pelaaja saa heti vapaan siirto-oikeuden, mikäli seura on purkanut pelaajan työsopimuksen.³⁶ On ilmeistä, että pelaajalla ei seuran purettua hänen työsopimuksensa ole edes tarvetta saattaa asiaa liiton käsiteltäväksi, jos hän on vapaa siirtymään uuteen seuraan. Ellei liitto jostakin syystä kuitenkaan myönnä siirto-oikeutta seuran purettua sopimuksen, säännöt näyttäisivät estävän pelaajalta asian saattamisen kilpailuvaliokunnan käsiteltäväksi. Liittohallituksen tulee kuitenkin pelaajan vaatimuksesta käsitellä siirto-oikeutta koskeva asia. Liittohallituksen päätöksen saatuaan pelaaja voi vielä viedä asian Urheilun oikeusturvalautakuntaan. Joka tapauksessa pelaajalla on oikeus saada työsuhteensa purkaminen yleisen tuomioistuimen harkittavaksi ja mikäli purkaminen todetaan laittomaksi, pelaajalla on oikeus korvaukseen.

Korvauksen suuruutta määrittäessä otetaan työsopimuksen päättämisen syystä riippuen huomioon työtä vaille jäämisen arvioitu kesto ja ansion menetys, määräaikaisen työsopimuksen jäljellä ollut kesto-aika, työsuhteen kesto, työntekijän ikä ja hänen mahdollisuutensa saada ammattiaan tai koulutustaan vastaavaa työtä, työnantajan menettely työsopimusta päätettäessä, työntekijän itsensä antama aihe työsopimuksen päättämiseen, työntekijän ja työnantajan olot yleensä sekä muut näihin rinnastettavat seikat (TSL 12:2.2).

---

³⁶ Tämä asia on ainakin joissakin seuroissa varmistettu myös pelaajasopimuksessa olevin määräyksin.

4. LOPUKSI

Pelaajasopimuksen purkamisessa ja siihen edellä kuvatuissa tilanteissa liittyvässä peliluvan epäämisessä on kyse pakottavan työoikeudellisen normiston ja urheilun sisäisten sääntöjen tai määräysten välisestä ristiriidasta. Työsopimuksen päättämistä koskevat työsopimuslain säännökset ovat pakottavaa oikeutta. Työsuhteessa olevalla pelaajalla on oikeus purkaa työsopimus, jos seura rikkoo työsuhteessa olennaisesti vaikuttavia velvollisuuksiaan niin vakavasti, että pelaajalta ei voida kohtuudella edellyttää sopimussuhteen jatkamista. Tästä ei työntekijän oikeuksia heikentäen voida sopia toisin. Myöskään urheilujärjestön antamalla säännöllä tai määräyksillä tätä oikeutta ei voida kaventaa.

Koska pelioikeus on olennainen ja välttämätön edellytys pelaajan työnteolle, on luontevaa ajatella, että myös pelioikeuden tulisi työsopimuksen purkamisen seurauksena palautua pelaajalle. Muutoin hän ei voi harjoittaa ammattiaan. Sen arvioiminen, onko pelaajasopimuksen purkaminen ollut lainmukaista, on tuomioistuinten tehtävä. Pelaaja ottaa joka tapauksessa riskin purkaessaan työsopimuksensa epävarmoin perustein ja kantaa tästä menettelystään mahdolliset johtuvat haitalliset seuraukset eli on velvollinen korvaamaan työnantajalleen aiheuttamansa vahingon.³⁷ Työoikeudellisesta näkökulmasta keskeistä on, että sopimuspuolen menettelyn laillisuutta eivät voi arvioida pelkästään toisen sopimuspuolen edustajat.

Urheiluliittojen kilpailusäännöt, joista tässä kirjoituksessa ovat esimerkkinä SPL:n kilpailumääräykset, saattavat usein olla ristiriidassa pakottavan työoikeudellisen normiston kanssa. SPL:n määräykset ”suosivat” työnantajaa siinä mielessä, että seuralla on erityinen oikeus riitauttaa pelaajasopimuksen purkaminen.³⁸ Kyseeseen voi tulla jopa tilanne, jossa seura kiusantekotarkoituksessa vie asian kilpailuvaiokunnan käsiteltäväksi ja näin ollen estää pelaajaa harjoittamasta ammattiaan.

Kyse on yleisellä tasolla siitä, voivatko ja miten kansalliset lajiliitot rajoittaa yksittäisen pelaajan oikeuksia ja mikä vaikutus lajiliittojen

---

³⁷ Ns. avainpelaajien kohdalla tämä riski ei tosin liene kovin suuri, koska uusi seura todennäköisesti tulisi maksamaan mahdollisen vahingonkorvauksen.

³⁸ Pelaajan työoikeudellista asemaa ajatellen on jo periaatteelliselta kannalta hyvin kyseenalaista, että hän on sidottu kuvatus kaltaisiin seurojen eli työnantajien keskenään päättämiin yksipuolisiin määräyksiin.

kilpailumääräyksillä on suhteessa työsopimuslaissa mainittuihin oikeuksiin. Urheilujärjestöjen laatimien sääntöjen velvoittavuus ei voi syntyä itsestään. Niiden velvoittavuus perustuu koko yhteiskunnassamme vallitsevaan sääntelyjärjestelmään, jonka mukaan toisen henkilön toimintaa ohjaavia sääntöjä voidaan antaa kolmella eri tavalla: lainsäädännöllä, yhteisöjen sisäisellä sääntelyllä ja sopimuksin. Nämä sääntelytavat voivat tulla kyseeseen myös urheilussa, mutta näillä sääntelyillä on keskinäinen hierarkiansa.³⁹

Urheilujärjestöt haluavat ymmärrettävistä syistä pitää kiinni oikeudestaan säännellä pelaajien liikkumista seurasta toiseen varsinkin sarjakauden aikana. Tähän viitataan myös SPL:n lausunnossa (2.6.2004). Urheilijoiden asemaa koskeneissa EY:n tuomioistuimen ratkaisuisa on niin ikään keskeisesti ollut kyse juuri tästä. Esimerkiksi asiassa Lehtonen (C-176/96) EY:n tuomioistuin totesi, että (määräaikaisten päätyttyä tehdyt) siirrot saattaisivat muuttaa tuntuvasti kulloisenkin joukkueen urheilullista painoarvoa sarjakauden aikana, jolloin eri joukkueiden sarjakauden aikana keskenään pelaamien otteluiden tulosten vertailukelpoisuus ja näin ollen sarjakauden normaali eteneminen kokonaisuutena vaarantuisivat (kohta 54). Urheiluliittojen toteuttamat toimenpiteet ottelujen asianmukaisen kulun varmistamiseksi eivät kuitenkaan saa olla laajempia, kuin on tarpeen tavoitteen saavuttamiseksi (kohta 56, ks. myös asia Bosman, tuomion kohta 104).

Arvioitaessa pelioikeutta (siirto-oikeutta) em. tuomioissa lausuttua silmällä pitäen on siten olennaista se, voidaanko kilpailujärjestelmän toimivuus varmistaa muulla kuin nykyisellä työnantajien yksipuoliseen päätökseen perustuvalla menettelyllä, joka ei näytä olevan sovitettavissa yhteen työoikeuden pakottavien normien kanssa. Työsopimuslain 3:5:n mukainen kilpailukieltosopimus saattaisi olla yksi mahdollisuus. Sen käyttämiseen pelaajasopimusten yhteydessä on tosin oikeuskirjallisuudessa suhtauduttu jokseenkin torjuvasti.⁴⁰ Kilpailukieltosopimusta koskeva säännös on kieltämättä tarkoitettu ensisijaisesti toisenlaisia (liike- ja ammattisalaisuuksia) kuin nyt puheena olevia tilanteita varten.

---

³⁹ Koivunen s. 4–8, s. 20–23 sekä s. 40–46

⁴⁰ Ks. esim. Rauste s. 362–369, jossa arvioidaan etupäässä sitä, voidaanko siirtomaksujärjestelmää pitää pelaajan työsopimukseen liittyvänä kilpailukieltolausekkeena. Vrt. kuitenkin Turun ja Porin työsuojelupiirin lausunto, jossa tämä toimintatapa periaatteellisella tasolla hyväksyttiin.

Perimmiltään kilpailukiellon ajatuksena on kuitenkin suojella työntekijän entisen työnantajan etuja rajoittamalla työntekijän oikeutta tehdä työsopimus työsuhteen päättymisen jälkeen sellaisen työnantajan kanssa, joka harjoittaa kilpailevaa toimintaa entisen työnantajan kanssa.

Koska työntekijää ei voida perusteettomasti estää käyttämästä ammattiosaamistaan tai ammattitaitoaan työsopimuksen päättämisen jälkeen, työsopimuslaissa säädetyt edellytykset kilpailukieltosopimuksen sallittavuudelle ovat verrattain tiukat. Säännöksen tarkoitus on suojata vain työnantajan todellisia ja perusteltuja oikeuksia. Ei kuitenkaan voitane kiistää sitä, että kilpailukieltosopimus voisi pelaajasopimukseen otettavana ehtona tarjota eräitä käyttökelpoisia etuja. Se voitaisiin rajata esimerkiksi vain samaa sarjatasoa koskevaan kilpailevaan toimintaan. TSL 3:5.3:n mukaan kilpailukieltosopimukseen voidaan lisäksi ottaa määräys vahingonkorvauksen sijasta tuomittavasta sopimussakosta, jonka enimmäismäärä saa vastata työntekijän työsuhteen päättymistä edeltäneen kuuden kuukauden palkkaa. Kilpailukieltosopimuksen käyttökelpoisuutta pelaajasopimusten yhteydessä lisäksi vielä se, että sopimus ei sido työntekijää, jos työsuhde on päättynyt työnantajasta johtuvasta syystä (TSL 3:5.4). Kilpailukieltosopimusta koskeva ehto ja siihen liittyvä määräys sopimussakosta saattaisivat pelaajasopimuksessa jo sinänsä estää harkitsemattomia purkamisia.⁴¹

Työsopimuslain säännökset ovat työntekijän eduksi pakottavaa oikeutta, joten myös urheilujärjestöjen tulee niitä noudattaa. Luonnollisesti myös työnantajaa on suojeltava siltä, ettei sopimuksia pureta perusteettomasti epäasiallisiin syihin vedoten. Pelaaja-agenttien, managereiden ja muiden, jotka hoitavat pelaajien asioita, tehtävänä on neuvoa ”päämiestään” tekemään lainmukaisia ratkaisuja. Pelaajankaan kannalta työsopimuksen purkaminen ei ole vähäinen asia. Siihen ei missään tapauksessa tule suhtautua kevyesti, eikä pitää sitä ensisijaisena ratkaisuna tai ohjeena mietittäessä erilaisia toimintavaihtoehtoja sopimusriitojen selvittämiseksi. Parhaaseen tulokseen päästään silloin, kun kiistan osapuolet voivat selvittää erimielisyytensä neuvotteluissa ilman erillistä väl miesmenettelyä tai käsittelyä käräjäoikeudessa.

---

⁴¹ Pääsääntöisesti sopimussakko voi vastata enintään työsuhteen päättymistä edeltäneiden kuuden kuukauden palkkaa. Työoikeudellisesti arvioiden tätä enimmäismäärää on pidetty ja voidaan myös urheilun yhteydessä pitää riittävänä.

Myös Euroopan yhteisöjen tuomioistuin (EYTI) on ratkaisukäytännössään omaksunut tulkintalinjan, jonka mukaan urheileminen on RS 2 artiklan tarkoittamaa taloudellista toimintaa, jos se on vastiketta vastaan suoritettua ansiotyötä tai palvelujen tarjoamista.⁴² Näin ollen myös Suomen Palloliiton ja muidenkin kansallisten lajiliittojen samoin kuin myös seurojen työnantajina pitää noudattaa EU:n määräyksiä työntekijöiden oikeuksista ja ottaa ne huomioon järjestäessään toimintaansa.

Pelaajasopimuksen purkaminen on aina poikkeuksellinen tilanne, jota tulisi välttää. Parhaaseen tulokseen yleensä päädytään, mikäli asioista voidaan yhteisymmärryksessä sopia. Aina se ei kuitenkaan ole mahdollista. Tästä syystä tarvitaan selkeät ”pelisäännöt” riitatilanteiden varalle. Urheiluliittojen olisi syytä arvioida kilpailumääräyksiään näiltä osin yhteistyössä pelaajayhdistyksen kanssa, jotta säännöt olisivat kaikille selvät ja niitä kunnioitettaisiin.

Lähteet

- Beloff, Michael; Kerr, Tim; Demetriou, Marie: Sports Law. Hart Publishing (1999).
- Filatov, Tarja: Vastaus professori Seppo Koskisen kyselyyn 16.9.2003: Jalkapalloilijan työsopimuksen purkaminen.
- Gardiner, Simon; Felix, Alexandra; James, Mark; Welch, Roger & O’Leary, John: Sports Law. Cavendish Publishing (1998).
- Ferrari, Luca: The ”Anelka case”: Artikelsamling, Svensk idrotts juridiska förening 1999 s. 56–61.
- Huhtamäki, Ari: Uusi vaihtoehto urheiluriitojen ratkaisutavaksi – paikallinen välimiesmenettely. Urheilu ja oikeus (2003). (www.urheiluoikeudenyhdistys.fi/urheilu_ja_oikeus-lehti/2003)
- Kairinen, Martti; Koskinen, Seppo; Nieminen, Kimmo; Valkonen, Mika: Työoikeus. WSOY (2002).
- Koivunen, Mika: Jääkiekon SM-liigan pelaajasopimus kolmannen hyväksi solmittuna sopimuksena: Opetusministeriön julkaisusarja 5/1999. Kansainvälisen Jalkapalloliiton (FIFA) säännöt.

---

⁴² Schön 2002 s.17

- Lindh, Ove: Några tankar om prövning av idrottsbeslut i allmän domstol och om idrottens skiljeklausuler: Artikelsamling, Svensk idrotts juridiska förening 1998.
- O'Leary, John & Caiger, Andrew: The re-regulation of football and its impact on employment contracts. Teoksessa Collins; Davies; Rideout (toim.): Legal Regulation of the Employment Relation. Kluwer (2000).
- Rauste, Olli: Urheilu oikeus. Lakimiesliiton Kustannus (1997).
- Schön, Esa: Määräaikaisen pelaajasopimuksen edellytykset työehtosopimuksen mukaan. Urheilu ja Oikeus (2003). (www.urheiluoikeuden-yhdistys.fi/urheilu_ja_oikeus-lehti/2003)
- Schön, Esa: Työntekijöiden vapaan liikkuvuuden periaate ja joukkueurheilu: Opetusministeriön julkaisusarja 4/2002 (Schön 2002).
- Suomen Palloliiton kilpailumääräykset 2005.
- Suomen Palloliiton sääntö- ja lakivaliokunnan lausunto lajiliiton oikeudesta estää sopimuksen purkaneen pelaajan siirtyminen vapaasti seurasta toiseen (2.4.2004).
- Turun ja Porin työsuojelupiirin lausunto 6.11.2003 Dnro 294/31/2003 Janne Aallon työsuhteesta.

URHEILU EUROOPAN PERUSTUSLAKISOPIMUKSESSA¹

Tuomas Ojanen, Antti Aine, Essi Kinnunen ja Tuomas Mylly

1. JOHDANTO

Euroopan unionin 25 jäsenvaltion ja kolmen ehdokasmaan valtion- ja hallitusten päämiehet allekirjoittivat 29. lokakuuta 2004 *Euroopan perustuslakia koskevan sopimuksen* (jäljempänä myös *perustuslakisopimus*). Sopimus on tarkoitettu korvaamaan nykyiset Euroopan unionin perustamissopimukset. Uudistus on pääosin kodifioiva, sillä ehdotukseen on koottu sellaista perustuslain luonteista ainesta, joka nykyisin on hajallaan perustamissopimuksissa ja EY:n tuomioistuimen oikeuskäytännössä.

Perustuslakisopimukseen sisältyy kuitenkin uusia aineksia nykyisiin perustamissopimukseen verrattuna. Yksi perustuslakisopimuksen uusista aineksista koskee urheilua. Perustuslakisopimuksessa urheilu on mainittu kahdessa artiklassa. Perustuslakisopimuksen I osan 17 artiklan

---

¹ Tiivistelmä opetusministeriölle laaditusta selvityksestä URHEILU EUROOPAN PERUSTUSLAKISOPIMUKSESSA. Selvitys Euroopan perustuslakisopimuksen urheiluartiklojen vaikutuksesta toimivaltasuhteisiin, urheilun autonomiaan ja itsesääntelyyn sekä urheilun muihin erityispiirteisiin. Turku 20.6.2005, 105 sivua. Selvityksen laadintaa johti ja siitä vastasi professori Tuomas Ojanen. Selvityksen kirjoittivat tutkija Antti Aine, tutkija Essi Kinnunen, tutkija Tuomas Mylly ja Tuomas Ojanen.

e) -kohdan mukaan urheilu kuuluu aloihin, joilla voidaan toteuttaa tuki-, yhteensovittamis- tai täydennystoimia. Perustuslakisopimuksen III osan 282 artiklan mukaan unioni ”myötävaikuttaa Euroopan urheiluun liittyvien asioiden edistämiseen ottaen huomioon sen erityispiirteet, vapaaehtoisuuteen perustuvat rakenteet sekä yhteiskunnallisen ja kasvatuksellisen tehtävän.” Saman artiklan g)-kohdan mukaan unionin toiminnalla ”pyritään kehittämään urheilun eurooppalaista ulottuvuutta edistämällä urheilukilpailujen rehellisyyttä ja avoimuutta ja urheilusta vastaavien järjestöjen välistä yhteistyötä sekä suojelemalla urheilijoiden, erityisesti nuorten urheilijoiden, fyysistä ja henkistä koskemattomuutta.”

Tämän artikkelin tarkoituksena on lyhyesti esitellä perustuslakisopimuksen vaikutuksia urheiluun. Huomion kohteena ovat ensinnäkin muutokset Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden välisissä toimivaltasuhteissa urheiluasioissa ja toiseksi urheiluartiklojen merkitsemät muutokset kilpailu- ja sisämarkkinaoikeuden aloilla. Kolmantena teemana ovat esillä urheilun erityispiirteiden sekä urheilujärjestöjen autonomian ja itsesääntelyn edellytykset ja rajoitukset perustuslakisopimuksen kannalta.

Euroopan perustuslakia koskevan sopimuksen on tarkoitus tulla voimaan sen jälkeen, kun se on hyväksytty kaikissa allekirjoittajamaissa kunkin maan valtiosäännön mukaisesti. Ranskassa 29.5.2005 ja Hollannissa 1.6.2005 järjestetyissä kansanäänestyksissä äänestäjien selvä enemmistö kuitenkin vastusti perustuslakisopimuksen hyväksymistä. Brysselissä 16. ja 17. kesäkuuta kokoontunut Eurooppa-neuvosto päätti lykätä perustuslakisopimuksen ratifiointiprosessia ensi vuoteen. Tässä artikkelissa esitetyt näkemykset ja kannanotot perustuvat perustuslakisopimukseen sellaisena kuin valtion- ja hallitusten päämiehet allekirjoittivat sen 29. lokakuuta 2004.

2. PERUSTUSLAKISOPIMUKSEN MERKITSEMÄT MUUTOKSET URHEILUA KOSKEVISSA TOIMIVALTASUHTEISSA

Nykyisissä EY:n ja EU:n perustamissopimuksissa ei ole annettu unionille nimenomaista toimivaltaa urheiluasioissa. Urheilua tai siihen liittyviä erityisintressejä ei ole muutenkaan nimenomaisesti huomioitu perustamissopimuksissa. Tästä lähtökohdasta huolimatta muutamilla nykyisten perustamissopimusten määräyksillä on kytkentöjä urheiluun.

Vuonna 1992 tehdyllä unionisopimuksella lisättiin yhteisön toimivaltaan kulttuuria koskevat alat (perustamissopimuksen osasto IX). Vaikka osastossa ei mainita erikseen urheilua, sen voidaan tulkita kuuluvan ainakin osittain kulttuuria koskevan osaston alaisuuteen². Samoin unionisopimuksella lisättiin kansanterveyttä koskeva 129 artikla, johon urheiluasiat voivat kytkeytyä esim. dopingin ja kuntoliikunnan edellytysten osalta.³ Lisäksi urheilun kannalta saattaa olla merkitystä VIII osaston määräyksillä sosiaalipolitiikasta, koulutuksesta ja nuorisoasioista. Unionin tiede- ja tutkimuspolitiikan toimet ovat jo useiden vuosien ajan ulottuneet antidopingtoiminnan edistämiseen tukemalla dopingaineisiin, niiden havaitsemismenetelmiin ja dopingin terveysvaikutuksiin kohdistuvaa tutkimusta.⁴

Edellä mainittujen perustamissopimusten kohtien perusteella voidaan jo nyt rajoitetusti säännellä urheiluun liittyvistä asioista unionin tasolla. Sääntelyn painopisteen on kuitenkin tällöin oltava asianomaisen artiklan alueella eikä yksinomaan urheilussa. Tällä hetkellä urheilu näyttäytyy siis parhaimmillaankin vain kulttuuri-, kansanterveys- tai nuoriso- ja koulutusasioiden yhtenä ulottuvuutena.

---

² Urheilu ja liikunta on osa eurooppalaista kulttuuriperintöä; jäsenvaltioiden urheiluun liittyviä yhteisiä piirteitä korostamalla voidaan rakentaa urheilun eurooppalainen malli, joka osaltaan toimii kansalaisten euroopan perustana.

³ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tuo asiassa T-313/02, David Meca-Medina ja Igor Majcen v. komissio, ratkaisu annettu 30.9.2004, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, esille dopingia koskevien määräysten yhteyden urheilijoiden terveyden suojeluun.

⁴ Ks. esim. KOM(1999)643 lopullinen, komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille, talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle, yhteisön tukisuunnitelma dopingin torjumiseksi urheilussa.

Uuden perustuslakisopimuksen I osaan sisältyvät määräykset unionin toimivallan luokittelusta unionin yksinomaiseen toimivaltaan, unionin ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan sekä aloihin, joilla unioni voi toteuttaa tuki-, yhteensovitus- tai täydennystoimia. Toimivaltalukittelu vastaa pääosin EY-tuomioistuimen vakiintunutta oikeuskäytäntöä. Unionin toimivallan laajuus ja sen käyttöä koskevat säännöt määritellään sopimuksen III osan kutakin politiikka-alaa koskevissa erityismääräyksissä.

Yksinomaisen toimivallan alalla vain unioni voi antaa lainsäädäntöä ja oikeudellisesti velvoittavia säädöksiä, kun taas jäsenvaltiot voivat tehdä näin ainoastaan unionin valtuuttamina tai unionin antamien säästöjen täytäntöön panemiseksi. *Jaetun toimivallan* alalla sekä unionilla että jäsenvaltioilla on valta antaa lainsäädäntöä ja oikeudellisesti velvoittavia säädöksiä. Jäsenvaltiot käyttävät toimivaltaansa siltä osin kuin unioni ei käytä omaa toimivaltaansa tai on päättänyt lakata käyttämästä sitä. Unionin toimivalta *tuki-, yhteensovitus- tai täydennystoimien kattamalla aloilla* ei korvaa jäsenvaltioiden toimivaltaa. Kyseisillä aloilla unionin säädöksillä ei myöskään voi yhdenmukaistaa jäsenvaltioiden lakeja ja asetuksia. Urheilu kuuluu artikla I 17 e) -kohdan mukaan tähän viimeksi mainittuun toimivallanjaon luokkaan.

Urheilun kuuluminen aloihin, joilla voidaan toteuttaa tuki-, yhteensovittamis- tai täydennystoimia merkitsee, ettei ero entiseen ole perustuslakisopimuksen hyväksymisen jälkeen välttämättä aivan niin mullistava kuin miltä se ensisilmäyksellä kenties näyttää. Vaikka urheilusta on pitkän kädenväännön jälkeen oma artiklansa, urheilu kuuluu aloihin, joilla unionin toimivalta ei korvaa jäsenvaltioiden toimivaltaa. Kyseisillä aloilla unionin säädöksillä ei myöskään yhdenmukaisteta jäsenvaltioiden lakeja ja asetuksia.

Uusissa artikloissa on ainakin osittain kysymys jo Amsterdamin julistuksessa⁵ 1997 ja Nizzan julkilausumassa⁶ vuonna 2000 mainittujen urheilun erityispiirteiden oikeudellistamisesta. Tietyt teemat, kuten esi-

---

⁵ Kesällä 1997 Amsterdamin huippukokouksessa hyväksyttiin urheilua koskeva julistus, joka liitettiin konferenssin päätösasiakirjaan. Siinä korostetaan urheilun yhteiskunnallista merkitystä ja kehoitetaan EU:n elimiä ottamaan huomioon erityisesti amatööriurheilun erityispiirteet ja urheilujärjestöjen näkemykset

⁶ Julkilausuma yhteisten politiikkojen täytäntöönpanossa huomioon otettavista eurooppalaisen urheilun erityispiirteistä ja sen yhteiskunnallisesta merkityksestä.

merkiksi urheilun vapaaehtoistyö, urheilun yhteiskunnallinen ja kasvatuksellinen funktio, nuorten urheilijoiden suojeleminen sekä urheilujärjestöjen asema, ovat olleet esillä jo näissä asiakirjoissa sekä komission Helsinki -selvityksessä⁷.

Perustuslakisopimuksen urheilua koskevien artiklojen suurin merkitys lieneekin siinä, että niiden myötä unionin toiminta urheiluasioissa ei enää välttämättä ilmene vain jonkin muun, sinänsä ensisijaisempana nähdyn toiminnan ulottuvuutena ja siten ”sivutuotteena” ja ”heijastusvaikutuksena”. Perustuslakisopimuksen urheiluartikat merkitsevät urheilun erityisluonteen tunnustamista yhteiskunnallisia ja kasvatuksellisia tehtäviä omaavana vapaaehtoisuuteen pohjautuvana kansalaistoiminnan alueena. Merkittävää on, että ne vahvistavat urheilun erityispiirteiden, yhteiskunnallisten ja sosiaalisten tehtävien olemassaolon määrittelemättä kuitenkaan tarkemmin niiden sisältöä.⁸

Merkittävimmät käytännön seuraukset urheilua koskevista uusista artikloista liittyvät budjettitoimivaltaan. Artikla III-282 nojalla unioni voi jakaa budjetistaan varoja urheilutarkoituksiin, jotka ovat artiklan tavoitteiden mukaisia. Vaikka urheilua tukevat hankkeet on jo nyt kytkettävissä aloihin, joilla yhteisöllä on ennestään toimivaltaa, artikla III-282 antaa mahdollisuuden urheilun suoraan tukemiseen. EY:n tuomioistuin totesi *Yhdistynyt kuningaskunta v. komissio*⁹ -tapauksessa, että kullakin budjetin menoerällä on oltava laillinen perusta perustamissopimuksissa. Ratkaisu merkitsi, että EU:n vireillä olevia urheilun rahoitusohjelmia jouduttiin keskeyttämään ja että komissio joutui hakemaan niille uuden laillisen perustan perustamissopimuksesta. Esimerkiksi ehdotus vuoden 2004 julistamisesta Eurooppalaisen urheilun vuodeksi muutettiin tästä syystä muotoon ”*European Year of Education through Sport*”. Komissio perui samasta syystä eräitä anti-dopingiin liittyviä ehdotuksia.

Lienee kuitenkin epätodennäköistä, että unioni tukisi varsinaista urheilutoimintaa budjettivaroin. Tukitoimet tulevat todennäköisesti kos-

---

⁷ Komission selvitys, 10. joulukuuta 1999, Helsingissä kokoontuneelle Eurooppa-neuvostolle nykyisten urheiluun liittyvien rakenteiden turvaamisesta ja urheilun yhteiskunnallisen tehtävän säilyttämisestä Euroopan yhteisössä. KOM(1999) 644.

⁸ Ks. myös Parrish, Richard: *The EU's Draft Constitutional Treaty and the Future of EU Sports Policy*. *The International Sports Law Journal* 3/2003, s. 2.

⁹ *Asia C-106/96, Kok. Yhdistynyt kuningaskunta v. komissio, Kok. 1998, s. I-2729.*

kemaan erilaisia yhteistyömuotoja, koulutusta, verkostoja, hankkeita ja esimerkiksi dopingin vastaista työtä.¹⁰

Budjettitoimivaltaan sisältyy mahdollisuus määrittellä aiempaa laajemmin urheilua koskevia prioriteetteja eurooppalaisella tasolla, vaikka jäsenvaltioiden lakeja ei voida muodollisesti harmonisoida. Budjettitoimivallan käytöllä saattaa lisäksi olla heijastusvaikutuksia muun muassa EY:n kilpailuoikeuden soveltamiseen, kuten esimerkiksi siihen, miten suhtaudutaan tv-oikeuksien kollektiiviseen myyntiin, jos jälkimmäistä perustellaan taloudellisella tarpeella, jota jo tuetaan EU:n budjettivaroista.

3. PERUSTUSLAKISOPIMUKSEN VAIKUTUKSISTA SISÄMARKKINA- JA KILPAILUOIKEUDESSA

Unionilla ei ole ollut nimenomaisesti annettua toimivaltaa urheiluasioissa, mutta jäsenvaltioiden on silti pitänyt käyttää toimivaltaansa tälläkin alueella EU:n oikeuden mukaisesti. Jäsenvaltioiden toimivalta urheiluasioissa ei ole siten koskaan ollut rajoittamatonta EU:n oikeuden kannalta. Myöskään yksityisoikeudelliset urheiluliitot ja -järjestöt eivät ole olleet EU:n oikeuden ulottumattomissa. Sekä jäsenvaltioita että urheilujärjestöjä ovat koskeneet tietyin edellytyksin sekä kilpailuoikeuden säännöt että EY:n tuomioistuimen linjausten mukaan myös taloudellisia perusvapauksia koskevat normit. Pääsääntönä on ollut, että urheilu kuuluu EU:n oikeuden soveltamisalaan tilanteissa, joissa urheilu on EY 2 artiklassa tarkoitettua taloudellista toimintaa.¹¹

---

¹⁰ Ks. esim. Komissaari Jan Figelin haastattelu, Turun Sanomat 17.5.2005.

¹¹ Asia 36/74, Walrave and Koch v. Association Union cycliste internationale, ECR 1974, 1405, kohta 4; asia 13/76, Donà v. Mantero, ECR 1976, 1333, kohta 12. Asia C-415/93, Union royale belge des sociétés de football association ASBL ym. v. Jean-Marc Bosman, Kok. 1995, s. I-4921, kohta 73. Ratkaisevaa yhteisön oikeuden normien soveltumiselle ei ole esimerkiksi se, luokitellaanko joku urheilija ammattilaiseksi vai puoliammattilaiseksi, vaan se onko tämän harjoittama toiminta luonteeltaan taloudellista. Ks. yhdistetyt asiat C-51/96 ja 191/97, Christelle Deliege v. Asbl Ligue Francophone de judo et disciplines associées, Kok. 2000, s. I-2549, kohdat 41 ja 53–54; sekä asia C-176/96, Jyri Lehtonen ja Castors Canada Dry Namur-Braine ASBL v. Fédération royale belge des sociétés de basket-ball ASBL, Kok. 2000, s. I-2681, kohdat 32 ja 43–44.

Rajanveto taloudellisen ja ei-taloudellisen urheilutoiminnan tai ”yksinomaan urheilun” ja sen reuna-alueiden taloudellisten kysymysten välillä on siten muodostunut merkittäväksi. Rajalinjaa on määritelty sekä tuomioistuinkäytännössä että unionin eri toimielinten lausunnoissa.

Henkilöiden ja palvelujen vapaata liikkuvuutta koskevien EY:n perustamissopimuksen artiklojen vastaisena ei ole EY:n tuomioistuimen mukaan pidettävä sellaisia säännöksiä tai käytäntöjä, joita on pidettävä perusteltuina *muista kuin taloudellisista syistä*, jotka liittyvät tiettyjen otteluiden erityisiin puitteisiin. EU:n oikeuden soveltamisalaa ei voida kuitenkaan rajoittaa enempää kuin mitä soveltamisalan rajoituksen varsinainen tavoite edellyttää.¹² EU:n oikeuden vaikutusten ulkopuolelle jäävänä alueena pidetään yleensä esimerkiksi pelisäännöistä ja sarjasta sopimista. Esimerkkeinä on myös usein mainittu urheilijoiden valinta maajoukkueeseen tai urheiluliittojen säännöt, jotka koskevat valintaa huipputason kansainvälisiin urheilukilpailuihin.¹³

Euroopan komissio on eriyttänyt urheilun eri osa-alueisiin, joista vain osaan sovelletaan kilpailusääntöjä.¹⁴ Jaottelu rakentuu ajatukselle yhtäältä alueista, jotka ovat puhtaasti urheilullisia, ja toisaalta alueista ja toimintatavoista, jotka ovat selkeän kaupallisia ja tämän väliin sijoituvista harmaammista alueista.

Komission jaottelussa ensimmäisen alueen muodostavat *”toimintatavat, jotka jäävät periaatteessa EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdan soveltamisalan ulkopuolelle sillä perusteella, että kyse on urheilulle ominaisista ja/tai urheilun organisoimisen edellyttämistä*

---

¹² Asia 36/74, Walrave and Koch v. Association Union cycliste internationale, ECR 1974, 1405, kohta 8; asia 13/76, Donà v. Mantero, ECR 1976, 1333, kohdat 14 ja 19. Union royale belge des sociétés de football association ASBL ym. v. Jean-Marc Bosman, Kok. 1995, s. I-4921, kohta 76.

¹³ Yhdistetyt asiat C-51/96 ja 191/97, Christelle Deliege v. Asbl Ligue Francophone de judo et disciplines associées, Kok. 2000, s. I-2549, kohta 43 sekä asia C-176/96, Jyri Lehtonen ja Castors Canada Dry Namur-Braine ASBL v. Fédération royale belge des sociétés de basket-ball ASBL, Kok. 2000, s. I-2681, kohta 34.

¹⁴ IP/99/133 ja COM (1999) 644/final (Report from the Commission to the European Council – ”The Helsinki Report on Sport”). Jälkimmäisessä urheiluun liittyvät käytännöt on jaettu kilpailuoikeuden soveltamisen kannalta kolmeen kategoriaan; käytäntöihin jotka eivät ole kilpailusääntöjen alaisuudessa, käytäntöihin jotka ovat lähtökohtaisesti kilpailuoikeuden kieltämiä ja käytäntöihin, jotka hyötyvät todennäköisesti 81(3) artiklan mukaisesta poikkeuksesta.

säännöistä”. Kyseessä ovat siten urheiluautonomian ydinalueelle kuuluvat toimintatavat. Mikäli toimintatavat edistävät mainittuja tavoitteita ja ovat suhteellisuusperiaatteen mukaisia, ne ovat unionin oikeuden mukaisia. Esimerkiksi urheilijoiden valintakriteerit urheilutapahtumiin kuuluvat tähän kategoriaan.

Toisena kohtana komissio mainitsee ”toimintatavat, jotka ovat periaatteessa kiellettyjä, jos niillä on huomattava vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan”. Tätä kategoriaa on kuvattu valvotun urheiluautonomian alueena (”*supervised sporting autonomy*).¹⁵ Siihen kuuluu esimerkiksi komission ja FIFA/UEFA:n maaliskuussa 2001 vahvistettu sopimus siirtojärjestelmästä, jossa sallitaan tiettyjä rajoituksia urheilijoiden vapaaseen liikkuvuuteen, ja joka todennäköisesti olisi kilpailu-oikeuden vastainen urheilusektorin ulkopuolella.

Kolmantena kohtana komissio mainitsee ”toimintatavat, jotka rajoittavat kilpailua, mutta jotka on periaatteessa vapautettu kilpailusääntöjen soveltamisesta”. Komission mukaan kyse on erityisesti toiminnasta, joka ei rajoita urheilijoiden vapaata liikkuvuutta EU:n alueella ja jonka tavoitteena on taata suhteellinen tasapaino seurojen välillä varmistamalla tiettyssä määrin yhtäläiset mahdollisuudet ja tulosten epävarmuus sekä tukea nuorten pelaajien rekrytointia ja valmentamista.

Neljäntenä kohtana ovat toimintatavat, joihin ei liity perustamissopimuksen 82 artiklan mukaista määräävän aseman väärinkäyttöä. Oikeudessa säännellä urheilutoimintaa ei ole sinänsä kyse määräävän aseman väärinkäytöstä, vaan väärinkäyttöä ilmenee pikemminkin urheilujärjestöjen tavoissa käyttää kyseistä sääntelyvaltaa. Komission mukaan urheilujärjestö rikkoo 82 artiklaa esimerkiksi siinä tapauksessa, että se käyttää sääntelyvaltaansa sulkeakseen ilman perusteltua syytä markkinoilta kilpailevat järjestöt tai taloudelliset toimijat kieltäytymällä antamasta niiden tuotteille laatu- tai turvallisuustodistusta, vaikka ne noudattavat laatu- tai turvallisuusvaatimuksia.

Millaisia muutoksia perustuslakisopimuksen urheiluartiklat merkitsevät yllä kuvattuun oikeustilaan? Artiklan III-282 viittaukset urheilun erityispiirteisiin ja urheilusta vastaavien järjestöjen väliseen yhteistyöhön ovat todennäköisesti merkittäviä tarkasteltaessa urheilun tulevaa

---

¹⁵ Ks. Richard Parrish ja David McArdle: Beyond Bosman: The European Union's Influence upon Professional Athletes' Freedom of Movement, *Sport in Society*, vol. 7 (2004), ss. 403–419, s. 412.

asemaa yhteisön oikeudessa. Mainitut lisäykset korostavat urheilun erityispiirteitä ja järjestöjen toimintaa. Niin ikään artiklan 3-kohdan unionin sääntelyn rajaus kannustustoimiin on tässä suhteessa merkittävä. Kohdassa on nimenomaisesti torjuttu mahdollisuus jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamiseen artiklan kattamilla alueilla. Sääntelytoimivallan ohella tällä rajauksella saattaa olla merkitystä perusvapauksia ja kilpailuoikeutta koskevien artiklojen tulkinnoissa urheilusta vastaavien järjestöjen itsesääntelyä ja toisaalta jäsenvaltioiden omaa sääntelyä korostavana seikkana: urheilu tunnustetaan alueeksi, jossa unionitason yhdenmukaistamista ei koeta tarpeelliseksi tai toivottavaksi. Vapaata liikkuvuutta ja kilpailuoikeutta koskevien artiklojen tulkinnoissa tämä tulee myös Euroopan perustuslakisopimuksesta ilmenevän koherenssivaatimuksen mukaisesti hyväksyä lähtökohdaksi.¹⁶

On kuitenkin selvää, että artiklan vaikutukset aiempaan perusvapauksia ja kilpailuoikeutta koskevaan oikeuskäytäntöön ovat rajallisia. Ilmeistä on, että artikla ei mahdollista urheilun asettamista vapaan liikkuvuuden säännösten ulkopuolelle.¹⁷ Kuten EY:n tuomioistuin totei *Boman*-asiassa (kohta 78), perustamissopimukseen vuonna 1992 unionisopimuksella lisättyä kulttuuria koskeva osio ei oikeuta poikkeamaan perustamissopimuksen perusvapauksista. Vastaava pätee urheilua koskevaan III-282 artiklaan. Sanamuotonsa ja sijaintinsa perustuslakisopimustekstissä perusteella vaikuttaa myös siltä, että artikla koskee pääosin muuta kuin huippu- ja ammattilaisurheilua.

Artikla kuitenkin mahdollistaa jo aiemmasta oikeuskäytännöstä ilmenevän urheilun erityisaseman ankkuroimisen suoraan Euroopan unionin perustuslakisopimukseen. Samalla se mahdollistaa aiemman oikeuskäytännön tulkinnallisen laajentamisen ja III-282 artiklasta ilmenevien tavoitteiden painottamisen vapaata liikkuvuutta ja kilpailuoikeutta koskevissa tapauksissa. Tässä yhteydessä on myös merkitystä sillä, että perustuslakisopimus säilyttää vanhojen perustamissopimusten ja uuden perustuslakisopimuksen välisen oikeudellisen jatkuvuuden (IV-438 artikla).

---

¹⁶ Myös Robert Siekmann: *The Constitution for Europe and an EU Common Policy for Sport* (http://www.sportslaw.nl/categorieen/intro.asp?sub_categorie=61), s. 1 viittaa tarpeeseen ottaa huomioon unionin urheilupolitiikka kilpailuoikeuden soveltamisessa.

¹⁷ Artiklan sanamuoto poikkeaa huomattavasti erityisesti IOC:n ja UEFA:n tekstiehdotuksesta, joka olisi ilmeisesti merkinnyt paljon pidemmälle menevää urheilun autonomisen aseman korostusta.

Näin ollen on esimerkiksi todennäköistä, että EY:n tuomioistuin ei tule merkittävästi muuttamaan *Bosman*-tapaukseen perustuvaa tulkintalinjaansa, vaan lähinnä jatkamaan ja täsmentämään sitä vahvistaen samalla tulkintoja, jotka ovat yhdenmukaisia urheilun autonomian ja erityispiirteiden kanssa. Artiklassa III-282 mainitut urheilukilpailujen rehellisyys ja avoimuus, urheilusta vastaavien järjestöjen välinen yhteistyö sekä urheilijoiden, erityisesti nuorten urheilijoiden, fyysisen ja henkisen koskemattomuuden suojele saattavat tällöin korostua perusvapauksia ja kilpailuoikeutta koskevien artiklojen tulkinnoissa. On todennäköistä, että erityisesti näihin tavoitteisiin liittyvät sääntelyt voivat toimia oikeuttamisperusteina perusvapauksien alueella.

Vaikka III-282 artikla on kirjoitettu pääosin muuta kuin huippu- ja ammattiurheilua koskevaksi,¹⁸ siitä ilmenevillä tavoitteilla on merkitystä myös huippu- ja ammattiurheilussa. Esimerkiksi urheilukilpailujen rehellisyys ja avoimuus voivat toimia henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevien rajoitteiden perusteluna myös huippu-urheilussa. Urheiluseurojen toiminnassa voi myös olla vaikeaa erottaa kaikilta osin toisistaan yhtäältä ammattimaista huippu-urheilua ja toisaalta seurojen ”ei-kauppallista” harrastus- ja kasvatustoimintaa. III-282 artiklassa mainitut tavoitteet voivatkin liittyä liiketoiminnan muodossa harjoitettavaan seurojen toimintaan, jonka osan harrastus- ja kasvatustoiminta muodostaa. Artiklalla on siten todennäköisesti tulkinnallista vaikutusta vähintäänkin seuratoiminnan ammatti- ja huippu-urheilun ja nuoriso- ja amatööri liikunnan leikkauspisteiden alueella.

4. PERUSTUSLAKISOPIMUKSEN VAIKUTUKSET URHEILUJÄRJESTÖJEN ITSESÄÄNTELYYN JA AUTONOMIAAN

Urheilujärjestöjen toiminta on perinteisesti nähty vapaan kansalaistoiminnan alueena, jolle on taattava laaja autonomia. Urheiluelämän sääntöt on päätetty, tulkittu ja sovellettu liikkeen omassa piirissä. Urheilun oikeudellistaminen on kuitenkin vähitellen asettanut yhä enemmän edellytyksiä ja rajoituksia urheilun autonomialle ja itsesääntelylle.

---

¹⁸ Tämä ilmenee myös artiklan systemaattisesta tulkinnasta osana perustuslakikokonaaisuutta.

Perustuslakisopimuksen voidaan osaltaan nähdä heikentävän urheilujärjestöjen autonomiaa ja mahdollisuuksia kattavaan itsesääntelyyn. Jo yksin se, että urheilusta säädetään perustuslakisopimuksessa, vähentää urheilun autonomiaa. Perustuslakisopimuksen myötä urheilua koskeva oikeudellinen sääntelyn oikeusperusteet lisääntyvät ja vakiintuvat. Urheiluartiklan (III-282) vaikutuksia voidaan ajatella kahdella tapaa. Yhtäältä artikla voidaan ymmärtää siten, että se määrittää auktoritatiivisella tavalla sitä, mikä urheilussa on arvokasta ja suojeltavaa. Vastapainoksi on kuitenkin kysyttävä, jäävätkö urheiluartikloissa mainitsematta jätetyt urheilun erityispiirteet ja ulottuvuudet vaille suojaa.

Toisaalta perustuslakisopimuksen urheiluartiklojen voidaan ajatella suojaavan urheilun autonomiaa ja itsesääntelyä. Ensinnäkin perustuslakisopimuksessa tunnustetaan se, että urheilulla on oma vapaaehtoisuuteen pohjaava rakenteensa, omat erityispiirteensä sekä yhteiskunnallisia ja kasvatuksellisia tehtäviä. Unionia ja jäsenmaita kehotetaan edistämään yhteistyötä urheilun kansainvälisten järjestöjen kanssa. Kun perustuslakisopimuksessa korostetaan unionin ja urheilujärjestöjen vuoropuhelua ja kun siinä tunnustetaan ”virallisesti” urheilujärjestöt, urheilujärjestöjen vaikutusmahdollisuudet voivat jopa lisääntyä nykyiseen tilanteeseen verrattuna.

Toiseksi urheilun autonomiaa ja itsesääntelyä turvaa se, että EU:n toimivallan luonne rajoittuu edellä selostetulla tavalla tukeviin, yhteen sovittaviin ja täydentäviin toimiin ja että EU:n säädökset eivät saa merkitä jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista. EU:n toimivallan tällainen luonne saattaa lisätä etenkin niiden urheilujärjestöjen vaikutusmahdollisuuksia, jotka ovat eurooppalaisella tasolla järjestäytyneitä. Vastaavasti uhkana on, että leimallisesti kansallisella tasolla toimivien urheilujärjestöjen vaikutusmahdollisuudet kaventuvat. Tätä taustaa vasten perustuslakisopimus voi kannustaa ja vauhdittaa sekä jopa ”pakottaa” urheilujärjestöjen aiempaa suurempaa järjestäytymisastetta eurooppalaisella tasolla.

Kolmas urheilun autonomiaa ja itsesääntelyä suojaava elementti perustuslakisopimuksessa syntyy siitä, että urheiluartiklojen myötä unionilla on mahdollisuus tukea suoraan urheiluun liittyvää toimintaa. Unionin toiminta ei siten aikaisempaan tapaan ilmene jonkin muun, sinänsä tärkeämpänä ja ensisijaisempana pidetyn toiminnan, kuten esimerkiksi kulttuuriin liittyvän toiminnan ulottuvuutena.

Yksi avainkysymys urheilun autonomian ja itsesääntelyn kannalta on siinä, mistä ja miten sovitaan urheilun ”työehtosopimuksista” ja minkälaista immunitteettia nämä sopimukset saavat kilpailuoikeudessa ja taloudellisten perusvapauksien alueella. Yksi III-282 artiklan vaikutuksista liittyy siihen, että urheilussa EU:n oikeudessa painottuu jatkossa enemmän ennakkollinen sääntely kuin perinteisempi perusvapauksien ja kilpailuoikeuden artiklojen soveltamisen merkitsemä negatiivinen integraatio. Näin siitäkkin huolimatta, että III-282 artiklassa perustetaan toimivalta vain sellaisten kannustustoimia koskevien eurooppalakien ja puitelakien, jotka eivät käsitä jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista. Vaikuttaa nimittäin siltä, että urheilujärjestöjen rooli EY 138 ja 139 artiklan sääntelemässä sosiaalisessa vuoropuhelussa korostuu lähitulevaisuudessa. Artiklojen mukaiset menettelyt tarjoavat urheilujärjestöille mahdollisuuden vaikuttaa käytännössä sovellettavien sääntelyjen sisältöihin. Unionitason urheilua koskevan erityissääntelyn ollessa edellä kuvatulla tavalla rajoitettua on siten mahdollista, että urheilun eurooppalainen ulottuvuus ilmenee erityisesti urheilujärjestöjen Euroopan laajuisten työehtosopimusten vaikutusten kautta.¹⁹

5. LOPUKSI

Perustuslakisopimuksen myötä Euroopan unionista on tulossa entistä merkittävämpi urheilun normittaja jäsenvaltioiden ja muiden kansainvälisten järjestöjen rinnalle. Siten perustuslakisopimus lisää entisestään niitä haasteita, joissa on kysymys erimuotoisen norminannon koordinoinnista ja yhteensovittamisesta.

Urheiluelämän eräs keskeinen ongelma on ollut erilaisen sääntelyn ja normituksen päällekkäisyys, monitasoisuus ja keskinäisyyden sekaavuus. Joka lajilla on omat kansalliset ja kansainväliset järjestöt sääntöineen, minkä lisäksi on erillistä sääntelyä vaikkapa Kansainvälisen olympiakomitean ja WADA:n sääntelyn muodossa. Urheilujärjestön kansallisen ja kansainvälisen sääntelyn ohella ja sijaan on erilaista valtioiden ja kansainvälisten järjestöjen tuottamaa normistoa.

---

¹⁹ Ks. asiasta tarkemmin erityisesti Frank Hendrickx: European Social Dialogue in Professional Sports: the Legal Framework, *The International Sports Law Journal* 2003/3, ss. 18–22.

Yhtenä uhkakuvana on, että rinnakkainen ja päällekkäinen sääntely lisääntyy, mikä taas helposti tuottaa jännitteitä ja jopa ristiriitoja. Mikä on esimerkiksi Euroopan unionin ja Euroopan neuvoston roolien suhde eurooppalaisessa urheilutoiminnassa?

Näihin ongelmiin liittyen on erityisen tärkeää ottaa hyvin vakavasti myös perustislakisopimuksen III-282.2 artikla, jonka mukaan unioni ja sen jäsenvaltiot edistävät yhteistyötä kolmansien maiden sekä urheilun alalla toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen ja erityisesti Euroopan neuvoston kanssa.

URHEILIJAN YKSITYISELÄMÄN SUOJASTA URHEILUN DOPINGVALVONNASSA

Juha Viertola

1. JOHDANTO

Urheilun dopingvalvonta ja sitä koskevat säännöt perustuvat urheilun omiin kansainvälisiin ja kansallisiin säännöksiin. Euroopan neuvoston dopingin vastaisella yleissopimuksella (SopS 23/90) Suomen valtio on sitoutunut dopingin vastaiseen toimintaan ja tukemaan urheilujärjestöjen dopingin vastaisia toimia.

Voimassa oleva Suomen antidopingsäännöstö on tullut voimaan 1.1.2004. Kansallisten säännösten lisäksi se perustuu Maailman antidopingtoimisto WADA:n (World Anti-Doping Agency) hyväksymään Maailman antidopingsäännöstöön (World Anti-Doping Code; WADC).

Lähtökohtaisesti kilpaurheilu on yhdistystoimintaa ja siihen osallistumista pidetään vapaaehtoistoimintana. Urheilija itse valitsee, osallistuuko hän kilpaurheiluun ja millä tasolla. Tällöin urheilun omien säännösten noudattaminen perustuu urheilijan omaan vapaaehtoisuuteen ja siten urheilijan voidaan katsoa antaneen suostumuksensa urheilun sääntöjen mukaan määrittyviin oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

Urheilu on joissakin lajeissa ja huippu-urheilussa saanut enemmän ammatinharjoittamisen ja liiketoiminnan muotoja ja asiaa on aikaisempaa enemmän tarkasteltava myös tästä näkökulmasta. Työelämän lain-

säädännössä on myös katsottu, että urheilun ominaispiirteiden vuoksi voi olla tilanteita, joissa on tarpeen säännellä urheilua muusta työelämästä poiketen. Esimerkiksi urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta (575/2000) sekä työnantajan sosiaaliturvamaksujen suorittamisesta urheilemisesta saaduista palkkioista (375/1995) on säädetty erillislaeilla. Yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain (759/2004) huumausaineiden käyttöä koskevien tietojen käsittelyä koskevan luvun (3.luku) säännöksiä ei urheilun dopingvalvonnan perusteiden vuoksi sovelleta työsuhteissa oleviin urheilijoihin (12 §).¹

Urheilun dopingvalvonnan sääntelyssä, järjestämisessä ja toteuttamisessa joudutaan tarkastelemaan useiden eri perusoikeuksien soveltamiseen ja niiden tasapainottamiseen liittyviä kysymyksiä. Suomen perustuslaissa (PL) säädetystä perusoikeuksista keskeisesti ovat esillä ainakin henkilökohtainen koskemattomuus (PL 7 §), yksityiselämän suoja (PL 10 §), yhdistymisvapaus (PL 13 §), elinkeinovapaus (PL 18 §) ja oikeusturva (PL 21 §). Yhdenvertaisuusperiaate (PL 6 §), uskonnonvapaus (PL 11 §), sananvapaus (PL 12 §) ja omaisuudensuoja (PL 15 §) voidaan myös luetella mukaan niihin perusoikeuksiin, jotka usein nousevat esiin dopingvalvonnasta käytävässä keskustelussa. Ei voida myöskään välttyä tilanteilta, joissa eri perusoikeussäännöksiä turvaavien oikeuksien välille syntyy jännitteitä.

Tässä artikkelissa tarkastellaan niitä kysymyksiä, jotka liittyvät yhdistysmuotoisessa urheilussa urheilijan perusoikeutena turvatun yksityiselämän suojaan urheilun dopingvalvonnassa.

2. PERUSOIKEUKSIEN SOVELTAMISESTA URHEILUSSA

Perusoikeudella tarkoitetaan perustuslaissa säädettyä yksilölle kuuluvaa oikeutta.² Perusoikeudet ovat sisällyneet Suomen perustuslaintasoiseen normistoon itsenäisen Suomen ensimmäisistä perustuslaeista lähtien. Perusoikeusnormisto uudistettiin 1.8.1995 voimaan tulleella lailla Suomen Hallitusmuodon muuttamisesta (969/1995). Perustuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä ei enää ollut tarvetta tehdä asiallisia

¹ Ks. perustelut HE 162/2003.

² HE 309/1993, s. 5.

muutoksia perusoikeussäännöstöön, vaan vuonna 1995 uudistetut perusoikeussäännökset siirrettiin uuteen 1.3.2000 voimaan tulleeseen Suomen perustuslakiin (731/1999) käytännössä sellaisenaan.³

Vuonna 1995 voimaan tulleella perusoikeusuudistuksella on pyritty määrittämään julkisen vallan ja yksilön väliset suhteet ja suomalaisen yhteiskunnan perusarvot. Perusoikeussäännöksillä määritetään julkisen vallan tehtäviä ja rajoitetaan julkisen vallan käyttöä yksilön oikeuksien hyväksi. Perusoikeusuudistuksella on pyritty myös lisäämään perusoikeuksien suoraa sovellettavuutta tuomioistuimissa ja viranomaisissa sekä parantamaan yksittäisten henkilöiden mahdollisuuksia vedota oikeuksiensa tueksi perusoikeussäännöksiin suoraan ja välittömästi.⁴

Eri perustuslaeista ilmenevät perusoikeusnäkemykset voidaan Husan mukaan jakaa kahteen tyyppiin, negatiiviseen perusoikeusnäkemykseen ja positiiviseen perusoikeusnäkemykseen. Negatiivisen perusoikeusnäkemyksen mukaan perusoikeudet lähinnä suojelevat yksilöä valtion toimilta. Positiivisen perusoikeusnäkemyksen mukaan perusoikeudet saattavat pitää sisällään myös oikeuksia, jotka edellyttävät valtion aktiivisia toimia perusoikeuksien toteuttamiseksi.⁵

Aikaisemman suomalaisen oikeustieteellisen perusoikeusajattelun mukaan perusoikeudet sääntelevät ensisijaisesti julkisen vallan ja yksityisten välisiä suhteita. Perusoikeuksia pidettiin valtiota rajoittavina normeina, joilla valtio luo kansalaisilleen itsestään riippumattoman vapauspiirin.⁶ Suomalaisessa perusoikeuskeskustelussa ja oikeuskirjallisuudessa on erityisesti perusoikeusuudistuksen myötä noussut esille perusoikeuksien vaikutus perinteisen vertikaalisen vaikutuksen lisäksi myös horisontaalisessa suhteessa eli vaikutus yksityisten välisissä oikeussuhteissa ("Drittwirkung" -vaikutus).⁷

Nykyisin vakiintuneesti katsotaan, että perusoikeudet voivat vaikuttaa yksityisten välisissä suhteissa (ns. horisontaalisuhteissa).⁸ Perus-

³ HE 1/1998, s. 78.

⁴ HE 309/1993, s. 15; ks. PeVM 25/1994, s. 3.

⁵ Husa 1997, s. 206.

⁶ Esimerkiksi Merikoski 1932, s. 109; vrt. HE 309/1993, s. 25–29, PeVM 25/1994, s. 3 ja KM 1992:3, s. 61–62 ja s. 129.

⁷ KM 1992:3, s. 129–132, Hidén 1971, s. 17–30, Viljanen 1988, 273–279, Nieminen 1990, s. 101–104, Husa 1997, s. 208, Saraviita 1998, s. 90–91, Jyränki 2000, s. 288–289 ja Viljanen 1999, s. 136–138 ja s. 153–154.

⁸ Viljanen 1999, s. 153.

oikeuksien horisontaalista vaikutusta voidaan jakaa välittömään ja välilliseen vaikutukseen. Välitön vaikutus merkitsee sitä, että yksilö voi vedota (esimerkiksi tuomioistuimessa) toista yksilöä tai yksityisoikeudellista yhteisöä vastaan suoraan perustuslaissa turvattuihin perusoikeuksiinsa. Perusoikeudet velvoittavat siten välittömästi yksityisiä oikeussubjekteja heidän keskinäisissä oikeussuhteissaan. Välillinen vaikutus tarkoittaa sitä, että perusoikeuksien vaikutus yksityisoikeudellisiin suhteisiin välittyy alemmanasteisten säädösten kautta. Lainsäädännön ja lainkäytön tehtävänä on huolehtia, että toteutuvat soveltuvin osin yksityisten oikeussubjektien välillä.⁹

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Velvoite pitää sisällään perusoikeuksien turvaamisen sekä julkisen vallan ja yksityisten välisissä suhteissa että yksityisten keskinäisissä suhteissa.¹⁰ Tämä velvollisuus kohdistuu käytännössä pääasiassa lainsäätäjään, jonka tehtävänä on täsmentää perustuslaissa yleisellä tasolla ilmaistuja perusoikeuksia niin, että perusoikeuksien vaikutus ulottuu myös yksityisiin suhteisiin. Lainsäätäjä täyttää tätä velvoitetta muun muassa säätäessään rangaistaviksi perusoikeussäännösten turvaamiin oikeushyviin, kuten henkeen, henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja vapauteen, omaisuuteen, yksityiselämään, kunniaan ja kotirauhaan kohdistuvat loukkaukset. Perustuslain säännöksessä, jossa turvaamisvelvollisuudesta on säädetty, ei ole määritelty niitä keinoja, joilla julkisen vallan tulee turvaamisvelvollisuutensa toteuttaa. Keinovalinta jää kussakin tapauksessa erikseen harkittavaksi ja valittavat keinot saattavat vaihdella. Keskeisiin keinoihin kuuluvat perusoikeuden käyttöä turvaavan ja täsmentävän lainsäädännön säätäminen sekä myös taloudellisten voimavarojen kohdentaminen.¹¹

Perusoikeuksien ns. horisontaalivaikutuksista urheilussa on toistaiseksi vain vähän tutkittu.¹² Yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin kohdistuvia urheilun säännöstöjä on tarkasteltu oikeustieteessä pääasiassa

⁹ KM 1992:3, s. 130–132 ja Viljanen 1999, s. 154.

¹⁰ HE 309/1993, s. 75, Saraviita 2000, s. 178, Jyränki 2003, s. 479.

¹¹ HE 309/1993, s. 75 ja PeVL 9/2004.

¹² Oikeustieteen opiskelijoiden tutkielmissa aihetta on jonkin verran käsitelty myös dopingvalvonnan kannalta; ks. Manninen 2003, Nisula 2003, Hakala 2004 ja Eskuri 2005.

yhdistysoikeuden, yksityisoikeudellisen sopimusvapauden, kilpailuoikeuden ja vero-oikeuden näkökulmilta eikä niinkään perusoikeusnormiston pohjalta.

Yhdistysmuotoista urheilutoimintaa on tarkasteltava perusoikeustasolla yhdistymisvapauden periaatteen kannalta. Yhdistymisvapauden perustana on yhdistysten sisäinen itsemääräämisoikeus ja toimintavapaus (yhdistysautonomia). Yhdistysautonomiaan sisältyy oikeus hyväksyä haluamansa säännöt ja valita niiden mukaan jäsenensä.¹³ Yhdistysautonomian laajuutta voidaan arvioida sen mukaan, millä tavoin yhdistysten päätöksentekoa ja organisaatiota voidaan säännellä loukkaamatta yhdistymisvapauden perusoikeusturvaa. Yhdistystoimintaa koskeva lainsäädäntö ei voi asettaa liian tiukkoja rajoja yhdistysten sisäiselle toiminnalle.¹⁴ Tässä on kuitenkin otettava huomioon, että suoranaisesti perusoikeuden haltijana on yksilö ja perusoikeudet antavat turvaa vain luonnollisille henkilöille eivät yhteisöille. Perusoikeussäännökset kuitenkin ulottuvat yhteisöihin ainakin välillisesti, koska yhteisön asemaan puuttuminen saattaa kajota yhteisön taustalla olevan yksilön perusoikeuksiin. Perusoikeutena yhdistymisvapaus sekä siihen sisältyvä yhdistysautonomia voivat toteutua täysimääräisesti vain yhteisössä.¹⁵

Yhdistysmuotoisen urheilun oikeus päättää itse omista säännöistään ja urheilun sisäisistä kilpailusäännöistä sekä antidopingsäännöstoistä perustuu edellä kuvatulla tavoin yhdistysautonomiaan ja tämä oikeus nauttii siis ainakin välillisesti perusoikeussuojaa.¹⁶

Urheilun dopingvalvonta ei välittömästi ja suoraan perustu lainsäädäntöön tai julkisen vallan toimiin, eikä dopingvalvontaa ole pidetty perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuna Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry:lle ja urheilujärjestöille annettuna julkisena hallintotehtävänä.¹⁷ Urheilun dopingvalvontaa sääntelevät antidopingsäännöt rinnaste-

¹³ HE 309/1993, s. 60 ja KM 1992:3, s. 263–264 ja s. 271; ks. Halila – Tarasti 1996, s. 152–154 ja Tuori 1999, s. 449–450; ks. KM 1984:1, s. 40–42.

¹⁴ KM 1984:1, s. 40–42; ks. laajemmin yhdistysautonomian sisällöstä Halila 1993, s. 239–310, Halila–Tarasti 1996, s. 40–42 ja Tuori 1999, s. 449–450.

¹⁵ HE 309/1993, s. 23–25; ks. KM 1992:3, s. 60 ja s. 110; Tuori 1999, s. 439; ks. Sainio 1978, s. 209–223.

¹⁶ Urheilua ammatinharjoittamisena ja liiketoimintana on perusoikeusnormiston kannalta tarkasteltava yhdistymisvapauden suojan sijasta ainakin omaisuudensuojan ja elinkeinovapauden suojan näkökulmilta.

¹⁷ Tässä artikkelissa tätä ei aseteta kysymyksen alle.

taan Suomessa yleensä urheilun omiin, sisäisiin kilpailusääntöihin.¹⁸ Tältä osin voidaan todeta, että perusoikeuksien soveltamisen arviointi vertikaalisesti julkisen vallan ja yksityisen välisenä suhteena ei urheilun dopingvalvonnan osalta tule kyseeseen. Asiaa on tarkasteltava perusoikeuksien soveltamisena yksityisten välisessä suhteessa.

Urheilun dopingvalvontaa koskevien säännösten (antidopingsäännösten) osalta urheilijan perusoikeuksien ja urheilun yhdistysautonomian välille voi syntyä perusoikeusjännitteitä. Urheilijan perusoikeussäännöksillä turvattu oikeuksia ja niiden soveltamista yksittäistapauksissa on tarkasteltava perusoikeusdoktriinin puitteissa. Tällöin tulee arvioitavaksi kunkin perusoikeuden välitön ja välillinen vaikutus yksittäistapauksittain.

Yksityisten oikeussuhteissa perusoikeuksien välistä jännitettä ratkaistaessa on tavoiteltava perusoikeuksien mahdollisimman täysimääräistä samanaikaista toteuttamista. Perusoikeuksilla on merkitystä muun muassa silloin, kun kyse ei ole tosiasiansa kahdesta tasa-arvoisesta oikeussubjektista, vaan toinen on selkeästi heikommassa asemassa (esimerkiksi työsuhde). Perustuslakia alemmanasteisten säädösten yksityiskohtaisuus ja kattavuus on otettava huomioon arvioitaessa perusoikeussäännösten välitöntä sovellettavuutta. Yksityisoikeudellisissa säännöstoissa (esimerkiksi yhdistysten säännöt) määrättyjä perusoikeusrajoituksia ja yksilön vapauksia rajoittavia sopimuksia arvioitaessa, perusoikeuksilla voi olla merkitystä.¹⁹

Urheilun säännösten osalta yleisesti ja antidopinginsäännösten osalta erityisesti perusoikeustarkastelun kannalta tulee harkittavaksi onko urheilijan ja urheilujärjestelmän piirissä kyse epäsuhtaisista sopimuskumppaneista, jolloin intressissä voisi olla heikomman osapuolen suojeleminen ja perusoikeuksien sovellettavuus tältä näkökulmalta. Perusoikeusjännite syntyy, kun toisaalta urheilun dopingvalvonta ja sitä koskevat säännökset sisältyvät yhdistymisvapauden ja yhdistysautonomian piiriin.

Niiltä osin kun perusoikeussäännösten välitöntä tai välillistä soveltamista urheilun dopingvalvontaan arvioidaan, tulee samalla harkittavaksi perusoikeuksien rajoittamisperusteiden sovellettavuus ja tulkinta.

---

¹⁸ Vrt. Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio asiassa T-313/02, David Meca-Medina ja Igor Majcen v. Euroopan yhteisöjen komissio 30.9.2004.

¹⁹ Viljanen 1999, s. 155–156.

3. YKSITYISELÄMÄN SUOJA PERUSOIKEUTENA

Yksityisyyden käsitettä ei ole lainsäädännössä tai oikeustieteessä yksiselitteisesti määritelty. Yksityisyyden käsite liittyy läheisesti yksityiselämän käsitteeseen, eikä näiden käsitteiden suhde ole selkeä tai vakiintunut. Niitä käytetään toisinaan samassa merkityksessä synonyymeinä ja toisinaan yksityisyyden suoja on nähty yksityiselämän suojaa laajempänä kokonaisuutena.²⁰ Mahkonen katsoo yksityisyyden suojan muodostuvan persoonallisuuden suojasta, intimitettisuojusta ja tietosuojasta.²¹ Lääkintäoikeuden alaan luettavissa väitöskirjatöissä yksityisyyden suojaa on määritelty oikeudellisena käsitteenä. Lehtonen määrittää yksityisyyden perusoikeutena yksilön itsemääräämisoikeudeksi. Yksityisyys muodostuu henkilöä ympäröivästä suojapiiristä, joka heikenee mitä ulommas vain henkilöä itseään koskevista asioista siirtytään.²² Pahlman kuvaa yksityisyyden suojaa yleisperusoikeudeksi, joka on yksityiselämän suojaa laajempi. Tähän liittyy oikeus järjestää yksityiselämänsä ilman ulkopuolisen perusteetonta puuttumista.²³

Yksityiselämän suoja kuuluu perusoikeutena perustuslaissa turvattuihin oikeuksiin. Perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Säännöksen mukaan henkilötietojen suojasta säädetään lailla.

Perustuslain 10 § on luonteeltaan yksityiselämän suojaa turvaava yleislauseke. Yksityiselämän suojan lähtökohtana on, että yksilöllä on oikeus elää omaa elämäänsä ilman viranomaisten tai muiden ulkopuolisten tahojen mielivaltaista tai aiheetonta puuttumista hänen yksityiselämäänsä. Tätä yksityiselämän piiriä ei voi tarkasti määritellä, mutta siihen katsotaan kuuluvan muun muassa perhe-elämä, yksilön oikeus vapaasti solmia ja ylläpitää suhteita muihin ihmisiin ja ympäristöön sekä oikeus määrätä itsestään ja ruumiistaan. Yksityiselämän suojan piiriin katsotaan myös kuuluvan kotirauha, luottamuksellisen viestin ja henkilötietojen suoja.²⁴

Yksityiselämän suoja luokitellaan niin sanottujen vapausoikeuksien ryhmään. Perusoikeuksien oikeusvaikutuksen ja sitovuus eivät Kara-

²⁰ Viljanen 1999, s. 336; vrt. Lehtonen 2001, s., Pahlman 2003, s. 80, HE 125/2003, s. 6.

²¹ Mahkonen 1997, s. 63–77.

²² Lehtonen 2001, s. 192–197.

²³ Pahlman 2003, s. 80

²⁴ HE 309/1993, s. 52–55 ja HE 125/2003, s. 6.

puun mukaan määräydy sen mukaan, mihin perusoikeusryhmään oikeus kuuluu. Perusoikeussäännöksen oikeusvaikutusten ja sitovuuden asteen määrittelyssä lähtökohtana on aina säännöksen sanamuoto. Tästä syystä perusoikeuksien luokittelulla on lähinnä kuvaileva ja jäsentävä merkitys.²⁵

Perusoikeusuudistusta valmistelleen perusoikeuskomitean mietinnön mukaan yksityiselämän suoja kuuluisi niihin perusoikeuksiin, joka olisi suoraan sovellettavissa yksityisten välisissä suhteissa.²⁶

Saraviidan mukaan yksityiselämä nauttii perusoikeuden suojaan julkisen vallan ja yksityisen välisessä suhteessa (vertikaalisuhteessa). Yksityisten välisessä horisontaalisuhteessa yksityiselämän suoja on turvattu kriminalisoimalla yksityisyyden loukkaukset (kotirauhan suojaaminen, luvaton viestien avaaminen, kunnianloukkausrikokset, salakatselu ja –kuuntelu). Yksityiselämän suojan kriminalisointien päätarkoituksena on taata perusoikeus.²⁷ Henkilötietojen osalta perusoikeutta suojaaa henkilötietolaki.

Perustuslakivaliokunnan mukaan kriminalisoinnit rangaistusseuraamuksineen ovat perusoikeuksien rajoituksia mutta myös keinoja, joiden avulla oikeusjärjestys antaa turvaa perusoikeuksille. Turvaamisvelvoite koskee myös oikeuksien toteutumista yksityisten keskinäisissä suhteissa. Ensisijaisesti velvoitteen kohteena kuitenkin on lainsäätäjä, jonka tehtävänä on täsmentää perustuslaissa yleisellä tasolla ilmaistua perusoikeutta niin, että sen vaikutus ulottuu myös yksityisiin suhteisiin. Perusoikeuksista voidaan johtaa rikoslain velvoite säätää ja ylläpitää kriminalisointeja, jotka ovat välttämättömiä perusoikeuden turvaamiseksi ulkopuolisten loukkauksilta. Perusoikeussäännöksillä on siten sellainen kokonaisvaikutus, että ne sekä merkitsevät rikoslain säätäjälle toimivallan rajoituksia että asettavat tälle toimintavelvoitteita. Perustuslakivaliokunnan mukaan kriminalisointien valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa on otettava huomioon perusoikeussäännösten kummankin tyyppiset vaikutukset. Esimerkiksi perusoikeuksien suojaamisvelvoite saattaa olla sellainen hyväksyttävä peruste, joka oikeuttaa kriminalisoinneista samalla aiheutuvat perusoikeusrajoitukset.²⁸

---

²⁵ Karapuu 1999, s. 69–70.

²⁶ KM 1992:3, s. 131.

²⁷ Saraviita 2005, s. 366–367 ja Saraviita 2000, s. 132–133.

²⁸ PeVL 23/1997.

Urheilijan yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa on siis ensisijaisesti tarkasteltava sen mukaan miten voimassa oleva yksityiselämän suojaa turvaavaa yleistä lainsäädäntöä sovelletaan ja noudatetaan urheilun dopingvalvonnassa ja siinä noudatettavissa säännöstoissa. Yksittäistapauksissa lienee kuitenkin mahdollista harkita, onko jokin urheilun dopingvalvontaan liittyvä asia ristiriidassa urheilijan perusoikeuksien kanssa siten, että se aiheuttaisi tarpeen perusoikeuden suoraan, välittömään soveltamiseen.

Rikoslain 24 luvussa on kriminalisoitu yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaaminen. Säännöksissä määritellään yksityisyydensuojan keskeisiä rajoja: mikä on rangaistavaa puuttumista yksityiselämään, rauhaan ja kunniaan. Rikoslaki suojaa yksityistä kotirauhaa sisään tunkeutumiselta sekä menemiseltä sisään salaa tai toista harhauttaen samoin kuin sisään kätkeytymiseltä ja jäämiseltä. Laki kriminalisoi myös oikeudettoman tunkeutumisen virastoon, liikehuoneistoon, toimistoon, tuotantolaitokseen, kokoustilaan taikka muuhun vastaavaan huoneistoon tai rakennukseen tai sellaisen rakennuksen aidatulle piha-alueelle taikka kasarmialueelle tai muulle puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen käytössä olevalle alueelle, jolla liikkuminen on asianomaisen viranomaisen päätöksellä kielletty (julkisrauha). Kotirauhaa suojataan lisäksi asunnon ulkopuolelta metelöimiseltä, esineiden heittämiseltä, aiheetomilta puhelinsoiailta ja muilta vastaavalla tavalla tehtävältä häirinnältä.²⁹ Rikoslaisissa suojataan yksityiselämää myös yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen ja kunnianloukkauksen kriminalisoinneilla.³⁰

Lainsäädännössä henkilötiedolla tarkoitetaan kaikenlaisia luonnollista henkilöä taikka hänen ominaisuuksiaan tai elinolosuhteitaan kuvaavia merkintöjä, jotka voidaan tunnistaa häntä tai hänen perhettään tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa eläviä koskeviksi (henkilötietolaki 3 §). Henkilötietojen käsittelyä sääntelee henkilötietolaki (523/1999). Henkilötietolain tarkoituksena on toteuttaa yksityisyyden suojaa. Henkilötietolailla on saatettu suomalainen yleislainsäädäntö vastaamaan yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vaapaasta liikkuvuudesta annettua Euroopan parlamentin ja

²⁹ HE 184/1999.

³⁰ Ks. ”STT:n” julkista herjausta koskenut asia, Helsingin hovioikeuden tuomio 31.10.2000 Nro 3077.

neuvoston direktiiviä (tietosuojadirektiivi) ja muita Suomea sitovia kansainvälisiä velvoitteita. Henkilötietolaki on luonteeltaan yleislaki ja henkilötietolain lisäksi muussa lainsäädännössä on henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä ja määräyksiä.³¹

Henkilötietolakia sovelletaan henkilötietojen automaattiseen käsittelyyn. Myös muuhun henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia silloin, kun henkilötiedot muodostavat tai niiden on tarkoitus muodostaa henkilörekisteri tai sen osa. Henkilörekisterillä tarkoitetaan henkilötietoja sisältävää tietojoukkoa, jota käsitellään osin tai kokonaan automaattisen tietojenkäsittelyn avulla taikka joka on järjestetty kortistoksi, luetteloksi tai muulla näihin verrattavalla tavalla siten, että tiettyä henkilöä koskevat tiedot voidaan löytää helposti ja kohtuuttomitta kustannuksitta. Esimerkiksi henkilöiden nimen perusteella dopingtesteistä talletetut testatustiedot muodostavat henkilörekisterin, johon on sovellettava henkilötietolakia.³²

4. KATSAUS URHEILIJAN YKSITYISELÄMÄN SUOJAAN LIITTYVISTÄ KYSYMYKSISTÄ

Perusoikeusnormiston kannalta varsinaisia dopingtestin (veri- ja/tai virtsatesti) ottamiseen liittyviä kysymyksiä on ensisijaisesti käsiteltävä suhteessa perustuslain 7 §:ssä suojattuun henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Yksityiselämän suojan kannalta dopingvalvonnan kysymykset liittynevät enemmän testipaikkoihin, testituloksiin ja urheilijoilta kerättäviin henkilötietoihin.

---

³¹ HE 96/1998.

³² Vrt. KKO 1999:127; Vakuutusmyyjä otti työpaikkaa vaihtaessaan haltuunsa muutamia kymmeniä jäljennöksiä asiakkaidensa vakuutuskirjoista ja käytti niitä hyväkseen pyrkiessään myymään vakuutuksia suoramarkkinointikirjein ja puhelimitse. Jäljennösten lukumäärä huomioon ottaen kutakin vakuutettua koskevat tiedot olivat helposti ja kohtuuttomitta kustannuksitta löydettävissä. Vakuutuskirjojen jäljennökset muodostivat henkilörekisterin.

4.1. Dopingtestaus

Urheilijat ovat urheilujärjestöjen säännösten tai sopimuksien perusteella sitoutuneet olemaan dopingtestauksen piirissä milloin ja missä tahansa. Dopingtestaus ei Suomessa perustu lainsäädäntöön. Tästä seuraa, että urheilijan velvoite olla dopingtestauksen piirissä milloin ja missä tahansa, ei oikeuta dopingtestaajia rikkomaan lailla suojattua koti- tai julkisrauhaa dopingtestin suorittamiseksi. Koti- ja julkisrauhan suoja ei pääsääntöisesti estä dopingtestaajia suorittamasta testikutsua koti- ja julkisrauhan piiriin kuuluvassa paikassa. Varsinainen testi voidaan kuitenkin suorittaa koti- tai julkisrauhan piiriin kuuluvissa paikoissa vain urheilijan tai paikan omistajan/haltijan suostumuksella. Toisaalta dopingrikkomukseksi on Suomen antidopingsäännöstössä määritelty testistä kieltäytyminen ja välttely sekä manipulointi. Urheilija ei voi vedota oleskeluunsa koti- tai julkisrauhan piiriin kuuluvassa paikassa, ilman, että asiaa käsiteltäisiin mahdollisena dopingrikkomuksena. Vaikka itse testiä ei voitaisikaan tehdä koti- ja julkisrauhan piiriin kuuluvassa paikassa, urheilijan voidaan edellyttää siirtyvän dopingtestaajien valvonnassa paikkaan, jossa testi voidaan suorittaa.

Urheilijakohtaiset dopingtestien tulokset (positiivinen/negatiivinen) muodostavat henkilötietolaissa tarkoitetun henkilörekisterin. Rekisterin ylläpidossa on noudatettava henkilötietolain säännöksiä ja määräyksiä. ADT antaa tiedon negatiivisista testituloksista urheilijalle. Suomen antidopingsäännöstö mahdollistaa myös julkisen tiedottamisen kaikista sekä positiivisista että negatiivisista testituloksista. Dopingtestitulosta antaa tiedon siitä, onko urheilija käyttänyt urheilussa kiellettyä ainetta vai ei. Henkilötietolain 11 §:n mukaan tiedot, jotka kuvaavat tai on tarkoitettu kuvaamaan henkilön terveydentilaa, sairautta tai vammaisuutta taikka häneen kohdistettuja hoitotoimenpiteitä tai niihin verrattavia toimenpiteitä on pidettävä arkaluonteisina. Dopingtestitulosta ei voitane pitää henkilötietolaissa tarkoitettuna arkaluonteisena tietona. Julkisesti nähtävillä pidettävää, urheilijakohtaista rekisteriä tehdyistä dopingtesteistä voisi kuitenkin pitää henkilötietolain ja urheilijan yksityiselämän suojan kannalta ongelmallisena.

4.2. Yhteys- ja olinpaikkatietojen ilmoitusvelvollisuus

ADT:n testauspooliin nimetyillä urheilijoilla on velvollisuus ilmoittaa yhteys- ja olinpaikkatietonsa ADT:n määräämällä tavalla. Yhteys- ja olinpaikkatietojen ilmoitusvelvollisuus perustuu Suomen antidopingsäännösten 7 §:ään ja sen taustalla on WADC:n artikla 14.3. Yhteys- ja olinpaikkatietojen keräämisen ja tallentamisen yhteydessä saatavat tiedot ovat yksittäisiä henkilöitä koskevia henkilötietoja. Tällöin tähän toimintaan on sovellettava henkilötietolakia ja samalla arvioitava tietojen keräämistä suhteessa yksityiselämän suojaan

ADT:n testauspooliin on tällä hetkellä nimetty noin 350 urheilijaa, jotka käytännössä ovat joko Olympiakomitean, Paralympiakomitean tai opetusministeriön tukea saavia urheilijoita ja/tai lajinsa maajoukkueurheilijoita. ADT:n antamien ohjeiden mukaan yhteys- ja olinpaikkatiedot on ilmoitettava neljännesvuosittain. Muutoksista näihin tietoihin on ilmoitettava vähintään kahden (2) vuorokauden tarkkuudella ja viimeistään kahta (2) vuorokautta ennen muutosta.

Suomen antidopingsäännösten perusteella ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti on dopingrikkomus silloin, kun urheilija on kilpailujen ulkopuolisen testauksen saavuttamattomissa.

Yhteys- ja olinpaikkatietojen ilmoitusvelvollisuus ei estä urheilijan perhe-elämää ja yhteydenpitoa muihin ihmisiin ja ympäristöön. Ilmoitusvelvollisuus ei rajoita urheilijan mahdollisuuksia matkustaa tai vaihtaa kotipaikkaansa. Kun yhteys- ja olinpaikkatietojen käsittely tapahtuu ADT:ssa henkilötietolain säännösten mukaisesti, urheilijan ilmoitusvelvollisuuden ja yksityiselämän suojan välillä ei ole ristiriitaa.

4.3. Erivapausmenettely

Suomen antidopingsäännösten mukaan ADT:n valvontalautakunta voi lääkinällisistä syistä urheilijan kirjallisesta anomuksesta myöntää määräaikaisen erivapauden urheilussa kielletyn aineen ja/tai menetelmän käyttämiseen WADA:n vahvistaman kansainvälisen standardin mukaisesti.

Yksityiselämän suojan kannalta voidaan erivapausmenettelyä pitää yhteys- ja olinpaikkatietojen ilmoitusvelvollisuutta ongelmallisempaina, koska erivapausmenettelyssä käsitellään urheilijan terveydentilaa,

sairautta tai vammaisuutta taikka häneen kohdistettuja hoitotoimenpiteitä. Henkilötietolain 11 §:n perusteella erivapausmenettelyssä kerättävät tiedot ovat arkaluontoisia.

Erivapausmenettelyn pitääkin tässä suhteessa perustua aina urheilijan nimenomaiseen suostumukseen. Tosin urheilijalle ei ole annettu mahdollisuutta käyttää urheilussa kiellettyä lääkeainetta lääkinnällisessä tarkoituksessa ilman erivapausmenettelyn kautta saatua lupaa.

4.4. Suomen antidopingsäännösten hyväksyminen

Dopingvalvontaa koskeva kansallinen säännöstö, Suomen antidopingsäännöstö on ADT:n laatima ja hyväksymä. Suomalaiset urheilujärjestöt sitoutuvat noudattamaan omassa toiminnassaan tätä antidopingsäännöstöä. Urheilujärjestöjen tosiasiallisena velvoitteena on sitouttaa omassa toiminnassaan mukana olevat henkilöt antidopingsäännösten noudattamiseen joko yhdistysoikeudellisella sääntöketjutuksella tai sopimuksilla.

Vaikka antidopingsäännösten hyväksyy julkisen vallan ja valtionhallinnon ulkopuolella oleva itsenäinen yksityisoikeudellinen oikeushenkilö, rekisteröity aatteellinen yhdistys ADT, julkisella vallalla on oma vaikutusmahdollisuutensa säännöstöön. Valtio on jäsenenä ADT:ssa ja sillä on mahdollisuus esittää puolta yhdistyksen hallitukseen valittavista henkilöistä. Lisäksi valtio käytännössä rahoittaa myöntämillään valtionavustuksilla ADT:n toiminnan. Voidaan siis todeta, että valtiolla on tässä ominaisuudessaan perustuslain 22 §:n perusteella velvollisuus aktiivisesti turvata perusoikeuksien toteuttamista myös Suomen antidopingsäännösten säännöksissä.

Lähteet

Eskuri, Jari: Urheilijaa suojaavat perusoikeudet. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. Urheiluoikeuden sarja 10/2005. Tampere 2005.

Hakala, Reetta: Urheilijan vastuu dopingista. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. Urheiluoikeuden sarja 5/2004. Tampere 2004.

- Halila, Heikki: Toimivaltajako yhdistyksissä. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja A-sarja N:o 196. Vammala 1993.
- Halila, Heikki – Tarasti, Lauri: Yhdistysoikeus. Jyväskylä 1996.
- HE 309/1993; Hallituksen esitys Eduskunnalle perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamisesta.
- HE 1/1998; Hallituksen esitys Eduskunnalle uudeksi Suomen Hallitusmuodoksi.
- HE 96/1998; Hallituksen esitys Eduskunnalle henkilötietolaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.
- HE 184/1999; Hallituksen esitys Eduskunnalle yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamista koskevien rangaistussäännösten uudistamiseksi.
- HE 125/2003; Hallituksen esitys eduskunnalle sähköisen viestinnän tietosuojalaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.
- HE 162:2003; Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi yksityisyyden suojasta työelämässä ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.
- Hidén, Mikael: Perusoikeudet Hallitusmuodon II luvussa. Teoksessa Oikeustiede Jurisprudentia I 1971. Vammala 1971.
- Husa, Jaakko. Yleinen valtiosääntöoikeus. Joensuu 1997.
- Jyränki, Antero: Uusi perustuslakimme. Jyväskylä 2000.
- Karapuu, Heikki: Perusoikeuksien tausta ja yleinen sisältö. Teoksessa Perusoikeudet, Hallberg, Pekka – Karapuu, Heikki – Scheinin, Martin – Tuori, Kaarlo – Viljanen, Veli-Pekka. Juva 1999.
- KM 1984:1. Yhdistyslakikomitean mietintö. Komiteamietintö 1984:1.
- KM 1992:3. Perusoikeuskomitean mietintö. Komiteamietintö 1992:3.
- Lehtonen, Lasse: Potilaan yksityisyyden suoja. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisusarja A N:o 230. Vammala 2001.
- Mahkonen, Sami: Oikeus yksityisyyteen. Porvoo 1997.
- Manninen, Markus: Missä urheiluriidoissa urheilija pääsee Suomessa yleiseen tuomioistuimeen? Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. Urheiluoikeuden sarja 1/2003. Tampere 2003.
- Merikoski, Veli: Kansalaisten perusoikeuksista. Lakimies 1932.
- Nieminen, Liisa: Lasten perusoikeudet. Jyväskylä 1990.
- Nisula, Mikko: Perusoikeudet suomalaisessa doping-prosessissa. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. Urheiluoikeuden sarja 3/2003. Tampere 2003.
- Pahlman, Irma: Potilaan itsemääräämisoikeus. Helsinki 2003.

- PeVL 9/2004; Perustuslakivaliokunnan lausunto hallituksen esityksestä sähköisen viestinnän tietosuojalaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 125/2003).
- PeVL 23/1997; Perustuslakivaliokunnan lausunto hallituksen esityksestä oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan kohdistuvia rikoksia sekä seksuaalirikoksia koskevien säännösten uudistamiseksi (HE 6/1997).
- PeVM 25/1994; Perustuslakivaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamisesta (HE 309/1993).
- Sainio, Toivo: Oikeushenkilöt ja perusoikeudet. Teoksessa Hidén, Mikael (toim.): Juhlajulkaisu Paavo Kastari 1907–13/11–1977. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 15. Helsinki 1978.
- Saraviita, Ilkka: Suomalainen perusoikeusjärjestelmä. Jyväskylä 2005.
- Saraviita, Ilkka: Suomen perusoikeusjärjestelmä. Rovaniemi 1998.
- Saraviita, Ilkka: Perustuslaki 2000. Jyväskylä 2000.
- Tuori, Kaarlo: Yhdistymisvapaus. Teoksessa Perusoikeudet, Hallberg, Pekka – Karapuu, Heikki – Scheinin, Martin – Tuori, Kaarlo – Viljanen, Veli-Pekka. Juva 1999.
- Viljanen, Veli-Pekka: Ulottuuko perusoikeuksien vaikutus yksityisoikeudellisiin oikeussuhteisiin. Teoksessa Saarnilehto, Ari (toim.): Juhlajulkaisu Allan Huttunen 1928 – 5/11 – 1988. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. Turku 1988.
- Viljanen, Veli-Pekka: Perusoikeuksien soveltamisala. Teoksessa Perusoikeudet, Hallberg, Pekka – Karapuu, Heikki – Scheinin, Martin – Tuori, Kaarlo – Viljanen, Veli-Pekka. Juva 1999.
- Viljanen, Veli-Pekka: Yksityiselämän suoja (PL 10 §). Teoksessa Perusoikeudet, Hallberg, Pekka – Karapuu, Heikki – Scheinin, Martin – Tuori, Kaarlo – Viljanen, Veli-Pekka. Juva 1999.

URHEILUOIKEUDEN YHDISTYKSEN TOIMINTAKERTOMUS 2003

Urheiluoikeuden yhdistyksen toiminta jatkui totutun vireänä yhdistyksen kymmenentenä toimintavuotena.

Yhdistyksen hallitus kokoontui vuoden 2003 aikana seitsemän kertaa. Hallituksen muodostivat

Hannu Rautiainen	puheenjohtaja
Kari-Pekka Tiitinen	varapuheenjohtaja
Pekka Ilmivalta	jäsen
Mika Palmgren	jäsen
Kristiina Rintala-Jaalivaara	jäsen
Hilkka Salmenkylä	jäsen
Pekka Timonen	äsen
Olli Rauste	sihteeri

Yhdistyksen toiminnan päätapahtumia vuonna 2003 olivat perinteinen urheilujuridiikan päivä sekä Hampuriin suuntautunut opintomatka. Vuoden 2003 aikana käynnistettiin myös keväällä 2004 edessä olevien yhdistyksen kymmenvuotisjuhlien valmistelut.

Yhdistyksen kansainvälinen toiminta sai jatkoa Hampuriin 24.–26.10.2003 suuntautuneella opintomatalla. Matkalle osallistui 13 yhdistyksen jäsentä. Matkan ohjelmaan kuului muun muassa tutustuminen Hampurin uuteen monitoimiareenaan, jääkiekkoseura Hamburg Freezersin toimintaan sekä jalkapalloseura Hamburger Sportvereiniin.

Yhdistyksen kotimaisen toiminnan päätapahtuma oli yhdessä Helsingin yliopiston ja Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n kanssa 12.3.2003 järjestetty perinteinen urheilujuridiikan päivä.

Yhdistyksen toiminnan rungon muodostivat vanhaan tapaan jäsenkunnalle järjestetyt keskustelutilaisuudet. Näitä tilaisuuksia järjestettiin vuoden 2003 aikana viisi kertaa.

Yhdistyksen vuosikokouksen yhteydessä 13.2.2003 järjestettiin keskustelutilaisuus aiheesta ”urheilun oikeusturvalautakunnan tila ja tulevaisuus”. Tilaisuuden alustajina toimivat Lapin yliopiston professori Ari Huhtamäki sekä oikeusturvalautakunnan puheenjohtaja, oikeusneuvos Erkki-Juhani Taipale.

Kevään toinen jäsentilaisuus järjestettiin 10.4.2003 aiheesta ”urheilijoiden agenttien toimintaan liittyvät oikeudelliset kysymykset”. Tilaisuuden alustajana toimi FIFA:n rekisteröimä pelaaja-agentti Mika Palmgren. Kommenttipuheenvuoron esitti pelaaja-agentti Harri Kampman.

Kevään kolmas jäsentilaisuus järjestettiin 8.5.2003 Suomessa pelattujen jääkiekon MM-kilpailujen yhteydessä. Tilaisuudessa alusti NHL:n pelaajayhdistyksen markkinointijohtaja Ted Saskin aiheenaan ”pelaajayhdistyksen rooli NHL:n toiminnassa”.

Syksyn toiminta käynnistyi 15.10.2003 järjestetyllä jäsentilaisuudella, jonka aiheena oli ”urheilu ja perusoikeudet”. Tilaisuuden alustajana toimi Turun yliopiston professori Veli-Pekka Viljanen.

Vuoden viides jäsentilaisuus järjestettiin 11.12.2003 yhdistyksen perinteisen pikkujoulun yhteydessä. Suomen Antidopingtoimikunnan pääsihteeri Juha Viertola esitteli ADT:n uuden kansallisen antidopingsäännösten. Lisäksi Helsingin yliopiston urheilu-oikeuden professori Heikki Halila piti alustuksen urheilun oikeusturvalautakunnan uusista säännöistä.

Yhdistyksen jäsenlehdessä ”Urheilu ja oikeus” ilmestyi marraskuussa kuudes numero. Lehden päätoimittaja vaihtui toimintavuoden aikana, kun päätoimittajana lehden perustamisesta vuodesta 1998 lähtien toiminut Mika Palmgren jättäytyi syrjään. Urheilu ja oikeus -lehden uutena päätoimittajana aloitti professori Heikki Halila.

Lehti jaettiin yhdistyksen jäsenkunnan ohella entiseen tapaan myös Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n avainseurarenkaan jäsenille, oikeustieteellistä koulutusta antaville yliopistoille, ylimmille tuomioistuimille sekä keskeisimmille tiedotusvälineille.

Vuoden 2002 lopulla avattu yhdistyksen oma internet-kotisivu saavutti toimintavuoden aikana vakiintuneen aseman urheilu-oikeuden harrastajien keskeisenä tietolähteenä. Kotisivulla tiedotettiin yhdistyksen toiminnasta sekä julkaistiin urheilun oikeusturvalautakunnan antamat päätökset.

Yhdistys teki toimintavuoden aikana myös merkittävän aloitteen esittäessään toukokuussa 2003 Suomen Liikunta ja Urheilu ry:lle sekä eräille muille urheilujärjestöille suomalaisen urheilun oikeussuojajärjestelmän uudistamista. Aloite johti urheilun oikeusturvalautakunnan sääntöjen muuttamiseen SLU:n syyskokouksessa.

Yhdistys jätti lokakuussa SLU:n pyynnöstä myös esityksen sellaisista henkilöistä, jotka yhdistyksen käsityksen mukaan ovat soveliaita toimimaan urheilun oikeusturvalautakunnan jäseninä. Yhdistyksen esitys sai suopean vastaanoton, sillä lähes kaikki yhdistyksen esittämät henkilöt valittiin SLU:n syyskokouksessa lautakunnan jäseniksi vuosille 2004–2007.

Yhdistyksen jäsenmäärä jatkoi vuonna 2003 tasaista kasvuaan. Yhdistykseen liittyi vuoden aikana 16 uutta jäsentä. Kolmen jäsenen jäsenyys katsottiin päättyneeksi jäsenmaksuvelvollisuuden laiminlyönnin vuoksi. Vuoden 2003 alkaessa yhdistykseen kuului 101 jäsentä ja vuoden päättyessä 114 jäsentä.

Yhdistyksen taloudellinen tilanne säilyi vuoden 2003 aikana vakaana. Yhdistyksen toiminnallinen kulujäämä oli vuonna 2003 noin 12.400 euroa. Opetusministeriön toimintavuodelle myöntämän 12.000 euron suuruisen valtionavustuksen turvin yhdistys pystyi kuitenkin ylläpitämään toimintaansa nyt toteutuudessa laajuudessa.

Yhdistyksen oman varainhankinnan rungon muodostivat entiseen tapaan jäsenmaksutulot sekä ilmoitus- ja myyntitulot yhdistyksen julkaisuista.

Tilikauden päättyessä yhdistyksellä oli rahavaroja 16.365 euroa.

Helsingissä 20.1.2004

Urheilu oikeuden yhdistys ry:n hallitus

Hannu Rautiainen

Kari-Pekka Tiitinen

Pekka Ilmivalta

Mika Palmgren

Kristiina Rintala-
Jaalivaara

Hilkka Salmen-
kylä

Pekka Timonen

Olli Rauste (sihteeri)

URHEILUOIKEUDEN YHDISTYKSEN TOIMINTAKERTOMUS 2004

Urheiluoikeuden yhdistyksen toiminta jatkui toimintavuonna yhdistyksen 10-vuotisjuhlien merkeissä.

Yhdistyksen hallinto

Yhdistyksen hallitus kokoontui vuoden 2004 aikana viisi kertaa. Hallituksen muodostivat

Hannu Rautiainen	puheenjohtaja
Kari-Pekka Tiitinen	varapuheenjohtaja
Pekka Ilmivalta	jäsen
Mika Palmgren	jäsen
Kristiina Rintala-Jaalivaara	jäsen
Hilkka Salmenkylä	jäsen
Pekka Timonen	jäsen
Olli Rauste	sihteeri

10-vuotisjuhlat

Yhdistyksen toiminnan päätapahtuma vuonna 2004 olivat yhdistyksen 10-vuotisjuhlat, joita vietettiin 17.3.2004 Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n toimitalolla Helsingissä. Juhlien ohjelmaan kuului muun muassa yhdistyksen tähänastisten puheenjohtajien kavalkadi sekä vapaamuotoinen juhlavastaanotto.

Yhdistys juhlisti merkkipäiväänsä julkaisemalla 10-vuotisjuhlien kunniaksi 325-sivuisen kovakantisen juhlakirjan ”Urheiluoikeuden yhdistys 10 vuotta”. Kirja sisältää kaikkiaan 22 asiantuntijoiden laatimaa artikkelia urheiluoikeuden eri aiheista. Kirjassa on lisäksi julkaistu luettelo yhdistyksen senhetkisistä jäsenistä sekä hakemisto Urheilu ja Oikeus -lehdessä lehden ilmestymisaikana vuosina 1998–2004 julkaistuista kirjoituksista. Juhlajulkaisun päätoimittajana toimi professori Heikki Halila.

Juhlajulkaisu jaettiin yhdistyksen jäsenkunnan ohella myös Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n avainseurarenkaan jäsenille, oikeustieteellistä koulutusta antaville yliopistoille, ylimmille tuomioistuimille, keskeisimmille tiedotusvälineille sekä yhdistystä 10-vuotisjuhlassa muistaneille tukijoille.

Urheilujuridiikan päivä

Toinen merkkipaalu toimintavuoden aikana oli perinteinen urheilujuridiikan päivä, jonka yhdistys järjesti 10-vuotisjuhliensa yhteydessä yhteistyössä SLU:n ja Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan kanssa.

Kansainvälinen toiminta

Yhdistyksen kansainvälinen toiminta sai jatkoa yhdistyksen yhteismatkalla perinteiseen pohjoismaiseen urheiluoikeuden seminaariin, joka järjestettiin tällä kertaa Oslolla 29.–30.10.2004. Seminaariin osallistui kahdeksan yhdistyksen jäsentä.

Toimintavuoden aikana käynnistettiin valmistelut seuraavan urheiluoikeuden pohjoismaisen seminaarin järjestämiseksi. Seminaari järjestetään vuonna 2006 yhdistyksen isännöimänä Helsingissä. Yhdistyksen hallitus päätti seminaarin ajankohdaksi alustavasti 20.–21.10.2006. Samalla hallitus nimitti seminaarin järjestelytoimikunnan puheenjohtajaksi professori Heikki Halilan sekä pääsihteeriksi Hannu Kalkaksen.

Jäsentilaisuudet

Kymmenvuotisjuhlien ohessa yhdistys jatkoi toimintansa runkona olevien jäsenille tarkoitettujen keskustelutilaisuuksien järjestämistä. Näitä tilaisuuksia järjestettiin vuoden 2004 aikana kolme kertaa.

Yhdistyksen vuosikokouksen yhteydessä 31.3.2004 järjestettiin keskustelutilaisuus aiheesta ”Suomen rahapelimonopoli”. Tilaisuuden alustajana toimi hallitusneuvos Jouni Laiho sisäasiainministeriöstä. Tilaisuuden isäntänä toimi Oy Veikkaus Ab toimitiloissaan Vantaalla.

Kevätkauden toinen jäsentilaisuus järjestettiin 16.6.2004 aiheesta ”yleisurheilun MM-kisojen 2005 järjestäminen”. Tilaisuuden alustajina toimivat MM-kisojen toimitusjohtaja Antti Pihlakoski sekä MM-kisojen lakiasioista vastaava johtaja André Noël Chaker.

Syyskaudella järjestettiin 14.10.2004 Ateenan olympialaisten jälkitunnelmissa jäsentilaisuus aiheesta ”Ajankohtaisia kysymyksiä dopingvalvonnan alalta”. Tilaisuudessa alustivat ADT:n pääsihteerit Juha Viertola sekä Ateenassa WADA:n Independent Observer’ina toiminut ADT:n kehitysjohtaja Pirjo Krouvila.

Urheilu ja Oikeus -lehti

Yhdistyksen jäsenlehdessä ”Urheilu ja Oikeus” ei poikkeuksellisesti julkaistu toimintavuoden aikana uutta numeroa, koska yhdistyksen 10-vuotisjuhlakirjan katsottiin toimivan samalla jäsenlehden vuoden 2004 numerona.

Internet-kotisivu

Yhdistyksen oman internet-kotisivun ylläpitoa jatkettiin entiseen tapaan. Kotisivulla tiedotettiin yhdistyksen toiminnasta sekä julkaistiin urheilun oikeusturvalautakunnan antamat päätökset.

Jäsenkunta

Yhdistyksen jäsenmäärä jatkoi vuonna 2004 edelleen kasvuaan. Yhdistykseen liittyi vuoden aikana 27 uutta jäsentä. Kaksi jäsentä ilmoitti eroavansa yhdistyksestä. Viiden jäsenen jäsenyys katsottiin päättyneeksi jäsenmaksuvelvollisuuden laiminlyönnin vuoksi. Vuoden 2004 alkaessa yhdistykseen kuului 114 jäsentä ja vuoden päättyessä 134 jäsentä.

Taloudellinen asema

Yhdistyksen taloudellinen tilanne säilyi vuoden 2004 aikana vakaana. Yhdistyksen toiminnallinen kulujäämä oli vuonna 2004-10-vuotisjuhlista sekä juhla-kirjan julkaisemisesta johtuen aiempia vuosia suurempi, noin 17.000 euroa. Juhlakirjasta saatujen ilmoitus- ja myyntitulojen sekä opetusministeriön toimintavuodelle myöntämän 14.000 euron suuruisen valtionavustuksen turvin yhdistys pystyi kuitenkin ylläpitämään toimintaansa aiemmilta vuosilta tutussa laajuudessa.

Yhdistyksen oman varainhankinnan rungon muodostivat entiseen tapaan jäsenmaksutulot. Tilikauden päättyessä yhdistyksellä oli rahavaroja 17.655 euroa.

Helsingissä 17.1.2005

Urheiluoikeuden yhdistys ry:n hallitus

Hannu Rautiainen

Kari-Pekka Tiitinen

Pekka Ilmivalta

Mika Palmgren

Kristiina Rintala-
Jaalivaara

Hilkka Salmen-
kylä

Pekka Timonen

Olli Rauste (sihteeri)

KIRJOITTAJAESITTELY

Aine, Antti, oikeustieteen lisensiaatti, tutkija, Turun yliopisto

Hagman, Jarmo, oikeustieteen kandidaatti, tutkija, Lapin yliopisto

Halila, Heikki, professori, Helsingin yliopisto

Jalanko, Risto, hovioikeudenneuvos, Helsingin hovioikeus, urheilun oikeusturvalautakunnan varapuheenjohtaja

Kalkas, Hannu, asinaajaja, Asianajotoimisto Pertti Niemitalo Oy

Kinnunen, Essi, oikeustieteen lisensiaatti, tutkija, Turun yliopisto

Koskinen, Seppo, professori, Lapin yliopisto

Kunnari, Miikka, oikeustieteen ylioppilas, Lapin yliopisto

Mylly, Tuomas, oikeustieteen kandidaatti, tutkija, Turun yliopisto

Ojanen, Tuomas, professori, Turun yliopisto

Tammilehto, Timo, oikeustieteen kandidaatti, assistentti, Lapin yliopisto

Viertola, Juha, oikeustieteen kandidaatti, pääsihteeri, Suomen Antidopingtoimikunta ADT ry

Välimäki, Pertti, oikeusneuvos, korkein oikeus, urheilun oikeusturvalautakunnan puheenjohtaja

---

URHEILU JA OIKEUS -LEHDEN ARTIKKELIT 1998–2005

Antti Aine

- ks. Tuomas Ojanen (2005)

Rainer Anttila

- Liikunta- ja urheilujärjestöjen näkökulma sopimukseen (2001)

Kerstin Ekman

- Piirteitä SLU:n edunvalvonnasta (2004)

Hagman, Jarmo

- Harrasteurheilijan näkökulma urheilun oikeudellistumiseen (2005)

Heikki Halila

- Urheiluoikeuden yhdistys 1994–1997 (1998)
- Joukkueurheilun yhtiöityminen (1999)
- Arvokilpailujen myöntämisoikeutta koskeva päätöksenteko urheilun lajiliitossa (2000)
- Kysymys valittajaa koskevan päätöksen sääntöjenvastaisuudesta urheilun oikeusturvalautakunnan toimivallan kannalta (2001)
- Urheilun oikeusturvalautakunnan tila ja tulevaisuus (2002)
- Pääkirjoitus (2003)
- Piirteitä dopingista aiheutuvan kurinpitoseuraamuksen sisällöstä ja seuraamuksesta armahtamisesta (2003)
- Urheilun etiikka ja sen oikeudellistuminen (2004)
- Urheiluoikeuden yhdistys 1994–2004 (2004)
- Urheilun oikeus tutkimuskohteena Suomessa (2005)

Mika Hemmo

- Yksityistapaturmavakuutus ja urheiluvahingot (2004)

Ari Huhtamäki

- Uusi vaihtoehto urheiluriitojen ratkaisutavaksi – pakollinen väli-miesmenettely (2002)

Pekka Ilmivalta

- Viisi vuotta Bosmanista – kansalliset siirtokorvaukset yhä käytössä (2000)
- Joukkueurheilijat perustivat yhteisen kattojärjestön (2002)
- Yhdistyksen hallituksen jäsenen vastuu urheilijoiden eläketurvan lai-minlyönnistä (2002)

Risto Jalanko

- Urheilun oikeusturvalautakunta (1998)
- Urheilun oikeusturvalautakunnan jutut 1998–1999 (1999)
- Urheilun oikeusturvalautakunnan ratkaisuja vuodelta 2004 II (2005)

Noora Jokela

- Urheilusponsorin intressien turvaaminen sopimuskumppanin julki-suuskuvan muuttuessa (2001)

Markus Juhola

- Jalkapalloilijan elämänuran tukijana (2002)

Hannu Kalkas

- Urheilijan oikeus apurahaan

Kari Ketven

- Ammattuurheilijoiden ja muiden työntekijöiden tapaturmaturvan laa-juudesta (2002)

Essi Kinnunen

- Mitä etuliite urheilu merkitsee oikeudessa? (2004)
- Ks. Tuomas Ojanen (2005)

Seppo Koskinen – Miikka Kunnari – Timo Tammilehto

- Pelaajasopimuksen purkamisesta (2005)

Miikka Kunnari

- Ks. Seppo Koskinen (2005)

Juha Laitinen

- Sponsorisopimusten arvonlisäverotus (2001)

Peter Leaver

- The new Contract between the Clubs and the Players (2000)

Esko Linnakangas

- Urheilutoiminnan yhtiöittämisen veroedut ja -haitat (2001)
- Urheiluverotuksen ajankohtaiset ongelmat – urheiluopetus ja palkintoautot (2003)
- Urheiluverotuksen kehityksestä ja nykyisestä sääntelystä (2004)

Krister Malmsten

- Distriktförbundens juridiska status (2004)

Markus Manninen

- Suomen antidopingsäännösten muutoksenhakunormit (2004)

Niko Matikainen

- Vedonlyöntipetos (2004)

Tuomas Mylly

- Ks. Tuomas Ojanen (2005)

Heikki Mäkinen

- Jääkiekkoagenttien valvonta ja agenttijärjestelmän kehittäminen kilpailuoikeudellisesta näkökulmasta (2004)

Ari-Matti Nuutila

- Urheiluvahingot rikosoikeuden kartalla (1999)

Tuomas Ojanen – Antti Aine – Essi Kinnunen – Tuomas Mylly

- Urheilu Euroopan perustuslakisopimuksessa (2005)

Jaakko Paavela

- Urheilun televisiointisopimukset (2004)

Christer Pallin

- Svensk idrotts organisation och dess uppbyggnad (2004)

Mika Palmgren

- Urheilu ja työoikeudelliset lait (1998)
- Päätoimittajan sanat (1999)
- Urheilu oikeuden lehden pääkirjoitus 2000 (2000)
- Pääkirjoitus (2001)
- Pääkirjoitus (2002)
- Urheilun tapaturmaturvaa koskeva laki – avoimia kysymyksiä (2004)

Olli Rauste

- Tapaus Deliége (1998)
- Urheilua koskevia oikeustapauksia (1998)
- Urheilua koskevia oikeustapauksia (2000)
- Välimiehenä Salt Lake Cityn talviolympialaisissa (2002)
- Urheilua koskevia oikeustapauksia (2003)
- Urheilun oikeussuojajärjestelmän kehitysvaiheista (2004)

Risto Riitesuo

- Vielä kerran tapaus Tompurista (2004)

Ari Saarnilehto

- Sponsorisopimukseen liittyvä korvausvastuu – kuka korvaa kenelle? (2001)
- Ristiriitaisten dopingsääntöjen ongelmista (2003)
- Korvausvastuu urheilijan aiheuttamasta vahingosta (2004)

Esa Schön

- Joukkueurheilijoiden vapaasta liikkuvuudesta (2002)
- Määräaikaisen pelaajasopimuksen edellytykset työsopimuslain mukaan (2003)

Kimmo Suominen

- Urheilijoiden eläke- ja tapaturmalain soveltamisalasta (2002)

Erkki-Juhani Taipale

- Urheilun oikeusturvalautakunnan ensimmäiseltä taipaleelta (2004)

Timo Tammilehto

- Ks. Seppo Koskinen (2005)

Jussi Tapani

- Dopingaineiden käytön salaaminen – petosrikosoikeudellinen ongelma? (2004)

Lauri Tarasti

- Urheilijan vastuu dopingista (1998)
- Urheilu-oikeus liikuntatiedettä vai oma oikeuden alansa (2000)
- Lahden dopingjupakan juridiikka (2001)
- Maailman antidopingsäännöstö WADC ja sen soveltaminen (2004)

Kari-Pekka Tiitinen

- Työehtosopimus SM-liigoihin?

Pekka Timonen

- Voiko urheiluseura omistaa pelaajan? (2000)
- Urheilun oikeudellistumisesta urheilu-oikeuteen oikeudenalueena (2004)

Nina Maria Turpela

- Sopupelaaminen urheilussa aiheuttaa lopputulosten käyttökelvottomuuden vedonlyönnissä (2000)

Juha Viertola

- Valtioiden välisestä yhteistyöstä urheilun antidopingtyössä (2004)
- Urheilijan yksityiselämän suojasta dopingvalvonnassa (2005)

Pertti Välimäki

- Urheilun oikeusturvalautakunnan ratkaisuja vuodelta 2004 I (2005)